

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Helge. Et Digt (Danske Klassikere)

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Helge. Et Digt (Danske Klassikere)", i Oehlenschläger, Adam: *Helge*, udg. af Søren Baggesen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1996, s. I. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-oehl06-shoot-workid54102.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Helge

ADAM OEHLENSCHLÄGER

Helge Et Digt

TEKSTUDGIVELSE, EFTERSKRIFT OG NOTER VED
Søren Baggesen

Danske Klassikere Det Danske Sprog- og Litteraturselskab Borgens Forlag

IV

Danske Klassikere udgives med støtte af Kulturministeriet. Redaktionsudvalg: Charlotte Madsen fra Nyt Dansk Litteraturselskab, Peter Seeberg for Dansk Forfatterforening, Mogens Brøndsted, Jørgen Hunosøe og Esther Kielberg for DSL. Serien redigeres af de to sidstnævnte, dette bind desuden af Flemming Lundgreen-Nielsen som tilsynsførende. Tekstgrundlag: Originaludgaven 1814. Nr. 691174.

Efterskrift og noter © DSL/Borgen 1996 · ISBN 87-21-00372-6
Omslag: Stig Brøgger · Tryk: Rounborgs grafiske Hus, Holstebro

V

VI

Helge udkom december 1814 og omfatter [II] + 198 + [2] sider. I *Helge. Et Digt* af Adam Oehlenschläger. Kjøbenhavn 1814. Trykt paa Forfatterens Forlag hos Brünnich. II blank. Tekst s. 1-198 [199] Anmærkning. Af dette Digt haaber Forfatteren at give en Fortsættelse, som vil indeholde *Hrolf Krakes Historie*. [200] blank. Det indklistrede titelblad er hvidt med sort tryk. Et ubeskåret eksemplar er 170 mm højt.

7

Frodes Drapa

8
9

Frode paa Vifils Øe

Kong Frode staaer i Leiregaard,
Han gav sin Broder Ulivssaar,
Det var stor Ynk og Smerte:
Ung Halfdan ligger krum paa Skiold,
Med Staalet i sit Hierte.

Nu er jeg Drot i Danmarks Land!
Og den, som snart mig bringe kan

De unge Brodersønner,
Med Ringen af hin røden Guld,
Den Kæmpe jeg belønner.

Der søges Dag, der søges Nat,
I Mark, paa Sø, i Skov og Krat,
Man kan dem ikke finde.
De sidder i det Jordehuus,
I Mulden dybest inde.

Dankonning lader Bud udgaae,
Til Hexen hist, i Hyttens Vraa,
Som svagt for Stormen luner.
Hun grunder paa det hvide Sand,
Og skriver sine Runer:

Hvis Brodersønnerne skal døe,
Du søge maa paa Vifils Øe,
Med Flid og ufortrøden.
Han var Kong Halfdans gode Mand,
Han svor ham Tro i Døden.

10

Dankonning gaaer fra Leirelund,
Han seiler ud en Morgenstund
Fra Issefiordens Kyster.
Havfruen svømmer ved hans Skib,
Med sine hvide Bryster.

Den gamle Vifil staaer paa Toft,
Med bredden Hat, i hviden Koft,
Med Haanden over Brynet;
Han bliver Kongesnekken vaer,
Og gyser over Synet.

Nu iler Pilte! som en Vind
I Busken ind, i Skoven ind.
Lad Jorden Eder dække!
Jeg skuer hist med spændte Seil
Den beegbestrøgne Snekke.

Den løber som en Drage styg,
Med høie Vinger paa sin Ryg,
Fra Siølund's dybe Fiorder.
Den tørster efter Kongeblood,
Den bringer Eders Morder.

Ung *Helge* river gram og vred
En smekker Green fra Pilen ned:
O kunde jeg ham standse!
O var jeg Mand, som jeg er Gut,
Og var min Kiæp en Landse!

Da gamle Vifil Bonde leer:
At Du est Halfdans Søn, jeg seer;
Du vilst ei længe blunde!
Snart voxer op den liden Ulv,
Med hvassen Tand i Munde.

11

I skal ei dennesinde døe!
Og naar jeg raaber Hop og Hø -
I kiende mine Hunde;
Saa iler til det Jordehuus!
I her forraades kunde.

Kong Frode stiger ud paa Strand;
Da lægger sig om Øens Rand
En kold og fugtig Taagc.
For blomstrende Skioldungeblod
De gode Alfer vaage.

De muntre Drengene lege hist
I Skoven med den Blomsterqvist;
De vil dem ikke skiule.
Mildt vifter Morgenluftens Pust
I deres Lokker gule.

Og hør Du Vifil Bonde nu!
Jeg mener Du est falsk i Hu,
At Piltene Du giemmer? -
Hei - raabte Vifil - Hop og Hø!
(Han hørte deres Stemmer!)

Da smutte begge Drengene bort,
Lig Skovens kongelige Hiort,
For Pilen, som vil døde. -
Der kommer vel engang den Tid,
At vi kan Faren møde!

Hvad raabte Du paa Hø og Hop?
Paa Steilen flætter jeg Din Krop!
Vilst Du dem Faren dæmpe? -
Da svarde Vifil diærvt og stolt;
Thi Vifil var en Kæmpe.

12

Herr Konning! Øen er ei stor;
Lad søge, hvis Du mig ei troer,
Bag Dysser, Træer og Stubbe.
Men hør dog nu et Alvorsord,
Af en bedaget Gubbe:

Din Broder lumskelig Du slog;
Men - hvis Du og hans Sønner vog?
Ved Odin i Valhalle,
Du mistede to Fiender smaae,
Og fikst til Fiender - Alle!

Kong Frode smiler stolt med Spot:
Din sølvgraae Tinding klæder godt,
Jeg vil Dig Livet skiænke.
Du veedst at Børn og gamle Folk
Kan sige hvad de tænke.

Og kan jeg sige, hvad jeg vil,
Vel Konning hør opmærksom til:
Jeg svær ved Halfdans Fane:
Her synger Dig din Svanesang
Den sølverhvide Svane!

De Sendebud for Kongen staae:
Vi monne rundt om Øen gaae,
Men fandt kun Ravn og Heire! -
Da steeg Kong Frode paa sit Skib
Og drog igien til Leire.

13

Hroar og Helge i Jordhuset

HROAR

Tys! hørte Du dem træde

Paa Græssets Tørve?
Hvis Frode Døren finder,
Vort Blod maa flyde.

HELGE

Mit lidet Sværd, min Skimring
Skal tappert stride.
Vor Banemand skal bløde,
Før Helge blegner.

HROAR

Ak, saaest Du, Moder kiære
De Sønners Qvide,
I Gravens Gjemme blandte
Sig Graad med Asken!

HELGE

Tænk, da den tappre Fader
Faldt uden Taarer;
Og reed til Odins Rige
Paa røden Sleipner.

HROAR

Her sidde vi saa stille,
To Kongesønner,
Ved lidet Bord, hvor Lampen
I Hulen lyser.

14

HELGE

Den Tid vil ogsaa times,
Da vi skal tie
De hvalte Kongesale
Med lysen Silke!

HROAR

Da skal vi enigt styre
Det stolte Rige;
Og ei, som Frode, feide
Med egne Frænder.

HELGE

Jeg seiler vore Snekker
Paa Søens Vover;
Og hævder Danmarks Hæder
Paa alle Have.

HROAR

Jeg kneise vil med Kronen
Ved Leirekilder,
Og holde Ret i Riget
Og reise Staden.

HELGE

Nu Faren er forsvunden
Og borte Frode!
Jeg hørte Vifil Hornet
Med Haan at blæse.

HROAR

Han aabner Lugen. Lyset
Fra Luften blaaner.
Nu Græsset os og Grenen
Fra Graven vinker!

Sævar Jarl og Fru Signelil

Jarl Sævar sidder paa Siælland;
Han var saa giæv en Helt.
Med sine Snekker han befoer
Det stor' og lille Belt.
De maatte vel ham skatte
Paa Skibets vaade Vei.
De flyede ham, som Silden flyer
Den frygtelige Hai.
Hans Slot stod hist paa Bakken,
Der var hans Tidsfordriv.
Den bedste Skat i Borgen var
Ung Signelil hans Viv.
Hun blussede som Freia,
Med lange gule Haar,
Saa smekker, stor og yndig,
Og end kun atten Aar.
Men Hros og Helges Søster
Græd tit naar Sævar sov:
Min Fader er uhævnet dræbt,
De Brødre Dødens Rov!
Den gamle Vifil Bonde
Fremkalder Helg' og Hro:
Her er ei Fred for Eder meer,
I unge Konger to!
16 Til Sævar Jarl I drage,
Han er en mægtig Maag.
Han bedre Jer optugte kan,
End Bonden i sin Krog.
En Aften sidder ung Signe
Med sorrigfulde Sind,
Forgiæves klapper Sævar Jarl
Den runde Rosenkind.
Forgiæves lægger Sævar
Sit Hoved i Signes Skiød.
Hun tænker paa sin Faders
Og paa de Brødres Død.
Da banker det paa Døren brat,
Og tvende Gutter smaae
Ind i Tasmørket træde
Med lodne Køfter paa.
Hvem er I Dreng? - Hyrder!
Hvad kan I vogte? - Faar!
Men ogsaa Ulven dræbe
Enhver af os forstaaer. -
Man kan ei Eders Aasyn see
For Hætter og for Skind! -
Vi er Kulsvierdreng,
Vi bæere Sod paa Kind.
Gaaer ned da til mit Borgeled,
Der er et Faarehuus;
Der skal I æde Skoften,
Og drikke Vand af Kruus.
17 Naar Tienesten er liden,
Er ikke Lønnen stor;
Giv os lidt Suul til Brødet,
Du ædle Jarl i Nord!
En Kiænde Suul til Brødet
Det faaer I om I maa!
Gaaer nu til Faarestien ned,
At hvile Jer paa Straa.
De Pilte ginge til Faarestie,

Der sov de uden Harm.
Jarl Sævar gaaer til Silkeseng,
Han laae i Signes Arm!

18

Hroar og Helge ved Faarestien

HROAR

Helge jeg græder, Du spotter og leer.
Signe min Syster jeg dagligen seer;
Tør ikke tale, for Signelil staae,
Men kun som Hyrde paa Grønningen gaae!

Vidste Du, Signe, som har os saa kiær;
Vidste Du Hroar og Helge var nær,
Ikke saa tit med en svulmende Barm
Sadst Du og støtted dit Hoved til Arm!

Ofte, naar Sævar indbyder til Fest;
Rider til Borgen den hielmede Giæst,
Stolt paa sin Ganger, saa mægtig og fri
Klædt i sit Harnisk vor Hytte forbi;

Medens som Trælle vi skamfulde staae,
Med vore Hætter af Geddeskind paa;
Aabne ham Ledet, og lukke det til;
Høre kun langt fra det klingende Spil! -

Helge! da ønsker jeg tit mig til Hæl.
Heller dog død, end en ynkelig Træl!
Heller i Graven, end levende død
Haanes, og trælle for Vand og for Brød.

HELGE

Hroar min Broder! Du skiælder din Dragt?
Elsker som Qvinden Du Flitter og Pragt?
Skindet er stivt, af umageligt Maal?
Vel Dig! det vænner til Kobber og Staal!

19

Hroar Du vrager vellystig Din Mad?
Ønsker, som Bonden, det spækkede Fad?
Skamme Dig maatte Du; gjør mig ei rød!
Knoklerne styrkes af Vand og af Brød.

Snart skal vi hævne paa Frode vor Spot.
Nøden opdrager en Skioldunge godt.
Drengene vogte spagfærdige Faar;
Drotten at ave de Kæmper forstaaer.

Sævar maa prøves. End kan vi et Aar
Dræbe ham Ulven, og vogte hans Faar.
Senerne hærdes, og Solen gjør bruun,
Snart er vor Hage bedækket med Duun.

Signe vor Syster vi dagligen see:
Armen er trind, som af krystede Snee;
Barmen er svulmende, Kinden er rød,

Skiøndt hun begræder vor tidlige Død.

Signelil trives uagtet sin Sorg,
Har hvad hun ønsker: En Mand og en Borg.
Det tør jeg sværge: Naar intet hun veed -
Ei hun forraader vor Hemmelighed!

20

Julereisen

Kong Frode sidder ved Juletid,
Af Snee var Skoven saa glimrehvid.

Juletid,
Af Snee var Skoven saa glimrehvid.
Han sender Bud til de Jarler snilde,
De skulde drage til Julegilde.

Jarler snilde,
De skulde drage til Julegilde.
Han lader paa Bænk de Bolstre lægge,
Og stoppe med Mus de Bielkevægge.

Bolstre lægge,
Stoppe med Mus de Bielkevægge.
Paa Gulvet sættes med Øl en Tønde,
Nu monne den Ruus vel snart begynde!

Øl en Tønde!
Nu monne Rusen vel snart begynde.
Jarl Sævar og hans stolte Frue
De skulde drage til Julestue.

Stolten Frue;
De skulde drage til Julestue.
Hun var vel svøbt i Skarlagenklæde;
Med Biørneskindet var dækt den Slæde.

21

Skarlagenklæde!
Med Biørneskindet var dækt den Slæde.
De Gutter stande ved Ledet og fryse,
Alt i den p altuge Bondekyse.

Ved Ledet og fryse
Alt i den paltuge Bondekyse.
Og maatte vi ride med paa Føllet,
Vi smagte vel lidt af Juleøllet.

Med paa Føllet
Vi smagte vel lidt af Juleøllet.
De ledte fra Stalden den unge Fole:
Heel daarlig kun er vor Høitidskiøle!

Unge Fole!
Heel daarlig kun er vor Høitidskiøle.
De Sprunge paa Folen ubehænde;
De monne hinanden Ryggen vende.

Ubehænde

De monne hinanden Ryggen vende.
Saa rede de med til Kongesalen,
Een holdt i Manken og Een i Halen.

Til Kongesalen;
Een holdt i Manken og Een i Halen.
De sang paa Veien for ei at fryse.
Ung Hroar tabte sin Gedekyse.

For ei at fryse;
Ung Hroar tabte sin Gedekyse.
Fru Signelil skued de Lokker gule,
Hun kunde saalidet Graaden skiule.

22

Lokker gule!
Hun kunde saalidet Graaden skiule.
Hun kiændte Hroar: Saa langt var Haaret,
Kun Trællen var ham i Klæderne skaaret!

Langt var Haaret,
Kun Trællen var ham i Klæderne skaaret.
»Min Hustru hvi dine Øine rinde?« -
Jeg kan ei taale de Østenvinde!

Øine rinde,
Jeg kan ei taale de Østenvinde.
Men vender I Drengene nu tilbage
Og mindes vel Eders unge Dage.

Gaaer tilbage,
Mindes vel Eders unge Dage! -
Og frygt kun ikke vor ædelig Frue,
Vi bæere Blus i den Julestue.

Ædelig Frue,
Vi bæere Blus i den Julestue.
De Blus skal lyse saa høit i Landet,
Vel tyve Miil de skal sees fra Vandet.

Høit i Landet!
Vel tyve Miil de skal sees fra Vandet.
Vi skylde Kong Frode Bødelpenge,
Fordi han lod os vor Fader hænge! -

23

Julegildet

Kong Frode sidder i Gyldenkiol,
Han lod indbære den Tryllestoel.
Den gamle Hex, i Skoven var,
Til Julegildet paa Baar man bar.
Der aldrig feiredes mindste Fest,
Hvor ei Alrune var Kongens Giæst.

Troldkonen sidder med sølvgraat Haar,
Som hende lige til Jorden naaer.
Kong Frode drikker med Jarler i Ring,
Han lod Guldhornene gaae omkring.
Og siig os nu, Du Qvinde saa graa,

Hvad Skiæbne monne Du Helten spaae?

Alrune drikker af sorten Horn,
Deri hun blander et Ædderkorn.
Da ryster hun stærkt paa hvert et Lem,
Af Panden svede Draaberne frem.
Hun gisper og stønner saa bleg og hvid,
Da galder Hanen ved Midnatstid.

Og hør, Herr Kongejeg siger forsand:
Det Smaae det Store vel fælde kan!
Jeg sad igaar paa min Egerod,
Da steeg en rødhaaret Mand af Flod;
Med Stang i sin Haand, med et søegrønt Skiæg,
Og Kinden hvid, som en kalket Væg.

Han tog mig ud paa Marken. Jeg saae
En styrtet Hest som et Aadsel laae!
24 Ei Blod af Gangerens Indvold flød,
Den fandt for Fluernes Braad sin Død.
Han sang: Tit vælter Tuen et Læs,
Tit strander Skibet paa mindste Næs!

Den Tid, Du fældte Kong Halfdan, Drot!
Da dræbte Du ikke Din Fiende godt.
Hvo Ukrud luger, min Herre god,
Maa luge det op med Trevl og Rod;
Hvis ei da breder fra Giærdets Rand
Sig snart den saftige Løvetand.

Og voxer saa vildt med sin skarpe Saft,
Og blomstrer gyldent i første Kraft,
Og truer Dig med sine Duun saa rund.
Thi jager dem bort din blæsende Mund,
Betyder det Konning, at Du skalst døe. -
Det sværger Alrune, - Ved Hop og ved Hø!

Kong Frode grunder saa mørk i Sind,
Da nærmer sig Signe med Rosenkind,
Og seer paa Qvinden saa bønlig blid,
Og stryger en Ring af sin Finger hvid.
Den glider ned i Alrunes Skiød,
Og glimter med en Karfunkel saa rød.

Saasnart Alrune Karfunklen seer,
Hun anderledes til Sinds sig teer;
Og siger: Frode min Konning, ak,
Hvad vil I agte paa Kiærlingesnak?
I stole paa Eders Glavind trygt;
Og ængstes ei af en Nidingefrygt.

Da blusser Frode med skummelt Mod:
Hex, dine Lemmer skal svede Blod.
25 Paa Pinebænken jeg strækker Dig,
Jeg seer det vel, Du forraader kun mig. -
Nei raabte Hexen, Herr Konning, o
Forvar Dig! vogt Dig for Helg' og for Hro!

Hvor er de? - Ædle Herr Konning, her,
I Trælleflokken ved Skiænken der!
De rede herhid paa det unge Føl,
De kom at skiænke Dit Graverøl. -
Ha griber dem! griber dem! Kongen skreg.
Da blev liden Signe Kinden saa bleg.

Men ud af Døren, som høit til Hest
De fløi, som Løvetands Duun for Blæst.

De løbe til Skoven, hvor tykkest den var.
To Spader paa Skuldrene med de bar';
Dem reve de Trællene nys af Haand.
Hver svang sin Spade, som lette Vaand.

Kom, raabte Helge, kom Hro, kom her!
Kom hielp at grave ved dette Kiær.
Her giemte vor Fader sin Krone rød,
Fordi han frygted den lumske Død.
Os har han sagt, hvor Kronerne laae,
Kun Du og jeg kan dem atter faae.

Da grove de Drengene med megen Flid
Alt i den stjernede Midnatstid.
Ung Helge finder den største Ring,
Han gjør af Glæde saa høit et Spring.
Ung Hroar finder den Krone klar,
Som Dronning Sigrig, hans Moder, bar.

Kom nu, min Broder, og vær ei seen,
Og lad os bestige den Kongesteen.
26 Til gamle Thing de Pilte hengaae,
Der sætte de begge Kronerne paa.
I Geddeskindes Kofter, med guldgule Haar,
Med Kroner af Guld de Pilte staaer.

Konning Frode drager ad Skoven frem
Med brændende Blus, - da skuer man dem:
Paa Kongestenen, og Arm i Arm,
Foragte de Morderens vilde Harm.
De Fakler lue med røden Glands,
Og finkle paa Kongernes gyldne Krands.

Og Folket kiænder bag Bøg og bag Tiørn
De Kroner paa Skioldungens ægte Børn.
De kiender Faderens, Moderens Træk,
Og vende sig mod den Morder saa fræk.
Da flygter Frode til skumle Slot;
Men Helge kaares med Hro til Drot.

Nu lad ham flygte med ængstlig Hu;
Tak Odin for Eders Redning nu!
Den usle Rest af Livet ham levn!
Men Helge raaber: Kun Hævn! kun Hævn!
Og Skialden siunger i hvælvede Sal
Om Hævnens Følger - og Hævnens Qval.

Frodes Død

Kong Frode flygter.
Med Blus og Lygter
I dunkle Skov
Man ham forfølger.
Ei Løvet dølger
Det visse Rov.
Man seer hans Kaabe
Bag Grenen, rød;
Og Alle raabe
Paa Frodes Død.

Ham Knæet vakler.
Med lyse Fakler
Gaaer Helge først.
Paa Mord han skriger,
Som vilden Tiger
Med blodig Tørst:
I Leiregader
Skal Gildet staae.
Vor dræbte Fader
Sin Hævn skal faae.

Men Hroar standser:
Nei, Lykken krandses
Min Tinding grøn;
Nu bør jeg bære
Mit Guld med Ære,
Som Halfdans Søn.
Kan Helge frygte
For Frodes Flok?
28 O lad ham flygte
Til Ragnarok!

Men Helge raaber:
Forgiæves haaber
Din Blødhed svag
Ham Liv at skiænke.
Hans Blod skal stænke
Den Dag idag.
Min Faders Dræber!
Jeg vil Dig vel.
Snart dine Læber
Skal kysse Hæl.

Din Aand sig svinger
Paa svovlblaae Vinger
Til Dødes Hal.
Den røde Drage
Skal herligt brage
Med høie Knald.
Paa Skyer sorte
Den hid sig svang;
Alt Nastronds Porte
Gaaer op med Klang.

Saa raaber Helge:
Nu kan I vælge
Blandt Vilkaar to:
Ham Livet levne
Til nye Hævne,
Saa fromt som Hro;
Hvad heller Buen
At spare klog,
Og skiænke Luen
Et Nidingsdrog.

Og alle følge,
Som Havets Bølge
Den stærke Storm.
De Kæmper gode
Høit kalde Frode
En Midgaardsorm.
Sig Helge fryder
Med krandsset Skaft,
Og Mængden lyder
Den nye Kraft.

Men dybt i Lunden
Har Frode funden
Sin Gudegaard;
Af Biælker bygget,
Og vel beskygget;
Thi Asken staaer,
Ved Offerstenen,
Ved Guders Sal,
Og strækker Grenen
Saa høi og sval.

Der han tilbeder
Og sværger Eder
En Havets Qvind;
Den skønne Huldre,
Med runde Skuldre,
Med Rosenkind,
Som hist i Sivet
Blandt Blomster boer,
Og Underlivet
Som Slange snoer.

Den Jettens Datter
Kong Frode skatter
Med Uskylds Blod.
Bag dunkle Vove
30 I grønne Skove,
Hun gav ham Mod.
Hun gav ham Kronen
Og Lyst og Fryd;
Og Huldrekonen
Han gav sin Dyd.

Men Odin skuer
Ved Hlidskialfs Luer
Til Krat og Tiørn.
Snart han opdager
At man bedrager
Skioldungens Børn.
Han Flodens Dronning
Med Rædsel slaaer,
Og Helge Konning
For Taarnet staaer.

Og kaster Flammen
I Askestammen
Og alt er Blus.
Høit Biælken knager
Og Tiæren brager
I tørre Mus.
Kong Frode viger
Til Taarnets Rand;
Men Ilden stiger
Saa høit som han.

Han raaber Naade;
De Hænder baade
Mod Himlen slaaer.
Men Helge svarer:
Nu Du erfarer
Hvad Hævn formaaer.
Høit Halfdan svæver
I Skyen rød;
31 Hans Skygge kræver
Sin Morders Død.

Da Kalken svinder

Af Frodes Kinder,
Han blusser vild.
Han skriger, synker,
Og ingen ynker
Ham i sin Ild.
Da stiger Luen
I Guders Gaard, -
Og høit Havfruen
Paa Flammen staaer.

I Baalets Bølger
Hun halv fordølger
Sin Snogedeel;
Men Arm og Bryster,
Som huldt forlyster,
Dem seer man heel.
Hun rædsomt smiler
I Nattens Lund,
Og Fingren hviler
Paa hendes Mund.

Et sælsomt Under!
Man seer hun grunder
Paa blodig List.
Alt Taarnet zittre
Og Ilden knittre
Fra Qvist til Qvist.
Kong Helge viger
I kolde Nat.
Da Flammen stiger -
Og slukkes brat.

32

Men dybt i Fiorden
En dæmpet Torden
Sig høre lod;
En Gysen farer
I Helteskarer,
I Kongen Blod.
Paa alle Kyster
Slaer Bølgen op;
Og Sivet ryster
Sin Blomstertop!

33

Helges Eventyr

34

35

Roeskilde bygges

Naar Tordnen rensed har med sine Skyer
Den qualme Luft, da blier den atter blaa.
De unge Blomsters Skiønhed sig fornyer,
Med dobbelt Rødmæ, paa bedugte Straae.
Sol klækker Skoven ud, og Freden Byer:
De Hænder, som i Kamp med Sværdet slaae,
Maae brænde Tegl, og hugge Bielker lige,
Hvis Borgen af sit Gruus igien skal stige.

Kong Hroar, blid og rolig af Naturen,
Skiøndt ung af Aar, er gammel paa Forstand.
Med Smerte seer han hisset Leiremuren
Tilintetgiort ved Issefiordens Rand.
Hans Mod opflammes ei ved Krigerluren;
Men Fædrelandet trænger til en Mand,
Som dyrker Kunst, som tænker hvor det giælder,
Som bygger atter op, hvad Kampen fælder.

Og medens Helges raske Hierte brænder
I Stavnen af den luegyldne Snekke;
Mens overalt, hvorhen sig Helten vender,
Hans blanke Vaaben seirende forskrække,
Bevæge hist sig tusind travle Hænder,
Og sætte Steen og Biælker snildt i Række;
Og mure Bygninger i lige Rader,
Med bredden Torv og rummelige Gader.

Den gamle *Mimer*, Hroars ædle Ven,
Har viist ham Stedet, hvor han skulde bygge;
Thi ofte gik den unge Konning hen
At spørge den guddommelige Skygge.
36 Der var en Brønd - den springer vist igien; -
Den sprang i Leireskovens dunkle Hygge;
Der sad den vise Gud ved Midnatstide,
Og lærte Hver, som giærne vilde vide.

Men Faae kun steeg derned; den stolte Thor
For Skoven stod, og vinkte dem tilbage.
De meente Kraft nødvendig var for Nor,
Og frygted her den skulde Skade tage;
Skiøndt Odin selv, fra Valhals Giæstebord,
Hver Aften kom, for Bægeret at smage;
De spotted' stolt dog Siælens Herredømme,
Og Styrken blev - en Ganger uden Tømme!

Hvor var det smukt at see den vise Gud,
Med iisgraat Skiæg, og klædt i Vadmelskaaben,
I Skoven; medens hist fra Skyens Brud
Den lyse Maane viste Himlen aaben;
Den unge Drot, i grønne Silkeskrud,
At søge Mimer, uden Skiold og Vaaben;
At see dem glade sig ved Hulen møde,
Og skilles først mod aarle Morgenrøde.

Søn, sagde Mimer, her ved disse Væld
Du reise skal Din By til Danmarks Ære.
Det flade Siælland eier intet Field,
Som Helteborgen kan i Skyen bære;
Men Kilder, Skov, og Fiord kan giøre Skiæl,
For hvad Naturen ellers maa undvære.
Byg her din Stad! Og viid, i Tiden silde
Den gjemme skal dit Navn, som *Hroarskilde*.

Og naar alt længe Leireskovens Træer
Er vegne bort, for Plovens Agerfure;
Naar Fiorden halv er skinken til et Kiær
Og intet sees af dine gamle Mure;

37 Naar længst en anden By har reist sig, nær
Din siunkne Kongsgaard, dine Jomfrubure;
Skal dog med Taarn og Hal din Fiord begaves,
Og danske Kongers Liig skal der begraves!

Kong Helge segler dristig midlertid
Og breder ud sit Navn i Nordens Riger.
Som Ørnen høit i Luft han fører Strid,
Til Storm han kaster sine lette Stiger.
Da entres, medens Bølgen, høi og hvid,
Opskummer med de grumme Havets Piger;
Som fanger i et Næt, til Dødens Hvile,
De Liig, som styrte ned for Heltens Pile.

Og medens Helge glæder Asathor,
Saa skynder Jer I Tømmermænd, at lave
Et Badehuus ham ved den kiøle Fiord.
Jeg selv har plantet ham en Æblehave.
Did skal han vandre hen fra Giæstebord,
Og fryde sig ved Yduns modne Gave.
Der skal han nyde Livet, glemme Leire,
Og styrke Kræfterne til nye Seire.

Ung Helge drager hiem en Sommernat;
Mod Stranden langsomt Snekken Voven kløver.
Nu lad os komme bag paa Hroar brat,
Og faae ham til at troe det er en Røver!
Han sidder i sin Hytte hist forladt;
Og Agersmanden Kæmpens Hielp behøver.
Nu lad os ængste ham med vore Feider!
Saa taler hin, og sender først en Speider.

Forundret kommer Speideren tilbage:
Herr Konge! vi maa være draget feil.
Jeg ingen Leirehytter kan opdage;
Slet intet Gruus, ved Issefiordens Speil.
38 En Vold jeg saae sig rundt om Byen drage.
En By! Kom lad os heise vore Seil.
En Trolde har os forført i Midnatstunden;
Vi løbet er i Bretlands Themis for *Lunden** .

Umuligt! raaber Helge; Herthedal
Er her; jeg skuer Issefiordens Vove.
I Skumringen jeg seer den store Sal
Af Fædrelandets hvalte Bøgeskove.
Og skulde nu den vidtberømte Hval
Sig ei fra Havet ind i Bugten vove?
Afsted! at undersøge Byens Volde.
Jeg gyser ei; og allermindst for Trolde.

Hvor stor var hans Forundring, da han stod
I Roskilds sikkre, rummelige Gader.
Da saae han, Freden kræver ogsaa Mod,
Og at der kæmpes kan foruden Plader!
Fra Isse han betragted ned til Fod
Den siældne Broder, som var Kampens Hader,
Men, som formaaede, mens *han* tappert fægted,
At virke det, som var hans Glavind nægted.

Med Thor stod Asamimer paa en Sky.
Hin Kraftens Hammer holdt, han Viisdoms Bæger.
Da - raabte Mimer, vil først Løke flye,
Naar *disses* Kraft eet Kongebryst bevæger.
For meget! raabte Aukathor med Gny;
Før splintre skal mit Lyn de danske Eger.
Kun Odin Kraften blev med Viisdom givet.
Nei - smilte Mimer - dertil stræber Livet.

Havfruen besøger Konning Helge

Dagen er lang og Sommeren heed,
Snart Morgen paa Aften følger.
Konning Helge gaaer til sit Badehuus ned,
At qvæges i Havets Bølger.

Af Biælker bygt, i rindende Vand,
Det staaer ved Pæle betrygget.
Det vender mod Nord til klaren Strand,
Af Almetræer beskygget.

Et Sovekammer er Badet nær,
En Løibænk bredes derinde;
Det dunkle Kammer har grønligt Skiær;
Thi Løvet vogter for Vinde.

Konning Helge springer i Badet ud,
Han sig i Vandet forlystet;
Han ligner Ægir, den stærke Gud,
Naar Bølgen ham spiller om Brystet.

Her er for snevert, her er for trangt,
Han aabner den Brædeluge.
Derude Badet er mere langt,
Der skal mig Bølgerne sluge.

Han tumler sig, som den muntre Fisk,
Af Strømmen vugget og baaret;
Han er saa deilig, saa ung og frisk,
Og Sivet sig vikler i Haaret.

40

Hist Hyrdepigen bag Træet staaer
Og ud fra Buskene titter;
Stærkt hende Hiertet i Livet slaar,
Bag Løvets skiulende Gitter.

De Trælle vente med Dugen hvid,
Deri sig Konningen hyller.
Det er saa kiølt i den Aftentid,
Og Bølgen mod Pælene skyller.

Forlader mig nu, I Trælle to!
Jeg vil paa Bænken mig strække.
Der finder han snart en qvægsom Ro,
Paa Sivets flættede Dække.

Han slumrer ind ved Bølgernes Larm,
Saa sagte sig snige de Strømme.
Han støtter sit Hoved paa sin Arm,
Og smiler i Heltedrømme.

Ham synes at see Valkyrier tre,
Som ned fra Regnbuen stige;
Som krystet af den hvideste Snee,
Hver rosenfarvede Pige!

Den Ene med Sværd, den Anden med Stang,
Den Tredie med fiærede Pile.
De siunge Kongen en Heltesang,
Imens de kyssende smile.

Han strækker sin Arm saa kiærligøm,
At gribe Møen om Livet;
Da vaagner han af sin skiønne Drøm -
Og ligger ene paa Sivet!

41

Men underligt i det nære Bad
Han hører Noget at klynke.
Han lytter - grunder - han veed ei hvad -
Og maa dog Klageren ynke.

Snart tykkes det ham, som var det Vind,
Der foer fra Havet i Røret.
Snart sælsomt det bevæger hans Sind,
Og klinger saa lystig i Øret.

Han aabner Døren af Granefiæl,
Hvor Røsten synes at stige;
Der skuer han paa den nedhamrede Pæl
En frysende Tiggerpige.

Hun sidder ved den aabnede Dør
Med Lokker, drivende, gule;
I Bølgen, bag de skummende Rør
De spæde Fødder sig skiule.

Om Livet en Kofte knapt sig slaær;
Af Kuld han seer hende grue.
Hun er kun lidt over fiorten Aar,
Og fast som Barnet at skue.

Ak Herre! min Moder har mig forladt
I Badet, og mod min Villie;
Tillad mig at sove den eeneste Nat
I Kammeret paa din Tilie.

Ung Helge føler en sælsom Lyst,
De Blik i Hiertet sig bore;
Bag Koften knupper et Lilliebryst
Og Øinene tindre saa store.

42

Og kom Du kun, mit vakre Barn!
Det blæser saa koldt derude. -
Om Haaret har hun et Fiskergarn,
Det ruller hun til en Pude.

Hun strækker sig paa det haarde Træ;
Det Konning Helge bedrøver.
Hvad gavner hende det lune Læ,
Naar jeg hende Leiет berøver?

Du hvile Dig ved min Side her!
Du kiender mit Helterygte;
Jeg lægger imellem os mit Sværd,
Saa har Du intet at frygte.

Nu smiler hun sødt i rolige Blund
Mens Barmen synker og hæves;
Ung Helge prøver at sove, som hun,
Men prøver det kun forgiæves.

Han Øiet tit over Axel skiød,
Stærkt funkled Helten i Lue:
Og kosted det end min visse Død,
Jeg maa dog Soversken skue.

Da vender han sig, og bliver vaer,
Med Arme svulmende hvide,
Den største Skiønhed Jorden har,
At slumre ved hans Side!

Den sorte Kofte sig meer ei snoer
Og Pigens Yndighed giemmer,
Et tyndt og flagrende Sølvemor
Indhyller de deiligste Lemmer.

43

Tre Timer virked som hele Aar:
Som Barn hun klynked paa Tilie;
Hun faldt i Søvn, som en Knup i Vaar,
Og vaagnede som en Lillie.

De Øine blaae som Kiærminder seer
Med smægtende Blik og Taarer.
Da kiender Helge sig selv ei meer -
Og Hexen Helten bedaarer!

Farvel, min allerkiæreste Ven!
Saa spotter hun ham, med Latter;
Idag et Aar jeg kommer igjen
Og bringer Dig her Din Datter!

Saa synger hun vildt, og reiser sig op,
Til Skæl forvandles de Klæder;
Og fælt hun bugter sin Slangekrop
Hen ad de fugtige Bræder.

Konning Helge griber med opbragt Sind
Sit Sværd, og hugger til Krybet;
Da saarer han kun den lette Vind, -
Og Havfruen dandser paa Dybet!

44

Havfruens Sang paa Dybet

Vælter, I Kattegats skummende Bølger!
Havfruen dølger
Ikke sin Glæde.
Skum, o du Skibenes farlige Stræde!
Rør dig fra Grunden!
Hævnen er funden.

Lyd nu, o Sang, som skal Skioldungen haane,
Høit imod Skaane,
Høit imod Skagen.
Lindesnæs vise med Bølgernes Bragen,
At det fornemmer
Havfruens Stemmer.

Maane! som hist giennem Drivskyen skuer,
Lad dine Luer

Sælsomt med Glandsen
Lysne mig Brystet og lysne mig Svandsen.
Havfruen taler
Høit mellem Hvaler.

Stands nu din Flugt, gennem dæmrende Taage
Svævende Maage!
Sælhund paa Sandet,
Vælt dig fra Brændingen atter i Vandet!
Skynd Dig at prise
Havfruens Vise.

45

Frode! som offred til vældige Jetter,
Trolden forgiætter
Ikke sin Dyrker;
Dragen, som ruger paa Hævnen, sig styrker.
Trøst Dig, min Beiler!
Hævnen ei feiler.

Helge skal falde for rugende Drage!
Intet tilbage
Vorder af Ætten.
Listig skal Vellysten, blodig skal Trætten
Hævne Dig gode,
Jetternes Frode!

Aldrig i Niffelheim Loke foragter
Den, som ham slagter
Menneskesønner.
Herligt med Hævn han i Helvede lønner
Den, som før Fryden
Offred ham Dyden.

Helge skal spredes, som Avner for Vinden.
Listigt har Qvinden
Saaret hans Hierte;
Lysten, som hun ham i Armene lærte,
Vældig skal bruse,
Barmen ham knuse.

Hør nu, I Klipper, min frækkeste Latter:
Snart skal hans Datter
Hævne sin Moder.
Skulde skal myrde sin eneste Broder,
Ei skal I savne
Blod, mine Ravne!

46

Svulmer mod Asernes hvælvede Himmel,
Bølgernes Vrimmel!
Tonende røde
Flammende Nordlys nu Stierne møde.
Datteren fødes,
Broderen dødes!

Nu har jeg siunget Forbandelsen over
Skummende Vover,
Vellystens Bæger.
Hisset jeg skuer den lurende *Ægir*;
Nu vil jeg skiule
Mig i min Hule!

47

Ægir i Morgenrøden

I Bølger smaae!
Nu stille blaae
I kruse kun min Flade.
Let svæver *Niord*
Kun paa min Fiord;
Nu veeg hans Hustru *Skade*
Til Heklas Bierg,
Med Troid og Dværg,
Og fæle Hvirvelvinde.
Der sværmer nu i Nætter ni
Den frygtelige Qvinde;
Imedens svæver Snekken fri,
Som Fugl om Biergets Tinde.

Ei Døden grum
Bag falske Skum
Det kiække Hierte saarer;
Og spotter vaad
Med kolde Graad
De hede Kummerstaarer.
Hver Kiøl med lil,
Som Luftens Piil,
Nu giennem Voven render;
Mens Solen rød bag Bølgen staaer,
Og smukt i Vandet brænder;
Og Freia, fra de gyldne Haar,
Sin Dug til Jorden sender.

48

Ni Dage nu
Skal uden Gru
Kun skue Fredens Snekke;
Og ingen Krig
Og intet Liig
Min blanke Flade dække.
Nu Korn og Malt
Og Skind og Salt
Skal Kiøbmandskibet føre;
Nødtørftighedens Bøn paa Land
Skal Guderne bønhøre,
Og Ladningen til sikke Strand
Trygt over Bølgen kiøre.

Hist staaer Dit Slot
Min unge Drot!
Du sværmer vildt o Helge!
Du offred *Ran*
Heel mangan Dan;
Du vil ei Ægir vælge.
Du stolt af Sind
Med Blus paa Kind
Den milde Gud foragter;
Naar Stormen vælter Strømmen stærk
Du helst i Kampen slagter;
Men vogt Dig dog for Lokes Værk
Og for de onde Magter!

Din Broder Hro
Gjør mig saa fro,
Ham mangler ikke Modet.

Han kraftig staaer
For Leiregaard,
Men helst han sparer Blodet.
49 Han er min Søn!
Hans Morgenbøn
Jeg faderligt maa love;
Han siger: Norge Rugen faaer
Fra Issefiordens Vove;
Skaan Jernet, som tilbagegaaer
For mine danske Plove!

Stolt risler jeg
Ad Bølgens Vei,
Høitsiddende paa Hvalen;
Med Perlekrands
I Morgenglands
Og skuer over Dalen.
Nu Siællands Kyst
Som er min Lyst
Jeg faderligt vil pleie.
Jeg jager Sild fra Grunden op
Til hvert et Fiskerleie;
Thi Siælland med sin Bøgetop
Er dog mit Yndlings-Eie!

50

De tre Mænd paa Sneen

Det var en silde Juleqvæl,
Det var saa koldt som paa Filefield.

De Giæster forlade Kongens Gaard,
Saa tankefuld ung Helge staaer:

Halvandet Aar nu vel henrandt,
Fra den Tid Hexen i Badet svandt.

Hun lovede mig det spæde Noer,
Jeg haaber hun holder ei sit Ord.

Dankonning skuer af Vinduet ud,
Da blandes Frostens med Regn og Slud.

Det fyger saa hvidt med store Fog,
Og Maanen dæmrer i Skyen dog.

Konning Helge skuer i Natten hen -
Han seer paa Sneen tre store Mænd.

Tregange reed de hans Huus forbi,
Alt over den snevre Gangerstie.

De vare blege, bestænkte med Blod,
Og Vinden i deres Kaaber stod.

En Hælhest rede de paa for sande;
Af blege Bene var Hestens Pande.

51

De hilste Kongen i dunkle Nat,

Og toge til deres brede Hat.

De vikled op det hvideste Liin,
Og toge deraf det sorte Skrin.

De rakte ham Skrinet i Fiskergarn:
Fru Tangkiær sender Dig her Dit Barn.

Konning Helge vilde de Ryttere svare, -
Da mærkte han først, de borte vare.

Han hørte Hesten, ved Fiorden i Skoven,
At sparke Isen med Hestehoven.

Han hørte dem plumpe ned i Fiord -
Han satte Skrinet saa bleg paa Bord.

Dankonning griber sin skarpe Kniv:
Det lidet Utyske skal miste sit Liv.

Han aabner Laaget med vreden Sind -
Da smilte Noret med Rosenkind.

I Haarene var Sivblomster smaae,
En Sølv mors Kiortel har Barnet paa.

Han kiændte sig selv i Datterens Træk,
Han Daggerten falde lod af Skræk.

Den Glut kan tale, den spørger huld:
Hvi vredes Du paa Din lille *Skuld*?

Min Moder boer i den Kongsgaard blaa,
Hun sender mig Guld og Perler saa smaae.

52

Men nu vil jeg boe i min Faders Slot,
Jeg veed det vel, Du est Danmarks Drot.

Konning Helge hører den spæde Lyd -
Hans Øine vædes med Faderfryd.

Han trykker Barnet til sit Bryst:
Nu kiænder jeg først den bedste Lyst.

Da smilte Glutten saa onskabsfuld:
Saa kiændes Du dog ved Din Datter Skuld?

Vi meente Du varst saa fornem nu,
At Fiskerpigerne glemte Du.

Hvor vil det ei min Moder fornøie,
Naar Taarer hun seer i min Faders Øie.

Ved Fiorden stod en forfalden Muur,
Der bygged Kongen et Jomfrubuur.

En Amme gav han det Barn saa spæd,
Hver Morgen det skreg og hver Aften græd.

Det agted ei Riis, det agted ei Hug;
Men hver Dag Glutten blev mere smuk.

Kun naar man den stivt i Øinene saae,
Da spilled saa lumsk det falske Graa.

Med Siv hun pynted sit sorte Haar,
Og leged siælden i Æblegaard;

Men hver en Aften, med Glæde stor,
Hun baded sig hist i Issefiord!

En Fugl siunger for Kongen

Nu Somren er atter tilbagevendt;
I Skoven tændt
Har Freia de knuppede Roser.
Konning Helge sidder i Skyggen bold,
Paa Væggen i Badet hænger hans Skiold,
Hans Hielm, hans Bryniehoser.

Han støtter sin Haand til de lokkede Haar,
Hans Hierte slaaer
Og Blodet ham blusser paa Kinden.
Han mindes Natten ved Tangkiærs Barm:
Hun knuged mig hæftigt, sødt i sin Arm,
Og svandt som Bladet for Vinden.

Hvi svegst Du, deilige Lilievand,
Din Drot i Dan?
Kun kort var min Glæde paa Jorden!
Nu sukker jeg hen mit unge Liv,
Min hele Fryd var et Blomstersiv,
Som smiler - og synker i Fiorden!

O vendte Du atter tilbage nu,
Vist uden Gru
Imøde jeg skulde Dig gange.
Naar kun for mig Du est Qvinde skiøn,
Hvad siger det siden Halfdans Søn,
Om Du i Havet er Slange?

Hvi lærte Du mig den korte Lyst
Ved Elskovs Bryst?
54 See, Skoven sig atter bekrandsler!
Nu føler jeg kun den unge Vaar;
Mit Spyd bestøvet i Hallen staaer,
Og rustent hænger mit Pandser.

Da suser det i den Lindegreen.
Fra musgroet Steen
Ung Helge skiælvende springer.
Da smutter af Træets grønne Skiul
En toppet, søeblaaglindsende Fugl,
Med purpurfiærede Vinger.

Den sætter sig ved Kong Helges Fod
Med dristigt Mod,
Og siunger ved Kilden paa Randen:
I Skoven de myldrende Blomster staae,
I Verden utallige Piger jeg saae,
Og Een meer smuk end den Anden!

Hvi sukker Du for en Mø, som svandt,
Naar nok iblandt
Der er at vælge for Kløge?
Omfavn dem smilende paa Din Vej,
Deel deres Elskov, og græm Dig ei,

Naar bort de smutte som Snoge.

I Angelsaxen, der stander en Gaard,
I Ungdomsbaar
En Dronning hersker derinde.
Det maatte hver Ungersvend tilstaae,
At aldrig han end i Verden saae
Slig elskovvækkende Qvinde.

De store Lokker i gyldne Pragt
Om Halsen lagt
55 Ei Svanebrystet bedækker.
Den fulde Læbe med Vellyst leer;
Men naar man i hendes Øine seer,
Da Stolthedsblikket forskrækker.

Herr Konge! det var en Viv for Dig.
Og troest Du mig
At Olufs Hierte kan flamme.
Hun vil omfavne Dig sødt i Løn,
Naar hun erfarer Du est en Søn

Af Odins hellige Stamme.
Og agt Du ei hendes høie Mod.
Af Emblas Blod
Er hun saavel som en Anden.
Den vildeste Qvinde med Stang og med Sværd
Erkiænder tilsidst i den kiærlige Færd,

At hun bør adlyde Manden.
Saa synger den liden Fugl paa Qvist
Med megen List;
Den unge Konge maa studse.
Den hopper langs med de skiulende Træer,
Og springer ud i det sivede Kiær

Som æddersvulmende Tudse.
Men Kongen grunder paa hvad den sang,
Ei hen engang
Til Kiæret hans Øie den følger.
Han tænker paa Fruen i Saxenland;
Og næste Morgen bestiger han
Et Skib paa de glidende Bølger.

Helge reiser til Dronning Oluf

Den velforgyldte Drage løb i de Bølger blaae
Til Saxenland mod Borgen. Da skued Helge staae
I Vinduet deroppe heel mangan deilig Maard.
Herlig speiltes i Vandet den stolte Kongegaard.

Da spurgte Helge Konning Reigin sin gode Mand:
Kiænder Du de Piger, som staae paa Borgens Rand?
I herlige Klæder de vise dristigt Mod,
Og tælle vore Kæmper paa den speilklare Flod.

Da svared Reigin Kæmpe: Nu skalt Du sige mig,
Ædle Herre Konning, og hvilken lyster Dig
Af disse tysdske Qvinder i de sneehvide Liin?

Da svared Helge: Seer Du hin ædle Jomfru fiin?

Med store Øienlaage hun skuer dristigt ned,
Og herligt svulmer Dugen over Svanebarmen bred.
Hun er saa smal i Midie, hun er til Maade lang,
Jeg vædder det var hende, som Fuglen mig besang.

Da svared Reigin Kæmpe: Der giættede Du sandt!
Som Maanen mellem Stierne hun straalte iblandt
De guldbelokte Piger; thi Dronningen Du seer.
Da tænkte ungen Helge paa Tangkiær ei meer!

Nu bød den ædle Dronning de unge Piger gaae
Fra Vindvet og ei saa nysgierrige staae;
Ei give paa de Giæster i Kongeskibet Agt.
Hvad Dronningen da talde, det blev dem siden sagt.

57

Den luegyldne Snekke da løb paa hviden Sand.
Helge den heel Dristige da førte paa Land
Sin kulsorte Ganger, som reist var over Sø.
Det saae fra hendes Vindve den kongelige Mø.

Hans Sadel var stenet og Sadelbuen smal,
Op rede da de Kæmper til Dronningens Hal.
I Sadelen hang Bielder af klaren Guld saa rød,
Hans Lokker ham fra Hielmen over Skuldrene flød.

Med Spyd, som vare blanke, med velslebne Sværd,
Da nærmed sig til Borgen Skioldungens Hær;
Med stærke Jernsporer, med Skarlagenskind;
Det skued Dronning Oluf, saa tankefuld i Sind.

De Snekken lod i Fiorden uden Vogter staae,
Kongeborgens Taarne saa vældige de saae.
Den Kongsgaard var bygget ved Floden paa det Næs,
Af ædle Marmelstene, saa grøn som et Græs.

Da aabned sig de Porte, da Kongen kom derhen.
Dem imøde løbe de staalklædte Mænd;
Modtoges deres Giæster, alt som de kunde bedst:
Nu flyer os Eders Vaaben, Eders Skiold, Eders Hest!

Da sagde Reigin Kæmpe: Dem vogte vi vel selv!
Sværdet kan man bruge paa Land saavel som Elv.
Giensvarte Ridder Alrik: Det er en gammel Skik,
At aldrig Nogen væbnet i Kongeborgen gik.

Da spændte Konning Helge sin Glavind strax fra Belte.
Ugiærne gjorde ligesaa de andre Dannerhelte.
De mumled: Uden Vaaben og Skiold er fremmed Mand,
Hvad Biørn er uden Klo, og hvad Ulv uden Tand.

58

I Dronningens Hal der stod den Kæmperad;
Med Ædilstene Oluf paa Kongstolen sad!
Rubin om smekkre Midie, og over Barmen fuld
Silken den hin grønne med Plader af Guld.

Paa hendes lokte Hoved en takket Krone stod;
Kinden var som Roser, og Læben var som Blod.
De Øine ligned Himlen, som Skyen dækker halv.
Hvor den Jomfru skued, der Heltene skialv.

Da bødes Konning Helge til Velkomst en Drik,
Ud i Fægtergaarden da Kæmperne gik.

Den granvoxne Skioldmø bandt Rem om hviden Arm,
Da stod igien de Piger i Vindvernes Karm.

Hun raabte: Konning Helge, fra Danmarkis Øe,
Og vilst Du Dysten prøve med den vaabenklædte Mø?
Ifald Du Spillet vinder, da vorder jeg Din Viv;
Men, dersom Oluf seirer, det koster Helges Liv.

Helge Leirekonning til Oluf svarde Ja.
Ind i Fægterkredsen bragte man da
I guldslagne Skeder to frygtelige Sværd.
Eja! da begyndte den heel lystige Færd.

Hun greb om Sværdefæstet med sin sneehvide Haand,
I Øinene da funkled Valkyriernes Aand.
Men Dannerkongen bødte for Hugget med sit Skiold,
Han agted ei at dræbe den Jomfru, saa bold.

De stærke Hug paa Hielmen i Borgegaarden lød.
Funken fløi fra Staalet, men intet Blod der flød.
Ha, raabte Dronning Oluf jeg seirer vist, giv Tid!
Ja, svared Konning Helge, men ei i denne Strid!

59

Hun hæved sin Glavind, den blinkede med Harm;
Da greb Skioldungen vakkert omkring Skioldmøens Arm,
Afvristed hende Sværdet, i Luften hen det foer -
Da kasted han med Lethed den Jomfru paa Jord.

En dobbelt Purpurrødme da hendes Kinder fik.
Vildt skuled under Laaget de stolte Jomfrublik.
Men snart med Smil paa Læben fra Græsset op hun steeg:
Nu skynder Eder Piger! Binder Krandsen af Eeg.

Men først dog, Herre Konge, vi Dysten prøve maae
Hvo af os kan Stenen længst i Luften slaae.
Hun hented den med Liste, hun hen i Græsset sprang,
De blanke Vaabenklæder ved Steenkastet klang.

Helge den heel Dristige den største Steen da tog,
Han lagde sig tilbage, mod Himlen han slog.
Man saae den aldrig mere; den hvidsled med en Lyd -
Den fløi, som seent i Høsten, en Trækfugl til Syd!

Da mældte med stor Liste den unge Dronning saa:
Du har mig overvundet; det bør jeg Dig tilstaae;
Men hvis Du mig vil løse Herr Konge fra mit Ord,
Jeg skiænker Dig med Stene den kosteligste Giord.

En Krone med Rubiner den skalt Du ogsaa faae.
En Skioldmø kan saalidet som Ægteviv bestaae.
Naar Sommerfuglen parres, da maa den snarlig døe,
Kun Knuppen eier Styrke, men Blomsten gaaer i Frø.

Jeg ønsker at forblive hvad nitten Aar jeg var;
Thi lad os drikke Vinen af de guldslagne Kar.
Jeg giæster Dig som Dronning, men ikke som Din Viv!
Nei, svared Helge, derfor jeg voved ei mit Liv.

60

Jeg kiænder Dine Tanker: først Hinden er saa sky;
Den spræller og vil hurtig fra Jægeren flye;
Men snart han den dog tæmmer, den rolig gaaer i Baand
Og æder sine Krummer af Jægerens Haand.

Da Oluf nu vel mærkte hvor stor hans Elskov var,

Da rødmed hun med Taushed og skiænked i de Kar.
Det Vildsvinehoved paa Bordet kom paa Stund,
Med Egeløv i Øret, og med Blommer i sin Mund.

Da spilled de Jægere, som Brugen var paa Jagt,
Ad Døren ind de treen i den sommergrønne Dragt.
Da skar den ædle Marskalk med Kniven i det Sviin,
Eja, da sprudled i Bægeret den Viin.

Heel svarligt blev da drukket, saa Sved paa Panden sprak.
Af Elskov var alt Helge beruset før han drak.
Han saae i hendes Øie, han lued som et Blod,
Han trykte hendes Haand, hendes Knæ, hendes Fod.

Nu sank den unge Beiler i Jomfruens Arm,
Dybt Munden han begravet i den sneehvide Barm;
Der kiølte han sin Læbe, der hvilte han sin Kind,
Der vugged ham de Bolstre saa listeligt ind.

Og hør Du nu min Tærne! og bring i Hallen strax
Fra Buret mig min bedste, min blinkende Sax.
Saa klipped hun hans Lokker, hans lange Hovedhaar.
Ud bares da de Kæmper fra Dronningens Gaard.

Man bragte dem paa Skibet, alt paa det kolde Dæk;
Men Helge Konning snørte man i en Lædersæk.
Hans Isse de bestrøge med det kulsorte Beeg,
Den næste Dag han vaagned, da blev han rød og bleg.

61

Han stirred uden Mæle, han taled ei et Ord;
Han speilte sit Hoved i den speilklare Fiord;
Da nikked han saa langsomt, da blev ham Panden rød,
Og Taaren ham, saa bitter, over Læberne flød.

Afsted nu mine Kæmper! Afsted mine Mænd!
Jeg haaber næste Sommer vi giæstes her igien;
Med hundrede Skibe, med titusind Sværd.
Jeg mærker Oluf elsker den drabelige Færd.

Hun vugged mig i Søvn, med Hævnens glade Harm,
Forrædersken, den Kloge, paa sin sneehvide Barm.
Jeg siger Eder, Kæmper, at snart til Helges Lyst
Skal Skibet hende vugge paa Bølgernes Bryst.

Saa heised han sit Anker og løb til Øresund.
Den skiældækte Havfru sig hæved fra Grund;
Hun strakte høit sin Nakke, hun efter Skibet saae,
Da svulmed og da sortnede de Bølger blaae.

Hun loe en Skoggerlatter; det over Havet gialt,
Saa Maagerne forfærdet paa Bugene nedfaldt.
Da styrted mangan Søemand fortumlet overbord,
Men kraftig styred Helge det knagende Roer.

Han sad som Hler Ægir i luegyldne Stavn;
Han undgik hvert Skiær og løb hurtig i sin Havn.
Han kunde tæmme Havet, og Klipper og Vind,
Kun ikke sit eget hevngierrige Sind!

62

Skulde dandser for sin Fader i Roskilde

Konning Helge lander i Issefiord;
Ung Skulde dandser paa Tilie.
Han kaster sin Glavind saa bleg paa Bord.
Til Hævn kun stunder hans Villie.

Han sidder paa Bænk med Jarler ti,
De Trælle Miøden ombære.
Thor give den Fest var snart forbi!
Hvad er en Fest uden Ære?

Konning Helge vandrer i Maaneskin;
Ung Skulde dandser paa Tilie.
Han drager sit Sværd af det brune Skind.
Og halshugger Rose med Lilie.

Ham synes at skue kun Spot og Had
I Blomstens svulmende Bæger.
Han harmes over det Rosenblad,
Som lefler i Vinden og leger.

Kong Helge grubler ved Nat og ved Dag;
Ung Skulde dandser paa Tilie.
O hvor dog Manden er mat og svag,
Som qvæles af Qvindernes Villie!

I hente mig Skuld min Datterlil,
Fra Jomfrueburet i Skoven.
Hun svæver saa let ved det Strængespil,
Som Bladet svæver paa Voven.

63

Ung Skulde kommer. Saa listig grum
Hun smiler, mens Øiet brænder.
Saa hvide som Havets hvideste Skum
Er Armene, Brystet og Hænder.

Hun har saa liden, saa deilig en Fod,
Som noget Øie vil skue.
For sælsomtsmidige Ledemod
Maa næsten Konningen grue.

Ved Sækkepibens og Trommens Lyd
Ung Skulde dandser paa Tilie;
Men liden kun er Faderens Fryd,
Skiøndt Datteren lyder hans Villie.

Ung Skulde knæler ved Faderens Fod,
For sig med Miøden at lædske.
Han skiænker hende den Drik saa god;
Hun rækker af Guld ham en Æske.

Dronning Olufs Billed paa Laaget staaer,
Han aabner Æsken bevæget -
En Lok han seer af sit eget Haar
Tæt sammenklinet med Beget.

Da drager han ud sit Sværd i Harm,
Og hugger efter sin Datter;
Men Skulde griber om Konningens Arm
Og synger yndigt med Latter:

Min Fader, Sværdet i Balgen slut!
Hvi harmes I over den Hulde?
Hvad Oluf i Saxen har forbrudt,
Hvi skal det hævnnes paa Skulde?

64

En Helt kan være saa stor, saa stor,
Dog trænger Lyset til Skyggen.
Han elskes af Odin, elskes af Thor;
Men Freia vender ham Ryggen.

Han hugger Pandsret itu med Lyst,
Naar han sin Fiende forfølger;
Men saares selv af et Liliebryst,
Som altfor nøgent ham bølger.

Saa siunger den Glut med spodske Ord,
Mens alt hun dandser paa Tilie.
Konning Helge stirrer saa stivt til Jord,
Og blegner saa hvid som en Lilie.

Nu ved den evige Thor i Sky,
Snart skalst min Datter Du finde,
At den, som Heltene tvang at flye,
Ei viger feig for en Qvinde.

Jeg mindes Fuglen paa Lindeqvist,
Jeg mindes de herlige Sange!
Med Magten ei, med snedige List
Man Nattegalen skal fange.

65

Helges og Hroars Afskeed

HELGE

Stedse sidder her Du rolig
Under Egetræets Skygge.
Broder! vilst Du evig bygge?
Graven blier din sidste Bolig.
Du est ung endnu og vakker;
Riid dog eengang under Øe,
Fæst Du Dig saa væn en Mø.
Mens paa Havet Helge flakker.

HROAR

Helge flakker om paa Hav!
Vil da Helge evig flakke
Paa den luegyldne Smakke?
Bølgen blier din sidste Grav.
Daarligt Du bebreider mig;
Hvorfor har da Du ei Dronning?
Du est Danmarks ældste Konning,
Ætten stamme bør fra Dig.

HELGE

Det er ikke skeet som sagt.
Ofte har alt Freias Kerte
Tændt i Flammer dette Hierte;
Helge kiender Freias Magt.
Men i hendes Frugt jeg fandt
Fæle Nastronds Orme nage;
Bitterheden blev tilbage,
Og den korte Sødme svandt.

HROAR

Ilden funkler i Dit Øie,
Blegthed hviler paa Din Kind!

HELGE

Snart det kan igien sig føie,
Helge blusser fro i Sind.
Han er syg - maa læges først.

HROAR

Hvilken Sygdom kan det være?

HELGE

Saaret brænder i hans Ære,
Hævnen er hans Febertørst.

HROAR

Oluf trodser paa sit Slot.

HELGE

Stille, Broder! Stille, stille!

HROAR

Stolte Dronning.

HELGE

Skiønne Frille!
Alt endnu kan vorde godt.

HROAR

Siig, hvad svulmer i Din Barm?
Sælsomt Du paa Jorden stirrer;
Øiet funkler, Læben dirrer -

HELGE

Hører Du den muntre Larm?
67

HROAR

Dine Helte gaae ombord;
Hundred skønne stolte Snekker
Med de hvide Seil bedækker
Fladen af min Issefiord.

HELGE

Det var Fugle, som Du saae;
Fugle, som paa hvide Vinger
Sommeren til Saxen bringer
Over alle Bølger blaae.
Reden venter hist paa Væg! -

HROAR

Kommer Du da snart tilbage?

HELGE

Ja! naar først min vrede Drage
Ud har ruget sine Æg.

Saa foer han fra sin Broders Favn,
Da Roret ret var stillet.
Han stod i den forgyldte Stavn,
Som det udskaarne Billed.

Han mæled ei, han aad og drak
Kun som den syge Qvinde.
Han skiændte paa den sene Smak,
Og paa de svage Vinde.

Hvor kommer det, at Snekken gaaer
Saa langsomt nu og dovner,
Da Vinden dog fra Norden staaer,
Og Silkeseglet bovner?

De Kæmper stilled Skiold ved Skiold
Ved Rellingen saa blanke.
Smukt lued den forgyldte Vold,
Med Buler og med Hanke.

Da Vinden hørte næsten op,
Med Aarerne man leged.
Den frygtelige Ædderkop
Saa langsomt sig bevæged.

Da listeligt Fru Tangkiær loe,
Hun fulgte med fra Havnen.
Som Muslinger paa Kiølen groe
Hun klyngte sig til Stavnen.

69

Hun gjorde Veien tung og lang
For Kongen at forhaane;
Men høit paa Dækket Helte sang
Ved Nattens klare Maane:

KÆMPERNE

Ungerne vide
Hvad Biørnen maa lide;
Kløerne voxer, dem lyster at stride.
Munter, Herr Konge! munter, fat Mod!
Snart er Forsmædelsen sonet med Blod.

HELGE

Listigt vi komme, som Freia til Jetten.
Ikke forglemme vi Skioldungaætten.
Stene paa Barmen,
Hamren i Armen -
Ha hvilken Fest!

KÆMPERNE

Odin skal sadle sin Ottefods-Hest!

HELGE

Ingen vi dræbe,
Svagt kun vi saare.
Kysse kun vil jeg forbittrede Læbe.
Blod skal ei flyde; men brændende Taare!

KÆMPERNE

Taarer kun flyde?
Lidet da vist har Din Hævn at betyde,
Dannemarks Drot.

HELGE

Husk vore Fiender
Ere kun Qvinder!

Mindes at Spotten bør hævnnes med Spot!

70

KÆMPERNE

Ha hvilken Fest!

HELGE

Men Ørnen kun truer

Høgen, og ei de uskyldige Duer!

Hellig os være

Pigernes Ære.

Hende kun henter den luende Drage.

KÆMPERNE

Nu har vi lidet af Veien tilbage;

Hisset vi see,

Taarnene tre.

Spirene blinke.

HELGE

Heimdals Haner fra Spirene vinke.

Skoven skal skiule

Snekkerne gule.

Rask nu paa Land!

Skyder de vuggende Skuder i Sand!

71

Helges List

Da nu de Kæmper stode
Bag Skovens dunkle Green,
Hvor hvide Bølger toede
Den nøgne Klippesteen;
Hvor Birken nærvæd Bøgen
Med sine Grene hang,
Og hvor de hørte Giøgen,
Mens Nattergalen sang;

Da sagde Konning Helge:
Af tvende haarde Kaar
Det blideste vi vælge,
Som Helten vel anstaaer.
Jeg seiled over Vandet
Med Kæmper og med Mod;
Men jeg vil skaane Landet,
Og jeg vil spare Blod.

Vi vil ei overfalde
De Saxer her med List,
Men Dronningen udkalde
Til Fuglesang paa Qvist.
Lumsk i det sidste Stevne
Forraaded hun sin Ven -
Og ene vil jeg hævne
Mig kosteligt igjen!

Ifald det skulde giælde,
Og lykkes det ei her,
Da kommer I med Vælde,
Med Fakler og med Sværd.

72 Men nødig denne Slange
I Buret maatte døe;
Min Hu staaer til at fange
Heel levende den Mø.

Derfor, I Kæmper, skiuler
Jer denne korte Frist
I disse dybe Huler.
Vor Flaade dækkes hist.
Den skiules af de Grene,
Saa langt fra Borg og Byer.
Nu vil jeg gaae allene
Paa mine Eventyr.

Derpaa med beget Kofte,
Med lange hvide Brog,
Som end man seer saa ofte
En Søemand paa sit Tog;
Kun med et gyldent Belte
Og med sit blanke Sværd,
Den høie Drot for Helte
Var rustet til sin Færd.

Paa Skulderen han lagde
Med Guld og Sølv en Sæk.
Derpaa Farvel han sagde,
Og svandt bag Skovens Hæk.
Kun nogle raske Skytter
I Smug han følge lod.
To lave Fiskerhytter
ed Muslingstranden stod.

Den gamle Fisker skikked
Sig til en Morgendræt;
Han spiled ud, han flikked
Med Kork og Bly sit Næt.
73 Hans Qvinde stod ved Vandet
Og angled alt en Stund;
Og Baaden laae paa Sandet
Mod Himlen med sin Bund.

Den danske Konge vidste:
Hvor Folk ved Havet boe,
Er Fiskeren den Sidste,
Som ei er Kongen troe.
Han elsker Fædrelandet,
Saa tarvelig som arm,
Han hærder sig paa Vandet,
Og Faren gjør ham varm.

Den unge Danmarks Konning
Grov Sækken ned i Muld;
Han vidste, Saxers Dronning
Heel gierrig var paa Guld.
Han vidste, det var Loven,
Saa her som overalt,
At hvad man fandt i Skoven,
Til Kongeskatten faldt.

Han lod som ei han mærked
At Fiskeren ham saae.
Han lagde Haand paa Værket
Og grov i dunkle Vraa.
Han sagde til den Ene,
Der fulgte ham, som Ven:
Reigin! Bag disse Stene
Den stiaeles ei igjen.

Hvad skader det, at Havet
Inat med Storm og Skræk
Mit Fartøi har begravet?
Jeg redded dog min Sæk.
74 Vel femten Pund af Guldet,
Og vel af Sølvvet ti.
Det glemmes under Muldet,
Og Faren er forbi!

Ei længer her jeg tøver,
Til Dannemark jeg gaaer.
En tapper Havets Røver
Sit Søemandskab forstaaer.
Et Skib jeg ruster atter
Og gaaer i Ledingsfærd.
Og Tydskeren mig skatter
Af Angst for mine Sværd.

Derpaa han bort sig vender,
Og Vej mod Skoven tog.
Forbaust i sine Hænder
Den gamle Fisker slog.
Han sagde: Hør min Qvinde,
Saaest Du den Røver hist,
Der dybt i Skoven inde?
Ja, svared hun, forvist!

Der gaaer han med sin Spade!
Men saa han, her vi stod,
Vort Liv vi maatte lade;
Han saared os til Blod.
Hvad? raabte Gubben, saare?
(I det han slap sit Næt,
Og greb sin Fiskeraare)
Man saares ei saa let!

Men nu jeg ufortøvet
Gaaer til min Dronning hen.
Thi Skatten under Løvet
Hun hæve skal igien.
75 Jeg hører at hun jager
Alt hist bag Krat og Torn;
Thi høit fra Skoven brager
Det raske Jægerhorn.

Jagten

Fiskeren den gamle da skyndte did sig op,
Hvor Hornets Toner mægtige lød ud fra Skovens Top.
Hvor Dronning Oluf jaged, alt som hun kunde bedst,
I grønne Jægertrøie paa den sneehvide Hest.

Hun havde først sig badet i kiøligsalte Sø.
Stolt speilte sig i Vandet den herlige Mø;
Saae hvor de trinde Lemmer som Olie Draaben skiød,
Mens Vandet over Skuldrene fra Haarene nedflød.

Da hørte hun i Sivet en gammel Svane sang;
Hun kiendte vel dens Stemme, det lød saa mangan Gang:

Nu skynd Dig, Fru Dronning! i friske Skiønheds Glands,
At fælde Hiorten brune, bag Skovenes Krands!

Jeg lover Dig en Glæde, som aldrig Du har smagt,
Jeg lover Dig den bedste, den ønskeligste Jagt.
Da skyndte sig Fru Oluf, sit Haar hun flætte lod,
I Dugen tørte Pigerne den sneehvide Fod.

Paa hendes trinde Lænder blev Silkebrogen ført,
De Kløverblads Støvler over Anklerne snørt;
Derover svulmed Benet saa deiligt og saa rundt;
Da blussed hende Kinderne med Blodet saa sundt.

Et tunget Skiørt til Knæet de lette Folder slog,
En Hat af Fløil hin sorte hun paa sit Hoved tog.
De tre violblaa Fiære høit gynged paa den Hat;
Staalbuler over Brystet med Stene besat.

77

Et Kastespyd hun hæved saa blinkende, saa langt;
Et lidet Sværd ved Siden, saa bredt og saa blankt;
Hun sad som en Valkyrie med Blikket høit og stolt,
Og Brystet under Bulerne for Elskov saa koldt.

Nu blæste den Jæger i gyldenblanke Luur;
Da ilte Jægerskaren fra Dronningens Buur.
Det hørte Hiorten brune, han løb i Skoven ind,
Han snøfted med sin Næse, han stilte sig for Vind.

Saa raadvild nu i Skoven han springer om og flakker;
Paa Ryggen tilbage han lagde sine Takker,
For ei i Krattets Grene at hænge viklet fast;
Da standsed Sækkepiben den Hiort i sin Hast.

Han lytted, han dvæled, han elsked denne Lyd.
Oluf paa sin Ganger fremstyrthed med sit Spyd.
Da sprang han med en Lethed over Grøften breed;
Hans Takker giennem Buskene sig raslende sleed.

Da giøde Hundekoblet, da lød det Jægerhorn,
Hiorten man forfulgte giennem Krat, giennem Torn.
Med Spydet strakt i Luften var Oluf forud,
Da frygted Skovens Konge det dræbende Skud.

Han smutted giennem Busken, hun fulgte ham saa snart,
Hun ændsed saa lidet den heel vovelige Fart.
Da ganske sig forviled den kongelige Mø,
Hun stod ved Fiskerhytten - og Hiorten sprang i Søe.

Fiskeren den gamle da nærmed sig paa Strand.
Dybt hilste sin Dronning den ærlige Mand.
Hun sagde: Gamle Fisker! hvad standser Du mig? Gaae!
Derude svømmer Hiorten i Bølgerne blaae!

Den gamle Fisker neied for Oluf dybt sig ned,
Han sagde: Mange Hiorte Du vist i Skoven veed;
78 Men Sølvvet hin hvide, med klaren Guld saa rød,
Deraf kun giemmer Jorden saa lidet i sit Skiød.

Da steeg den stolte Dronning af Gangeren brat;
Hende lysted at fange den herlige Skat.
Hun vandred hen til Brinken med den sneehvide Mand.
Da traadte Konning Helge fra Busken paa Stand.

Med sine raske Skytter han Kreds om hende slog,
Ved Liliehaanden listelig den Jomfru han tog.
Han sagde: Fru Oluf! her giemte jeg min Skat,

Og Jomfruen skal blive hos Helten inat.

Da Oluf Helge skued, da blev hun rød og hvid;
Da skiælved hende Læberne, hun talde bønlig blid:
Velkommen Herre Konge! mit Spøg Du mig tilgiv!
I Aften paa min Kongsgaard jeg vorde vil Din Viv.

I Aften paa Din Kongsgaard min Viv Du vorder ei.
Jeg fører Dig paa Skibet, paa Bølgernes Vei.
Hvad ei Du vilde give, det tager jeg mig der.
Og frygt Du kun intet, skiøn Jomfru saa skiær!

Jeg rager ei Dit Hoved jeg klipper ei Dit Haar.
Jeg hylde vil Din Skiønhed, Din blomstrende Vaar.
Saa lod han hende føre paa Skibet ud i Hast,
De Ungersvende smilte med den herlige Last.

Tre Uger beholdt han paa Dragen der den Mø,
Saa agted han sig atter til Dannemarks Øe.
I Jollen hin lille, paa Stranden mellem Siv
De efterlod den unge, fortvivlede Viv!

79

Oluf paa Strandbredden

Min Ære svandt, min Skiændsel blev tilbage.
Mat er min Klage!
Jeg fandt det Skam at være Ægtemage,
Nu er jeg mindre;
Og bittert Harmen raser i mit Indre.

Hvin, fæle Nat! Skiul Sky paa Himlens Bue
Din Maanes Lue!
Jeg blues ved mit usle Selv at skue.
Sval - sval med Vinden
O Niord! det Blod, som brænder mig paa Kinden.

En Valmukrands her skiælvende jeg flætter;
Paa Haaret sætter,
At jeg min Sorg, min Skam, mit Liv forgiætter,
At Dødens Slummer
Maa løse den Fortvivlede fra Kummer.

Slug Storm, hans Skib! Kast Bølgerne paa Dække!
Nedstyrt hans Snekke!
Lad Havets Orme den i Dybet trække.
Lad et Uhyre
Sin Hunger paa hans lumske Hierte styre!

O Jordens Liv! bedragelige Giøglen!
Men her er Nøglen
Til Dødens Port, som redder mig fra Øglen,
Der Hiertet suger.
Min blanke Daggert sidste Gang jeg bruger.

80

Nys blomstred jeg med Jomfru-Kongekrone
Paa Saxens Throne;
Nu hvirvler Haaret om den blege Kone;
Om Helges Frille.

Stærkt stormer hendes Bryst i Nattens Stille.

Farvel, I Kæmper! som saa gierne løde
Hvad Eder bøde
De stolte Blik, som nu med Feber gløde.
Farvel I Haller!
Nu bygges skal mit Slot af Muslingskaller!

Farvel, I Piger! som saa huldt hver Morgen
Paa Taarneborgen
Udsmykte mig; nu smykker blegt mig Sorgen.
Mig Mørket skiuler,
Og Hel nedraaber mig til sine Huler.

Men Olufs Liig skal Solen aldrig finde.
Den knuste Qvinde
Skal ud med Flodens stærke Bølger rinde;
Hvor evigt ene
Beenraden vikles i Steenplantens Grene!

81

Oluf kommer til Havfruen

Saa hæved hun sit blanke Staal
Den blege Nattens Qvinde:
Nu har min Smerte naaet sit Maal,
Og nu skal Blodet rinde.
Det røde Blod i dunkle Vand!
Jeg styrter fra den bratte Strand.
En dobbelt Død forsøder:
Jeg drukner og jeg bløder.

Saa hæved hun sin Arm i Hast -
Da holdt en useet Finger
Det skarpe Jern i Luften fast,
Stærkt sused Nattens Vinger.
Da slap hun det, med Smil paa Kind,
Og sprang i biegen Maaneskin,
Saa flagrende med Svæven,
I Bølgen uden Bæven.

Nu lukker Jer I Øine til!
Nu Døden sig forbarme!
Saa endtes Livets korte Spil,
Og al min bittre Harme! -
Da sank hun ned - og sank - og sank.
Hver Favn blev Bølgen mere blank;
De sorte Nattens Vover
Som Himlen ovenover.

Og synkende, som giennem Luft
Paa Skyen en Gudinde,
Hun mærkte snart en Blomsterduft,
Som bragtes af de Vinde.
82 Og Sivet var ei længer vaadt;
Og deilig, af Krystal et Slot
Stod høit med sine Haller,
Bedækt med Perleskaller.

Et andet Liv, en anden Aand

Hernede hersked. Muren
Var ikke bygt af Kunstens Haand,
Men dannet af Naturen.
To Hvaler holdt ved Porten Vagt;
Men Dagens Lys var mere svagt.
Mørkt saae hun Himlen blaane,
Og Solen var en Maane.

De Blomsters Duft var ei saa sød,
Som Hist, ved Sommertide.
Ei Rosen her var nær saa rød,
Men Lilier mere hvide.
De strakte sig i Maaneskiær
Med Bægerne, som Palmetræer.
Da løb ved deres Rødder
Det Vildt; men uden Fødder.

Hun saae en Havfru paa en Hai
At jage Skovens Fiske.
De toge giennem Luften Vei,
Saa svævende, saa friske.
Men ilende med lette Slør
Hun traf dem med et Spyd af Rør;
Da blev med Skum hun kronet,
Og Sneglehornet toned.

Velkommen Oluf, i min Lund!
Velkommen i min Stue.
Saa smilte med en venlig Mund
Den stolte Havets Frue.
83 Tolv Maaneder bliv her hos mig,
Saa skal jeg atter sende Dig
Til dine Saxer stærke;
Vor List skal Ingen mærke.

Imidlertid jeg vil paa Land
For Dig Dit Folk velsigne;
Og ganske, som to Draaber Vand,
Vi skal hinanden ligne.
Du hersker dybt paa Havets Bund;
Jeg hersker høit i Bøgelund.
Du skalst dit Foster føde,
Men ei for Staalet bløde.

Man troer Du Dig forvildet har
Bag Skovens Egestammer.
Du est de Saxer dyrebar;
Og Heltens Hierte flammer.
Jeg ta'er Din Skikkelse, Dit Navn,
Og Ingen mærker Olufs Savn. -
Naar født Du har Din Datter
Da est Du Dronning atter.

Hvad der er skeet, det veed kun vi,
Derom skal Ingen brumme.
Din Sørgetid er snart forbi,
Og mine Fisk er stumme.
Jeg fordrer for min Hjelp saa god,
Kun at Du hader Helges Blod,
Og at Du efter Evne
Dig frygteligt vilst hævne!

Det svor hun høit; og Tangkiær foer
Til Søens Overflade.
Men Oluf blev, hvor Tanget groer
Med sine lange Blade.
84 Hun blegned som den hvide Væg;

Thi fæle Mænd med sorte Skiæg,
Og nedentil som Fisken,
Opvartede ved Disken.

De bragte hende Mad med Svig,
Som hentet var fra Landet;
Men selv de aad de Dødes Liig,
Som drukned var i Vandet.
En Midienat, da Stormen lød,
En Datter laae i hendes Skiød;
Den blev i Bølgen badet,
Og af sin Moder hadet.

Af Havmænd hun den døbe lod,
I Muslingkongesalen.
De døbte den med lunkent Blod,
Som tappet var af Hvalen.
De vugged den ved lodne Favn
Og raabte: Siig os Barnets Navn?
Hun skreeg med knyttet Næve:
»Yrsa! saa heed min Tæve!«

Tolv Maaneder forginge snart,
Saa kom den Havfru atter.
Til Stranden bragte hun med Fart
Fru Oluf med sin Datter.
Den gamle Fisker vidste kun
Hvad hændet var i dunkle Lund.
Han maatte Eden sige,
Og tog den lille Pige.

I Skoven han opdrog det Barn,
Som om hun var hans eget.
Med Angel og med Fiskergarn
Saa lysteligt hun leged.
85 Hun planted i sin Urtegaard,
Og blomstred som en Knup i Vaar,
Saa mangan deilig Sommer.
Men - Hævnens Time kommer!

86

87

Yrsa Tragødie

88

- HELGE
- OLUF
- YRSA
- FOLKVAR
- REIGIN
- TANGKIÆR
- KÆMPER OG FØLGE
- HAVFRUERS CHOR
- FREIA

OLUF

allene Med Skræk idag jeg nærmer mig, med sagte Trin,
Den Hule, som i femten Aar mit Blik ei saae;
Hvor Havets Frue bragte den Fortvivlede
Til Lyset atter; hvor hun tog Vantrevningen
Af Olufs Arm, og rakte den til Fiskeren.
Den Skam, som holdes hemmelig, er evig Skam,
Og farver Kinderne med sit dunkle Valmublod
Hvergang den mindes. - Her jeg Tangkiær Eden svor,
At hade Helge, hade Helges Slegfredbarn;
At skiænke hende Hævnen. - Femten Somre svandt
Frydløse, uden Blomst for mig; skiøndt atter klædt
I Silkekiortel, med det blanke Staal paa Bryst,
Og Tindingen krandsat med den gyldne Kongering.
Som Ørnen, før, der føler i Naturen sig
Dens Herrefugl, forlader let sin Rede hist
Paa Klippen; flagrer over Skov, langs Kysterne
Paa Jagt, let baaret af sit strakte Vingepar,
Saa stormed Oluf før til Dyst; - nu daler hun!
Og tungt især idag det bange Hierte slaaer.
En Havmand banked paa mit Buur ved Midienat,
Jeg aabned det; da stod han med sit sorte Skiæg
Halvrest i Vandet, gav mig en Blodmuslingskal,
Og sang: Fru Tangkiær venter Dig ved Hvælvingen
Før Sol gaaer ned i Morgen. - Rædsomt hvælver sig
Den mørke Hal som Helheim. Intet Godt den spaaer.
Det blinker svovlbleat gennem Hulen; Torden lød.
Hun kommer - ha jeg frygter hendes Øiesyn.
Kom hun dog som en Qvinde skiøn, som før hun kom!
Jeg frygter hendes Slangekrop. Der er hun alt!
En deilig Viv; men Falskhed under Hiertet slaaer;
90Og sine grønne Lokker dækker snildt hun med
Guldvirkte Næt, bekrandst med Sivets Purpurblomst.

TANGKIÆR

kommer Velkommen Oluf, ved min kiølne Sommerhal!
Hvi est Du bleg? Har Aftenluften rystet Dig?

OLUF

Jordfarven blegner i de stærke Straalers Skin.

TANGKIÆR

De kolde Bølgers Dronning straaler ei med Glands!
Med Høflighed undskylder Du din Skræk, for mig.

OLUF

Naturlig er min Ængstelse. Tilgiv mig den!

TANGKIÆR

Du skiælved ei, da Dolken af din Haand jeg rev,
Og bar Dig gennem Vandet til min Perleborg.

OLUF

Tvivl ei om min Taknemlighed! Jeg føler dybt
O Frue, hvad Du virket har, til Held for mig.

TANGKIÆR

I femten Somre jeg forstyrred ei din Ro;
I femten Somre nødst Du Frugten af mit Værk,
Nu stunder Tiden, Oluf, til Betalingen.

OLUF

Jeg er Din Skyldner.

TANGKIÆR

Mindes Du den Eed, Du svorst?

91

OLUF

Jeg mindes den.

TANGKIÆR

Jeg aabned Dig en Aare paa
Dit Bryst; da farved Du med Pegefingern
Dit Øielaag, og svorst at atter Gravens Nat
Dig Øiet skulde dække med sit Ravnemørk,
Hvis ei min Villie føielig Du efterkomst.

OLUF

Jeg svor at hævne Dig og mig paa Halfdans Søn.

TANGKIÆR

Du svorst at hade Dit og Helges Slegfredbarn.

OLUF

Den Eed var overflødig. Det var hadet alt.

TANGKIÆR

End viste Du ved Daad det ei. End var Dit Had
Et Sædekorn, men uden Frugt. Vel, Oluf, vel!
Jeg veed at Sædekornet mægter mangt et Aar
At ligge dødt som Stenen paa sit Gjemmested,
Til Fugtigheden kommer til, *da* spirer det.
Her er jeg! Regnen falder paa det tørre Frø;
Nu lad det skyde seirende, med friske Skud.

OLUF

Hvad fordrer Du?

TANGKIÆR

Først at Du skalst Din Datter see.

OLUF

Forskaan mig!

92

TANGKIÆR

Nei. Hun er lyksalig hisset, hos
Sin Pleiefader, munter i Naturens Skiød.

OLUF

Som Bondedatter.

TANGKIÆR

Lykken agter ingen Rang.
Maaskee henrykkes meer hun af sin Muslingstrand,
End Du, af Kronens ægte Perler. Hør mit Bud!
Du kalde skalst Din Datter til Din Kongegaard.

OLUF

Jeg aabenbare skal -

TANGKIÆR

Frygt ei! Som *Tærne* hid
Du kalder hende til Din Borg; det staaer Dig frit
At vise hende dyb Foragt; men vogt Dig dog
At saare hendes høie Skiønhed.

OLUF

Er hun skiøn?

TANGKIÆR

Som Helge var, da Ynglingen besøgte Dig.

OLUF

Forhadte Billed!

TANGKIÆR

Vogt Dig for at saare den;
Thi hvis min Ravn har sagt mig sandt, saa vil selv den
Os hævne meer, end selv maaskee vi mægtede.

93

OLUF

Dit Ord er mørkt som Natten.

TANGKIÆR

Dagen kommer snart,
Saa faaer Du Lys.

OLUF

Jeg sende vil min Kammersvend.

TANGKIÆR

Bliv her! Jeg har igaar alt Budet sendt for Dig.
Du finder Yrsa med den sølvgraa Fisker her
I Lunden ved Din Kongsgaard. Lad ham sige nu
Sit Barn Farvel, og vandre til sin Skov igien.
Hun bliver hos Dig.

OLUF

Vel! Og saa?

TANGKIÆR

Hvad Skiæbnen vil.
Kun mind Din Eed! Forraad Dig ei, i *hvad* der skeer.

OLUF

Nei, ved mit Liv!

TANGKIÆR

Jeg saae inat ved Maanens Skin
Kong Helges Drage suse hen ad Bølgerne,
Med Silkeseil, Guldmaster. Hvis han giæster Dig,
Hold gode Miner; hvad han beder venligt Dig -
Afslaa ham intet!

OLUF

Ubegribelige Mø!

94

TANGKIÆR

Vi kan ei dræbe Fuglen i sin høie Flugt;
Men Fælden kan vi stille snildt. Indløber han
Da er han vor.

OLUF

O hævn mig, Du Sivkrandsede!

TANGKIÆR

Beed ei derom! Hav selv kun Mod i Hævnens Stund.

OLUF

Frygt ei!

TANGKIÆR

See - Du har *Villie*, som hvert Jordens Barn.
Jeg mægter intet over *den*; gjør hvad Du vilst;

Men - hvad Du skylder Tangkiærs Kraft, kan atter hun
Berøve Dig. Du takker mig for Liv og Magt
Og ærligt Rygte. Sviger Du Din Eed? Velan -
Da svømmer atter Du i Bølgens falske Favn,
Hvor selv Du nedsprangst. Neppe findes da mit Slot;
Den blege Død vil drage Dig til Helas Sal.
Da lyder og Din Skiændsel vidt paa hver en Kyst;
Foragtet er Dit Minde; Ørnen hugge vil
Dit ubegravne blege Liig paa Saxens Strand.

OLUF

O skaan mig!

TANGKIÆR

Jeg vil skaane *nu*. Brødst Du Din Eed -
Da skaaner intet. *Odin* kan ei redde Dig!

OLUF

Der er min Haand!

95

TANGKIÆR

Der min igjen!

OLUF

Hvor kold Du est!

TANGKIÆR

Det varst Du og, da Helge Du forhaanede.
Hun gaaer ind i sin Hule. Oluf til Borgen Folkvar kommer fra Skoven med Yrsa

YRSA

O skønne Borg! Hist taarner den med sine Spir.

FOLKVAR

Fornøier Dig at see det store Kongeslot?

YRSA

Ja! Solen blinker i de røde Haners Guld.

FOLKVAR

Har Reisen ei, min gode Datter, trættet Dig?

YRSA

Hvor kunde den? Jeg sad som i et Jomfrubuur
I Kurven, tættet med det tørre Sommermus,
Og sov paa Bolstret, medens langsomt Øxnene
Mig droge paa de lette Hiul. Men at ei Du
Est træt min Fader, som inat gik Fod for Fod,
Og stanged dem med Kiæppens Odd, det undres mig.

FOLKVAR

Let var det Roer at styre. Lune Bøgeskov
Har ingen Storm og Bølgeslag. Gid aldrig meer
96En Nat mig havde kostet Slid, for hiem at faae
Min Baad i Vigen.

YRSA

Jeg er ung, og taaler ei
Hvad Du med Snee paa Tindingen kan smile ved.

FOLKVAR

Det spæde Blomst misunde Jernet ei sin Kraft.
Du est en Mø! Din Skiønhed smigred Faderen;
Og skiøndt Du kun est Hyrdepige, søgte jeg
At skaane Dig dog Farverne, for Dag og Nat.
Din Arm er hvid, og hvid Din Haand, som Dronningens.

YRSA

Min Fader, siig! hvad har bevæget Oluf vel
Til dette Bud? Hvi kalder hun til Borgen os?

FOLKVAR

Jeg veed det ei; men frygter, mit hiertelskte Barn,
At denne Dag adskiller fra Din Fader Dig.

YRSA

Ha! hvilken Kraft formaaer at skille Kiærlighed?

FOLKVAR

Ei vore Hierters Følelser; de skilles ei.

YRSA

Hvad Grumhed bringer Oluf til saa haardt et Bud?

FOLKVAR

Ei Grumhed, Yrsa, Godhed vel var Skyld deri.

YRSA

Kan Godhed rive Datteren fra Faderfavn?

97

FOLKVAR

Hun har Dit Skiønheds-Rygte hørt; nu kaarer hun
Dig sikkert her, og fæster til sin Jomfru Dig.

YRSA

Og giærne vil jeg vorde det, naar ogsaa Dig
Kun skiænkes maa et Opholdsted i Borgens Gaard.

FOLKVAR

O Yrsa! glemmer Du saasnart Din Hyrdestand?

YRSA

Tit stod for mig i Drømme, Fader, denne Borg;
En deilig Qvinde smykte mig med Hermelin.

FOLKVAR

Og Dine Krandsse? Dine Lam i Dalens Skiød?
Din lille Baad, Din Angel og Dit Fiskernæt?
Saa hurtig lokker Pragten Dig fra Din Natur!

YRSA

Naturen blomstrer ogsaa her. Den skiønne Pragt
Er selv Natur, og straaler som dens Ypperste.

FOLKVAR

afsides Ha Ørneungen føler snart sin Vinges Kraft,
Blev Ægget end paa Stranden dybt i Sandet skiult.

YRSA

Hvo er den skiønne Frue, som hist nærmer sig?
Dronning Oluf kommer med Følge

FOLKVAR

Bøi ydmygt Dig, min Datter, for den Kronede.

98

YRSA

Nei, knæle Fader er ei smukt; jeg hilse vil.
Men hun er stolt; hun hilser venligt ei igien.

OLUF

med et stivt Blik paa Yrsa Er det Din Datter, Fisker?

FOLKVAR

Det er *Yrsa*, - som
Du fordret har at see, min Dronning, paa Din Borg.

OLUF

afsides Ha Helges Billed! Voldsomt efter femten Aar
Opkoger i mit Hierte dybt Forbittrelsen.

FOLKVAR

Knæl *Yrsa*! see hun mærker Din Hovmodighed.

YRSA

Nei! Slaven knæler; ei *Thuiscons* frie Blod.

OLUF

til Yrsa Hvor gammel est Du?

YRSA

Femten Aar.

OLUF

afsides Saa længe laae
Min Hævn i Dvale, skamløst, før den vaagnede.
Høit Det Barn er smukt; ret smukt; men ei et Bondebarn.
99Hun kneiser altfor dristig med sin Fiskerhat
Paa gule Flætning. Skam Dig, dovne Pige, Du!
Er det en Hud for Bønderbørn paa Hænderne?

YRSA

beskeden Jeg var ei doven, ædle Dronning.

OLUF

Og hvori
Bestod Din Flid?

YRSA

Jeg Hørren spandt i Vinterqvæl;
Om Somren planted Urter jeg og fiskede,
Mens Fuglen sang, hver Morgen og hver Aftenstund.

OLUF

Ei Trælledont bedrevst Du da.

YRSA

Min Fader er
En vakker Sømand, fri som Østerhavets Vind;
Forbunden Dig ved Troskabseed; men ei Din Træl.

OLUF

Hvo lærte Din uvorne Mund slig Dristighed?

YRSA

Jeg taler Sandhed, ei kan den fornærme Dig.

OLUF

Og om nu Folkvar - Folkvar er en Vikingsmand,
Hans Stand er fri, som Havets; - men om Folkvar nu -
Jeg sætter - ei Din Fader *var*; hvad varst da Du?

100

YRSA

Hvi sætter Du Umulighed?

OLUF

Jeg vil et Svar!
Ifald Din Moder tidlig havde Dig forladt
I - Trællestand! hvad varst da Du?

YRSA

Ragnhild var fri!
Ak tidlig har, ved Døden, hun sit Barn forladt;
Men ei af Valg.

OLUF

Og *hvis* af Valg? Af Egensind?

YRSA

Hvordan? En Moder grumt forlade Fosteret
I fremmed Vold? Ei følge Driften, som Natur
Har plantet selv i Biørnens og i Ulvens Blod?
Umuligt! - Lossen, med sit røde, skiælne Blik,
Saa lysten som hun venter Rov, forlader dog
Ei Ungerne; hun slikker dem, hun bringer dem
Smaaavildtet ned til Hulen. Skulde Qvinden da
Forlade Noret? Aldrig! - O min Dronning, nei!
Du kiænder ei Naturen ret, blandt Mænd og Krig.
Ak! saaest Du Fuglen lære hist paa Redens Rand
Smaaavingen flyve! Saaest Du Gaas og Giæslingen;
Ja Myren selv, naar Tuen man forstyrrer, hvor
Hun ængstlig slæber ned igien de hvide Æg -
Du tvivled ei om trofast Moderkiærlighed.

OLUF

Men tænk dog slig forunderlig Undtagelse!
At tidlig dog Din Moder havde svigtet Dig?
Siig! Elskede Du derfor barnligt ligefuldt?

101

YRSA

Jeg elske den, hvis Hierte var Ukiærlighed?

OLUF

Du haded hende selv, maaskee?

YRSA

Jeg veed det ei;
Men gyselig er Tanken mig; og Rædsel blot
Ved Forestillingen reiser mig mit Hovedhaar.

OLUF

Befaler ei Naturens Love Barnets Bryst
At finde sig i Villien hos Forældrene?

YRSA

Ei den var Moder, som mig under Hiertet bar,
Men den, som fostred kiærligt mig ved Dag ved Nat,
Og skiænkte mig sin Glædes og sin Kummers Graad.

OLUF

afsidet Ha Slangeæget svulmer alt, og giærer med
Den Gift, som ei endnu har Braad. Hvor stolt hun staaer.
Og maaler mig med Blikket, som da Helge stod
Paa Dragens Dække, for den Dybtnekknusede.
Til Yrsa Mit Spørgsmaal, Yrsa, viid det, var ei hensigtløst.
Du elsker Folkvar; elsker Pleiefaderen
Saa høit som Fader; meer end Moder; naar hun ei
Tilbørlig Dig opfostret har ved Ammebryst.
Dit Sind er kiækt; Du skiælner ei; det raske Blod
Paa Kinden ei tillader Dig den Tanke først,
Om Nød maaskee var meer end Hadet Skyld deri.
Velan, saa vil jeg tilstaae Dig, at Døden har
Adskilt Dig fra Din Moder spæd. Du est min Træl!
102 Trælqvinden har for femten Aar til Verden bragt
Dig i min Kongsgaard, kiøbte med sin Død Dit Liv.

Jeg ynktes over Dine Dages aarle Nød
Og gav Dig hen til Fiskeren. Tro derfor ei
At Du est fri! Livegen est Du evig mig. -
Idag tilbagekalder jeg min Eiendom!

YRSA

O alle Guder! Har jeg hørt - hvad talde Du?

FOLKVAR

O ædle Dronning! skaan den Yndigtblomstrende.

OLUF

Livegen er hun evig mig. Saa har jeg talt.
Jeg overgav det spæde Noer Dig i Din Vold
For femten Somre siden, i Sivkurvens Skrin.
Nægt, hvis Du vover! - Skiælv, ifald Du taler meer,
End Eden og Din Dronnings Bud tilstæder Dig.

YRSA

Nægt, elskte Fader!

FOLKVAR

Ak, mit Barnjeg - kan det ei!

YRSA

Saa har hun Ret?

FOLKVAR

Livegen est Du Dronningen.

YRSA

Født af en Træl?

103

FOLKVAR

Din Pleiefader evig kiær.

YRSA

Min Fader Slave!

FOLKVAR

Ædel er din Siæl og fri.

YRSA

O slug mig, dunkle Mørke, med en evig Nat!

FOLKVAR

Fat Mod, min Datter! Ædle Dronning, skaan mit Barn.
Du est mit Barn. Jeg vidste, hvad Du *nu* først veedst,
Og ligefuldt Din gamle Fader elskte Dig.

YRSA

Ha grumme Folkvar!

FOLKVAR

Folkvar grum?

YRSA

Hvi bandst Du op
Til Ranke, hvad af Skiæbnen var bestemt, som Trævl
At slynge sig paa Jorden, mellem Tidslerne?

OLUF

Din Stolthed, Yrsa, saares ved hin Tidende,
Forresten intet. - Frygt ei! Du tilhører mig;
Og Oluf vil behandle vel sin Eiendom.
Som Tærne hos din Dronning har Du bedre Kaar,
End fri, bag Tangets lave Tag, hos Fiskeren.

YRSA

O laae jeg fri paa Havets Bund i Bølgerne!

104

OLUF

Der *laaest* Du, hvis ei Oluf havde reddet Dig.

YRSA

Forhadte Liv!

OLUF

Saa lønner Du Velgiæringen?

YRSA

Hvormed belønner den, som selv *Sletintet* har?

OLUF

Betænker Du Dig længe paa, hvem, mellem os
Du følge skal? Om Oluf eller Fiskeren?

YRSA

Har jeg et Valg? Jeg er din Træl! Vel, Dronning, tag
Din Eiendom. For mig er ingen Glæde meer.
Om her, om jeg i Fiskerhytten sørger hen
Mit unge Liv - hvad Forskiæl? Meer Naturen har
Ei Lyst for mig. - Saae jeg den muntre Fisk i Vand,
I Skoven Hiornten, Fuglen under Himlens Blaa -
De mindte mig kun smerteligt om mine Baand.
Saa lad mig visne bleg da, som den hvide Knup
Paa Tornebusken! Snart vil en veldædig Blæst
Afrive Bladet; skiænke mig i Dødens Nat
En evig Frihed; - flagrende til Breidablik.

FOLKVAR

Ha grumme Dronning!

OLUF

Tie, forvovne gamle Mand!

FOLKVAR

Dig smerter ei at knuse slig en Ædelsteen?

105

OLUF

Dens Haardhed, og dens dunkle Glød erindrer mig
Kun altfor stærkt, om Den, der knuste *dette* Bryst!

YRSA

betragter sine Haar I lysegule Flætninger! som rigt og tungt
Nedbølge mig fra Skuldrene, saa skal jeg da
Nu Eder miste! Trællen bær ei lange Haar.
Hvor ofte har jeg tvættet Jer i Kildens Væld,
Og ordnet med den hvide Sølvkam Eders Lag.
Hvor øvet var de vante Fingre! Uden Speil
Af Floden og af blanken Skiold, jeg daglig bandt
De røde Lidser yndigt i Guldflætningen.
Nu skal I meer ei følge mig med stolten Vægt!
Mit Hoved bøier sig for Olufs Herskersværd;
Og nær, til Nakkegruben, som Forbryderens
Der venter Bødelslaget - meier Saxen i
Et Øieblik, de femten Somres rige Flor!
Hun knæler

OLUF

afsides Ha! disse Lokker kiender jeg. Alt eengang har
Min Finger famlet mellem deres Flætninger,
Da den Forvovnes Hoved laae i Olufs Skiød -

Min blanke Sax afmeie dem til Nidingsharm;
Nu skeer det atter.
I det hun vil afklippe Yrsas Haar, lyner det og Havet bevæger sig

OLUF

reiser sig forfærdet, men fatter sig strax og siger: Gaa! Behold dit Hovedhaar.
Hist nærmer sig min Tærneflok; den siger Dig
Din Pligt, din Dont paa Borgen, din Bestemmelse.
106 *Afsides* Tilgiv mig Tangkiær! Iver for at tiene Dig
Nær havde bragt mig til at glemme Løvterne.
Hun gaaer; alle følger uden

FOLKVAR

Jeg dvæle vil i Borgens tykke Bøgeskov
Og vente der Udfaldet - angst - ei hielpeløs.
Jeg haaber at en stakket Vrede spænder kun
Det altforhaarde Moderbryst; men skeer det ei,
Og stormer Oluf grusomt mod Naturens Pligt -
Saameget veed en Gubbe til sit Hiertes Trøst:
Uskyldigheden finder Hielp hos Guderne;
Men Lasten vender Sværdet mod sin egen Barm!
Kong Helge lander, stiger op paa Stranden med sine Kæmper, og nærmer sig Forgrunden med Reigin Jarl

HELGE

En sælsom Følelse, Reigin, dybt besælær mig,
Nu, da jeg seer de samme Grenes Flætninger
I Kæmperegen; samme Borg, med sine tre
Forgyltde smekkre Spiir; og Sivet! Bøgene!
Hvor meget har i femten Aar forandret sig!
Naturen ei: Den fælder kun sit Vinterhaar,
Og Lokken krølles atter ung paa Qvistene
Naar Solen varmer. - Mennesket kun blegner, som
Døgndyret. Morgen seer hans Larve; Middagen
Udfolder Elskovsvingerne; mod Aften alt
Er Gubbefluen rynket bleg, og gisper - dør.
End føler jeg mig mægtig i min Manddomskraft -
Men Ungdomsrosenstøvet har alt Skiæbnens Haand
Plumpt visket mig af Sommerfuglevingerne.
Forsvundet, som en Drøm, er nu et daadfuldt Liv -
Og dybt i Kæmperbarmen blev, for ældre Mand,
107 Kun mørk Erindring, Længsel, og Sørgmodighed.
Hvis atter jeg skal finde Ro - da er den *her!*
Thi Olufs Qvide trykte mig paa Barmen tungt
Hver Aften, naar fra Kongesalen Giæsterne
Til Hvile gik; og naar min Smaadrenng lyste mig
Med Kiærten til mit Leiested. Da vaagned jeg
Af korten Blund - og skued snart den bugtede
Skiældækte Jomfru - snart med lange hvide Liin,
Og Kinden endnu mere hvid end Linene,
Og Øiet dødt, den skiændte Viv paa Saxens Strand.
Ei Roskilds Juleglæder, intet Vikingstog
I grønne Sommer sletted ud hint Billede,
Paa Nattens Baggrund malt af min Samvittighed.
Og derfor, vakkre Reigin, staae vi atter her;
At vide Skiæbnen, hvilken Oluf fristede:
Om hun fortvivlet kortet har sit unge Liv?
Om Fieldets Kløft fra Solen skilte Moderen?
Om Barn blev født? Om Barnet lever? Datter? Søn?
Om dødt i spæden Alder? Om selv Oluf død?
Alt dette sikkert at erfare slaaer mit Bryst.
Og aabent Helges Hierte staaer for Olufs Qval.
Thi Kummer skiænker Ædlingen Medlidenhed;
Men stolten Hovmod ægger Drottens Heltebarm.

REIGIN

Hist nærmer sig en ædel Qvinde, silkeklædt.

Hun, udentvivi af Kongeborgens Jomfruflok,
Vil bedst om Dronning Oluf her forkynde Dig.

TANGKIÆR

kommer Velkommen Helge Halfdans Søn, paa Saxens Strand!

HELGE

Ha denne Stemme kiænder jeg, og dette Blik.

108

TANGKIÆR

For sytten Aar, Du skued mig paa Borgens Rand.

HELGE

Hvis da Du blomstred, skønne Rose, varst Du Knup.

TANGKIÆR

Ei sunde Skiønhed falmer i saa kort en Tid.

HELGE

Mig tykkes før at jeg Dig saae i Skumringen,
Paa Badekammertilierne, ved Leirekyst!

TANGKIÆR

Ei venligt for min Elskov da Du lønte mig.
Drivskyen vexler ei saa snart, som Mandens Hu.

HELGE

Hvad taler Du om Vægelsind, om Vexlinger,
Som Slange blevst, og bugted Dig fra Bolstrene?

TANGKIÆR

Ei Kiærtegn da Dit blanke Sværd tiltænkte mig;
At end jeg lever, takker jeg min Smidighed.

HELGE

Du spotter end, Du Falske? Skum paa Havet Hig!

TANGKIÆR

Jeg spotter ei, men glæder ved min Redning mig.

HELGE

Forlad mig! at jeg fristes ei endnu engang -

TANGKIÆR

Tæm Helge Din lilsindighed, den kunde let
Engang i Tiden smertelig forraade Dig.

109

HELGE

Uhyre! bugt Dig atter hen med Sølvskiæl,
Min blanke Glavind truer Dig af Balgen alt.

TANGKIÆR

O Helge! lær dog eengang viist at tæmme Dig.
Den Hidsighed, som halv tilgives Ynglingen,
Er styg og skiæmmer Synet af den ældre Mand.

HELGE

Forlad mig, eller ved Gud Thor jeg kløver Dig!

TANGKIÆR

Du Svage! varst Du selve Thor, jeg spotted Dig.
Hør mig opmærksom, rolig! Er jeg Emblas Barn?
Som Du af letforgiængelige Kiød og Blod?
I mine Aarer flyder Havets evige
Udødelige Bølger. Agt min Guddomsmagt!

Du daarlig troer, at Tangkiærs Hierte hader Dig,
Fordi hun vendte sig fra Dine Favnetag?
Og hader da Din Tunge Himbærfrugterne,
Fordi du koldt gaaer Purpurgrenens Vægt forbi,
Naar Du har nydt? Er lædsket? Viid: Letsindighed,
Som Skum paa Vand, er eengang nu min Siæls Natur.
Jeg kan ei dvæle; hvis Du ønsker Stadighed -
Søg den hos Stenens Jetter! Ei Havfruene
Kan skiænke den. Hvi harmes Du? Du nødst hos mig
Hvad Frode nød; uagtet først i Baalets Brand
Jeg svoer ham Hævn; men - glemte den. Og Helge blev
Hvad Frode var, og meer: Jeg gav en Datter Dig.
Saa harmes ei fordi Dig Tangkiær koldt forlod.
Tænk Dig i mit Sted! Viid, paa hver en grønlig Kyst
I Skyggen Ungersvende gaae, som elske mig.
Og dog jeg skulde dvæle hos den Eneste?
Jeg glemte Dig dog ikke; da Din Længsel steeg,
Da sang for Dig den sølverdunte søblaa Fugl,
Og Oluf Dig erstattede min Favns Forliis.
110Nu est Du her! Samvittigheden driver Dig;
Du frygter atter at Din Ubesindighed
Har voldt den Arme Døden, Jamren, Skiændselen.
Mig takker Du, at Solen skinner klart paa ny!
Jeg reddet har i Bølgen den fortvivlte Viv,
Da ned hun sprang fra Klipperne; jeg Dolken greb,
Som trued skarp og blank alt hendes Liliebryst.
Hun eier Riget atter, Skiønhedsroserne;
Og mægtig sidder Oluf paa sin Kongestol.
Forsvunden, som en Drøm, er længst hin Rædselstund,
Og uden Følger. - Hvis den Skiønne hader Dig -
Om end til Hævn hun aarlig holder høit, som Fest,
Den Dag, da Du beruust i hendes Favnetag,
Berøvet Lokkerne, bragtes ud paa Skibets Dæk -
Det bør høimodig Du tilgive Qvindens Bryst.
Thi ingen Harm er stor som den, naar Stoltheden
Sig dybt fornærmet føler; uden kraftig Hævn,
Og ufortient. Thi alt for vildt da raste Du!

HELGE

Hun haaner mig endnu med aarlig Skiændselsfest?

TANGKIÆR

Erindre Dig den Skiændsel, som hun fandt hos Dig!

HELGE

Og Ingen veed hvor dybt ydmyget Oluf blev?

TANGKIÆR

For denne Godhed takker Du kun Tangkiærs Magt.

HELGE

Og Folket kiænder intet til sin Dronnings Skam?

TANGKIÆR

End hædres overalt den skiønne Kongemø.

111

HELGE

Har ingen Frugt hin Sommernat sig efterladt?

TANGKIÆR

Den svandt i Mulm, og ingen, Drot, var Følgerne.

HELGE

Saa løste sig min Hævn i Skum elendig op!

TANGKIÆR

Du finder hende stolt som før. Men Ynglingen
har intet tabt ved brune Manddom. Ogsaa jeg
Kan skumme med min mørke Sø. Havmændene
Da ride vrede Marsviin i Skumbølgerne
Og støde vildt i Sneglehornet. Da forgaaer
Vel mangt et Skib, og *Ran* paa Dybet fryder sig.
Men Havblik løser atter af min stærke Storm:
Og mere sikker da end Skovens Landevei
Er hist min strakte Sølvflades slebne Speil.
Lad dette Speil Dig tiene til en Lignelse!
Og, da det i Din Magt ei staaer at hævne Dig,
Saa byd den ædle Dronning andengang Forlig.
Maaskee afslaaer hun grusomt ei sin Liliehaand!
Og hvis det skeer, saa vil dog Klogskab sige Dig,
At Olufs Viin og hendes Sax - er frygtelig!
Læg det paa Hiertet, Helge! Tæm Din Vredesharm!
Thi daarlig er den Mand og meer den Drot, som svag
Forsøger hvad ham nægtet blev af Nornerne.
Hun gaaer

REIGIN

Ha falske Vennetale, som med Klogskabs Raad
Vil sindrigt lede; skøndt kun Hiertets Nag attraaer
At nedslaae Sindet og forvirre Kræfterne.

112

HELGE

Hvor anderledes føler jeg mig nu tilsinds
End da jeg kom: det gamle Had er frisket op;
Og Harm er nu, hvad nys var dyb Medlidenhed.

REIGIN

Uvillig har hun ydet os sin Tieneste.
Med lettet Hierte kan Du heise Ankeret.

HELGE

Nu drage bort, og uden Hævn? Tilstæde feig
En Fest, som aarlig bringer mig Forhaanelse?

REIGIN

Lad Qvinden svagforfængelig indbilde sig
Den stolte Seir; Du bedre veedst *hvo* Seier vandt.

HELGE

Nei Reigin, hele Verdens Kreds maa vide det.

REIGIN

Saa lad Herolder kraftigt varsle Dronningen!

HELGE

Og skulde nu Skioldungen feig bortliste sig?

REIGIN

Tid er engang, at Livet smiler venligt, Drot!

HELGE

Jeg nægter ei, at ofte mig alt forekom
Mit Liv en Ørk, med Tidsler, uden Blomst og Lyst.
Tit naar jeg stod i Stavnen, medens rislende
Den smalle Kiøl igiennemskar Skumvovens Top,
Og Strandens Lunde ilte mig saa snelt forbi
Med Løv og Skygger - ha, da følte dybt mit Bryst
Et Savn, som selv ei Ærens Krands erstatted mig.
113 Mig lærte Tangkiær Vellyst. Vilden Ungersvend
Kun skued da i Qvindens Skiønhed Maalet for
Sin Attraa, der bruste kort, og hæved ham
Stolt over hende. Men de vilde Glæders Ruus

Bortdunster brat, og efterlader Siælen sløv.
Tit naar paa mine Vikingstog jeg giæsted, snart
En fremmed Konge, snart en Jarl, og saae hans Viv
Med sædelige Lin, og ædle Jomfruer
Som rakte Hornet mig til Velkomst, medens rødt
Blyfærdigheden farved deres Liliekind; -
Da følte jeg, at qvindlig Adel, gode Jarl,
Fortiente meer, langt meer, end Tangkiærs Yppighed
Og Olufs Blussen. Langsomt er jeg modnet først;
Mit stolte Hierte blødnedes; da lærte jeg
At Freia, Frigga, Siofna, Valhals Yndigste,
Ei komme selv, men vise sig i Qvinderne.
Og helligt blev mig meer og meer det ædle Kiøn,
Og Lyst jeg følte meer og meer til sødt at gaae
I Lænken, som en Qvindes Blik paalagde mig.
Dog fandt jeg aldrig end, hvad Hiertet ønskede sig!
Og Tangkiær - Oluf - stod som vrede Spøgelser;
Og vinkte mig fra Yndighedens skønne Lund,
Til fæle Skygger, tunge Pligtopfyldelser.

REIGIN

Paa hvad Du ytrer smukt og fast med Skialdekunst,
Min ædle Drot jeg svarer Dig enfoldigt saa:
Den Mand, som eier ingen Viv, kun lever halvt.
Han spilder sig sin Fremtids Haab; og er han Drot,
Da skader han ei sig blot, men sit Fædreland.

HELGE

En Hyrdepige nærmer sig, med hviden Spand
Paa Hovedkrandsens lysegule Flætninger.
Hun skal husvale først mig med en kiølig Drik
Paa Bænken under Bøgeskyggen. Midlertid
Lad gjøre klart ombord med vore Takkeltoug,
114Og Ankersnorens Ringe paa det flade Dæk
Lad ordne smukt, at hurtig nu med første Vind
Den skarpe Jernkrog slippe kan Sandbankerne.
Kæmper gaae at adlyde Kongens Bud

HELGE

Men Du, min vakre Reigin Jarl, kald Pigen hid,
Som hisset alt bag Hasselbusken skiuler sig.

REIGIN

Du unge Pige! Stands Din lette Flugt en Stund.
Hist sidder en vansmægtig Mand, som lædskes vil.

YRSA

Det skal han strax. Et Bæger hænger lænket fast
Mig ved min Giord, og hisset er et Kildevæld.

HELGE

nærmer sig Et Bæger af Din Melk vil bedre styrke vist.

YRSA

forlegen Ak beed mig ei, om hvad jeg maatte nægte Dig.

HELGE

Tilhører ei Din Fader jomfru, Giederne?

YRSA

Nei Herre! Ingen Fader meer tilhører mig.

HELGE

Din Moder?

YRSA

Hviler længst i Gravens kolde Skiød.

115

HELGE

Og Du?

YRSA

Er Tærne, trællefødt hos Dronningen.
Jeg malker hendes Gieder, bringer Melken hjem.
Men vist hun dog tilgiver mig, hvor stræng hun er,
At lidt jeg dvæler, for at lædske fremmed Mand.
Hun gaaer til Kilden

HELGE

Hun Tærne! Reigin, saaest Du før i Kongesal
Saa høvisk Mø? Saa sædelig en Lilievand?

REIGIN

I Sandhed hun er saare skøn; og Hud og Haar
Kun vidne slet om ynkelige Trællestand.

HELGE

Og hvor hun smukt bevæger sig til Kilden hist!
Hun skyller Bægret! Op til Straalens Sølvverspring
Hun hæver Armen, mere hvid end Vandets Skum;
Og Klippens grønne Vedbendhang forskiønner den.

REIGIN

Og med de hvide Fingre plukker hurtigt hun
Høirøde Himbær, famlende blandt Rankerne.

HELGE

Og rødmer sødt uskyldigt; halv undseelig,
Bedrøvet halv, ved tarvelige Giæstfrihed.

REIGIN

See hvor hun strækker let sig paa den spæde Fod;
Skiøndt rank og høi, dog ei saa høi som Rankerne.

116

HELGE

Hvor meget har et Øieblik opdaget mig:
Sielsadel, Skiønhed, Troskab og Elskværdighed.

YRSA

kommer med Bægret Gid denne Drik maa styrke Dig, Du Ædleste!

HELGE

Du kiender mig?

YRSA

Ja vel, Du Drot af Dannemark.

HELGE

griber om Bægret og hendes Haand Du skiænker mig da hvad jeg her omfatter, Barn?

YRSA

Min Haand og Bægret, ædle Drot, er Dronningens;
Men Kilden springer frit for alle Skabninger,
Af den kan selve Trællen giæste Konningen.

HELGE

Saa huldt, Natur, forener Du det Fierneste!
Og disse Bær?

YRSA

De nippes bort af Skovens Bie,
Saa tør min Haand vel plukke dem. Forsmaa dem ei!

HELGE

O heller nød jeg Karret her, end Frugterne.
Hvor hvid den er, Din spæde Haand!

117

YRSA

Nei, rød som Blod,
Den modne Frugt har overplettet Fingrene.

HELGE

til Reigin Reigin! er hun et Jordens Barn? Jeg troer det ei.
Jeg mener hun er Freia selv, Folkvangurs Mø.

REIGIN

Nei, ingen Kunst paatager slig en Skikkelse.

HELGE

Ha Du har Ret! Thi Uskyld og Oprigtighed
Udlyser her af Øiets Blaa.

REIGIN

Hun ligner Dig!

HELGE

Ak har han Ret?

YRSA

Hvad siger han min ædle Drot?

HELGE

Han siger at Du ligner mig.

YRSA

rødmende O troe ham ei!

HELGE

Jo! Frændskab er i vore Siæles lyse Blik!
Og meer har mig den korte Stund at kiende lært
Dig Yndige, end mangt et Aar en anden Viv.

118

YRSA

Din Røst indgyder mig en sær Fortrolighed.
Men Du est Drot jeg Tærne! Hvilket Afgrundsvælg.

HELGE

Siig mig Dit Navn.

YRSA

Jeg kaldes Yrsa.

HELGE

Havde Du
Vel Lyst at drage med mit Skib til Danmark?

YRSA

Din Slave? Nei, saa heller dog en *Qvindes* Træl.

HELGE

Og om nu Helge venlig gav den Kiøbte frie?

YRSA

Saa følger jeg Dig fri med tro Taknemlighed.

HELGE

O Yrsa følg mig! Freia skal berede Dig
En yndig Bolig under sine Hvælvinger.

YRSA

Hvad har jeg sagt! Nei skiænk mig ingen Frihed, Drot.
Saa heller ærlig Tærne dog - end - altfor frie.

HELGE

Frygt ei! Som Fader skal jeg kiærligt vogte Dig.

YRSA

Som *Fader*? Ak det herligt var. Min Fader *Du*!

119

HELGE

Og tykkes jeg for gammel Dig til Beileren?

YRSA

Du haaner grumt min ringe Stand.

HELGE

Ved Asathor,
Stor var min Lyst at hæve Dig til selve min.
Til Reigin Jeg føler det, Hun er det Billed, som min Siæl
Har evig higet efter og forgiæves søgt.

REIGIN

Vogt Dig, min Drot! Den Gnist, som fænger altfor let,
Udslukkes let.

HELGE

Frygt ei! Her taler Hiertets Røst,
Ei Sandserne.

REIGIN

Giv Tid, og overiil Dig ei!

HELGE

En Sømand iler -

REIGIN

Ofte til sin Undergang.

YRSA

Den stolte Dronning nærmer sig. Saae hun jeg stod
Og talde med Dig Herre, vist hun revsed mig.

HELGE

Hun væbnet kommer, aldrig kied af vilden Færd.
120Men mindre klæder Spydet nu den Falmede,
End da som Jomfru rosenrød hun Skaftet svang.

EN KÆMPE

Min Dronning spørger, Drot, hvad Dig bevæget har
Til denne Landgang? Om Du komst med Herreskiold?

HELGE

Som Ven jeg kom, hvis Oluf mig som Ven vil see.
En Skare Snekker venter hist paa Bølgerne;
Hvis hun vil Kamp.

OLUF

alene Ha Tangkiær! hvi befolst Du mig
At hykle Venskab for den Mandjeg hader meest?

HELGE

til Oluf Vilst Du som jeg, saa glemme vi hvad længst er skeet,
Og slutte Fred. Thi Hævnen kildrer Hiertet vel,
Men falder blodigst dog tilsidst paa Hævneren.

OLUF

Tilvisse! Selv naar Nidingsværkets lumskeste
Anslag er lykket, redder dog en Guddomsragt
Uskyldigheden; skiænker den sin Glands paa ny;
Til Trods for Ærens Morder.

HELGE

til Reigin Endnu trodser hun.
Ydmyges skal hun, Reigin! Men den høie Diis
En Tanke falde lod i min oprørte Siel,
Som mildner den og adler Straffen.

121

OLUF

Helge, siig
Hvad drev Dig efter sexten Aar til Saxens Strand?
Nysgierrigheden? Ønskte sig Din Grusomhed
En Efterslæt, af Vredens længstfuldendte Høst?

HELGE

Jeg kom at søge Kiærlighed.

OLUF

Den voxer ei
Paa Hadets Klipper.

HELGE

Tit i Klippens golde Rift
Groer Alpeblomsten, savnet i den fede Dal.

OLUF

Sandt nok! Du finder Oluf ei saa mørk og bleg
Som Du formoded. Ei et Gisp fra Skovens Krat
Henlokker Dig til Hytten, hvor Du atter seer
I Pialter den Fortvivlede. Paa hendes Grav
Du ei kan stirre stoltelig; ei ynke høit
Fra Klippen den i Bølgen Dybt nedstyrtede.
Hun lever, blomstrer; eier Kronen, stolt som før.

HELGE

Ei Nag, men Medynk bragte mig fra Issefiord.

OLUF

Hvem ynkte Du? Dig selv, Du Titbedaarede?

HELGE

Nei *Dig*, hvem ingen Kummer lærte Klogskab end.

OLUF

Misunde min Lyksalighed - det kunde Du!

122

HELGE

Beklage kan jeg kun Din Stoltheds Overmod.

OLUF

Komst Du, at bede Saxen om, ei meer med Fest
At hædre den i Lædersæk Beegkronede?

HELGE

Hvis Skam var størst, det veedst vel Oluf selv, Du bedst.
Men kiæk paa Mandens Høimod, der ei røbe vil
En Qvindes Svaghed, bygger Du Din hele Trods.

OLUF

fatter sig Jeg trodser ei. Forlang en Gunst; og hvis den staaer
I Olufs Magt, da skal den ikke nægtes Dig.

HELGE

Dit Tilbud, Dronning, tager jeg med Tak imod.

OLUF

Hvad ønsker Du? Har Du ei alt, Du Mægtigste?

HELGE

Jeg mangler end, hvad sexten Aar jeg manglet har.

OLUF

Og hvad?

HELGE

En Brud!

OLUF

Den kræver Du af Olufs Haand?

HELGE

Jeg kom, en gyldenlokket Svend, for sexten Aar,
123Med Blus paa Kind, med Flammer i mit unge Bryst,
At søge yppig Skiønhed for min Lidenskab.
Du stodst i Blomster, Lilien liig, paa Taarnets Rand.
Jeg saae Dig, og forlangte Dig - den Blomstrende!
Dit Septer ei, Din Yndes Rose lokte mig;
Og før jeg kiendte Rang og Stand, var Helge Din.
Ei Danmark var det beilende til Saxens Land,
Som Snekken bragte. Svenden loved Jomfruen!
Men stolt hun var, med Freias Luer ubekjendt;
Og spottende den unge Beilers Dristighed,
Beskiæmmed hun hans Tillid; - og med bitter Seid,
Troldeqvinden liig, til Had hun trylled Kiærlighed.
Da fnyste han og raste. Tak den Svømmende
Paa Bølgen for Din Redning. - Hist paa Himlens Blaa
Har midlertid sin hvide Maane Maanegarm
Heel tit forfulgt; - og Maanen saae, skiøndt flygtende,
Skiøndt vexlende sin Skikkelse for Slugeren,
Min Længsel med Medlidenhed. - Da brunte sig
Mit gule Haar, alvorlig blev min Siel og mørk;
Og hvad tilforn kun Sandserne forlangte sig,
Det ønskede nu mit Hierte. Sælsomt, underfuldt,
At samme Strand skal vise mig alt andengang,
Min Higen Gienstand, yndig i et Øieblik!
Thi her hun staaer i Dine Qvinders tætte Kreds.
Skiøndt prægtig ei, som Rosen mellem Lilierne,
En bly Viol, i Græsset skiult; men sød af Duft,
Og frisk som Duggens Perler, der besprængte den.
Jeg beiler nu til Rang og Land saalidt som før;
Land har jeg nok i Østersøens Blomsterøer,
Og ingen Grændse kiender Havets tappre Søn.
Lidt agter jeg en Qvindes Kaar, hun faaer sin Rang
Ved Ægtestanden; Manden hæver Hustruen,
Som Egens høie Stamme Vedbendrankerne.
Og derfor strængt jeg holder til Dit Løvte mig,
Og beiler høit, for alle Kæmper, alle Møer
Til - Yrsas Haand! - naar Du har hendes Lænker brudt.

124

OLUF

Du beiler til min Trælleqvindes Yrsas Haand?

HELGE

Den er ei Træl, hvis Siæl er reen og brødefri.

OLUF

Hvad lærte Dig at kiænde denne rene Siæl?

HELGE

Et Øieblik. Behøver hellig Uskyld meer?

OLUF

Og saa letsindig styres Du af Hændelsen?

HELGE

Ved ængstlig Vragen svandt alt femten Ungdomsaar.

OLUF

Saa lidet stolt vanærer Du Din Kongebyrd?

HELGE

Just stolt! Sædvanen fængsler ei en Leiredrot!

OLUF

En Dronning fandt da Danmarks Drot i Saxens Træl?

HELGE

Til Løn, for hvad i Saxers Dronning *først* han fandt!

OLUF

Nu ved min Faders mosbegrøede Bautasteen,
Nu er hun Din! Jeg skienker Dig den D eilige.

HELGE

Og ved min Faders Halfdans Hævn jeg takker Dig.

125

OLUF

Træd Yrsa frem, og viis os Din Fortrinlighed!
Afsides O Tangkiær *nu* forstaaer jeg Dig, Du Skummende!
Du kiøler Hævnen - gyseligt! - men kiøler den!

HELGE

Hvis hun er min, tillad mig da o Dronning strax
At skalte med min Eiendom. Det blanke Staal
Ei taaler Dugjomfruelig Blyfærdighed
Ei Mængdens Øie. Reigin, ræk mig hid det Slør
Med Guld indvirket, som vi tog fra Vikingen.
Han lægger Sløret over Yrsas Hoved Saa skiuler jeg for Spotterne Din Rosenkind
Og hæver Dig i Herrestand. Du est min Viv.
Svar ei, o tael ei. Ræk mig kun Din Lilliehaand,
Hvis Du bifalder Helges Ønske. Somrens Blomst
Forsmaaer jo ei Formæling med den brune Høst,
Naar Solen stadigt skinner paa et spraglet Løv,
Og Maanen smiler Elskov i dens Aftenstund?
Forskræk Dig ikke ved en Sømands raske Valg.
Lang Tid behøver Venskab, kort kun Kiærlighed.
Med et foragteligt Blik paa Oluf I Kronens Guld jeg fandt en daarlig Glimmersteen;
Med Ømhed til Yrsa I sorten Flint af Kalken skiult en Diamant.

YRSA

Naturens Røst befaler mig at lyde Dig;
Men Hiertet gyser. Ædle Drot! vær ei saa snar!
Lad Eftertanken skienke Dig Besindighed.

HELGE

Nei Yrsa! ogsaa Lidenskabens har sit Krav.
Den nyder slet og glædes svagt, som evig kold
Kun overveier. Freia rører Hierterne
Med Øieblikket. Følger Du ei hende blindt
126Om selv paa Randen af det farligt steile Field,
Saa føler Du ei Kiærlighed.

YRSA

Jeg føler den.

HELGE

Ha elsker Du en anden Svend?

YRSA

End slog mit Bryst
For Ingen, som for Dig det slaaer. Jeg føler dyb
Beundring og Hengivenhed! Jeg følger Dig
Som Lammet følger Moderen; og fatter klart
At skilt fra Dig vil sikkert Længslen dræbe mig.

HELGE

Saa est Du min, trods hver en Frygt, trods hver en Spot.
Ræk mig Din Haand! og følg mig ud paa Bølgerne,
Der venter Odins Præst med Offerhornet os;
Og næste Morgen skuer Dig som Helges Viv.
Ei Tid vi Sværmen give til Forundringer.
Om hvad der *skeer* bevæger sig kun Daarens Mund;
Til hvad der *er skeet* venner snart sig Verdens Kreds,
Og seer i selv et Under det Sædvanligste.
Han gaaer med Yrsa og sine Kæmper til Stranden; Oluf med sit Følge til Borgen Havfruerne komme fra Klippehulen og Stranden

FØRSTE SKARE

Med langsom List Flodernes Dronning
Hævner Ymerkæmpe;
Ham, hvem grumtfordærvende Guder
Sloge med blodige Sværde.
Thi længe før Børs og før Bures Æt
127I Ginnungagap han herskende strakte
Giennem Afgrundsvælget sin Kæmpekrop.
Thi ham undfanged Kuld ved den befrugtende Gnist,
Og hans Ledemod avled
Med sig selv vidtherskende Jetter.

ANDEN SKARE

Men Isens Tø trylled Audumble
Frem. Af klaren Saltsteen
Haaret først, og Hovedet siden
Slikked den Yverbespændte.
Da Odin sprang frem med Vili og Vee;
Med forbittret Harm mod Kæmpen de stormed,
Og for Asasværdene Jetten sank.
I hans rislende Blod, ak, da Hrymthussernes Æt
Saa utallige drukned.
Med sin Viv kun flygted Bergelmer.

FØRSTE SKARE

Stoltelig nu, stoltelig skabtes
Af hans Been, hin vældige Kæmpes,
Af hans Kiøds stærktrevlede Sener,
Af hans Tand, ja selv af hans Bryn
Denne Jords blomstrende Bierge;
Mig forhadet dybt i mit Bryst.
Af en Helts Levninger bygged
Guder med Pral smaalige Værk.
Bergelmers Æt flygted forfulgt.
Huler og Havklippernes Grund
Er nu ene for dem Bopæle. Men snart
Vil fra Muspelheim Surtur,
Og din Skræk, Thor! fra vort Hav
Jormungard hævne med Fenris
Stolt Frostkæmpernes Haan.

ANDEN SKARE

Dybt i vort Havs Mørke nedstødt
128Vi forsmaa ei Hævnen som vinker.
Hvor en Mands vidtskuende Norne

Har os viist Vei til hans Fordærv,
Hendes Vink da gjerne vi følge;
Uden Ynk ham bringe vi Qval.
Thi med Jernlænkerne bundet
I sin Hal dog Surtur hver Nat
Pøndser paa Straf; sender sin Røg
Giennem din Rift, Hekla! med Knald.
Men snart styrter den frem, med Flammer; men snart
Skal dens Lue fortære
Himlens Broe; da svulmer med Skæl-
Brynier, kraftigt at stride
Høit Havfruernes Hær!

TANGKIÆR

O mine Søstre! fatted I Kiærlighed,
O føled Elskov Du Skælbedækkede!
Havde Du kiendt en Beiler, som Frode;
Da Taarer vist med Længsel Du fædede, som
Tangkiær; tolked sødt ved din Strængeleeg
Mangen Aften din svulmende Vemod.
Thi fyrigt i Almeskyggen han favned mig;
Og stolt jeg var, at elskes af Skioldungen;
Alterne flammed til Tangkiærs Ære.
Men dybt i Flammen, som Flammen der qualte ham,
Han sidder i Hal hos Utgardiloke;
Og stirrer hen med Øinene blodige,
Bleeg, i de slangebehængte Sale.
Men Utgardiloke har lovet mig Frode fri;
Har lovt at skiænke mig Frode paa Bølgerne;
Men uden Tangskiæg: deilig som Leiredrot,
Deilig som før, med en Kongekrone!
Hvis ene det lykkes Tangkiær, den Smægtende,
Reent af Jorden at udrydde Skioldungers
Æt. Thi hielper mig, kiærlige Systre!

129

HAVFRUERNE

Nu græm Dig ei meer! Alt en bælmørk Sky
Høitsvanger med Lyn lumskrugende staaer
Over Helges Mast. Ha Vredens Søn,
Hvi ægged Dig Harm? Hvi opsvulmed Du vildt
Havfruer til Hævn? - Ei Odin, Thor,
Nu formaae Dig Smerten at lindre.
Vee Halfdans Søn! Ei lyster mig meer
Dig at see, naar Fortvivlelsen kalker din Kind.
Høit imod Stierne, Drot, vildt stirrer dit Blik,
Naar din Qval Dig Nornen forkynder!
Der blæses i Horn fra Kong Helges Skib

TANGKIÆR

Hør Hornets Klang!
Det er holdt det usalige Bryllup!

HAVFRUERNE

Oluf fra taarnede Kongsgaard
Grublende tankefuld
Nærmer sig hist.
Alt Fortrydelsens dødlige Bleghed
Farver den nysblussende Kind.
Forsilde! Forsilde!
Brøden er skeet!
I vor fugtige Hules kiølige Strømme
Dukke vi ville, Vandfuglene liig;
Titte med Smil gennem hvislende Blade,
Lytte til Qvalen, plaske med Fryd.
Lee og giøe, Havhesten bestige,

Tumle paa Bølgernes Top!
Blæse paa Sneglehornet og synke
Froe i det yndige Skum.
De forlode Skuepladsen 130 Dronning Oluf kommer fulgt af en Kæmpe

OLUF

Har min Herold besteget alt Kong Helges Skib?

KÆMPEN

Tilbage hist han nærmer sig med Konningen.
Hun vinker, han forlader hende

OLUF

ene Det gik for vidt! Naturens Indvold taaler ei
Slig rædsom Gift; den vægrer sig med Krampetræk.
Ei Overlæg, men Heftighed forførte mig.
Kan qvindlig Stolthed taale vel en Mands Foragt?
Og femten Aar har ei formaaet at kiøle din
Hævnlyst, dit Had til Qvinden; Uforsonlige!
Men hvad har da den evige Natur forbrudt?
Hvad kan den for at Manden raser? Skulde nu
En Kæmpes Haan mod stolten Skioldmø trylle frem
En Hævn, hvorfor selv Sol og Maane skiulte sig?
Nei, evige hvidklædte Piger! Skiæbnens Møer,
Som stirre ned i Urdurs Brønd, det seer I ei.
Slig Skiæbne spinder ei paa hendes Væverstol
Den blege Skuld. Før vrister Thor min Egeskov
Af Jorden; planter Toppene som Rod i Muld;
Før stærkner Havets Bølge, som et levret Blod -
Før Faderen - - Og Guder! hvis det alt var skeet!
Kold Gysen lammer mig hvert Lem. - Hist kommer han!
Vredladen den Elendige! Opbragt, fordi
Jeg river ham Giftbægeret fra Læberne.

HELGE

kommer Hvad vilst Du mig? Du evige Forfølgerske?
Misunder Du i Yrsas Favn min Glæde mig?

131

OLUF

Du Nattevandrer! veedst Du vel, at blind Du gaaer
Paa Afgrundsranden? At det koster mig et Ord,
For strax maaskee i Fieldets Dyb at styrte Dig?

HELGE

Saa siig Dit Ord, og skaan mig for hvert Følgende!

OLUF

Usalige! først siig Du mig: Er Yrsa *Din*?

HELGE

Aldeles. Lofn har hørt os sværge Løvterne;
Thor saae os tømme Bægeret; og Freia loe
Med Stierneblink til Elskeren i Brudens Arm.
Oluf skiuler sit Ansigt

HELGE

Hvi skiuler Du Dit Ansigt i Skarlagenet?
Fordreies det og blegner af Misundelse?

OLUF

Skumle Nat! nu lad din sidste Stjerne hylle sig i Mulm!
Ryst Natur! lad Jorden gyse iskold til sit Inderste.

HELGE

Dine blege Læber skiælve, Ordet nægter dem sin Lyd.

OLUF

Nei, Barbar! jeg vil ei tie. Rædselen som ryster mig,
Knuge skal Dit stolte Hierte, nedslaae Dig Dit sidste Mod.

HELGE

Asathor! hvad maa jeg høre!

132

OLUF

Høre maa Du mig Barbar!
Giennem Øret drypper jeg Dig Giften, som fortærer Dig.
Frigga vil mig hist tilgive. Svag er Qvinden selv i Staal,
Vee den Mand, som ægger hende til et unaturligt Had.
Det har Du, grusomme Konge! Jeg var ung og stolt og skiøn!
Jeg tilstaaer Dig det, min Kiækhed skummed over, gik for vidt;
Men hvad tabte vel Din Ære? Kan en Jomfrus stolte Spøg
Virkelig fornedre Helten? Og hvori bestod Din Skam?
Den forelskte drukne Beiler røved jeg sit Hovedhaar;
Lod ham bringe snørt i Sækken sovende til Skibets Dæk.
See, da fnyste Du, Du Daare! Haaret voxer snart igien;
Men Du hævnede Dig med Lumskhed; og fordi jeg tog Din Lok,
Røved Du med Tigergrumhed Pigen sin Uskyldighed!
Kold for mine bittre Klager Du den Skiændede forlodst -
See, da vendte sig mit Hierte til et unaturligt Had.
Og hvad ellers mere sødt end Honning qvæger Qvindens Bryst:
Moderpligten, Moderglæden, blev mig til en Helvedqval.
Ei i den Uskyldigspæde skued jeg min Datter; nei!
Kun et lidet grimt Utyske, Brændemærket paa min Skam.
Hendes Smiil var mig en Giftpiil, hendes Skrig en Efterklang
Af mit bange Gisp hin Midnat, klynkende ved Havets Kyst.
Femten Aar har skiult mig Yrsa; Femten lange Vintres Kuld
Mægted dog ei ud at slukke glødende Forbittrelse.
Ikke jeg, Du selv og Skiæbnen har til Nastrond styrtet Dig.
Skiøndt alt hævnnet, grusomt hævnnet, tænkte Du paa dobbelt
Hævn!
Stolt for alt sit Folk ydmyges skulde den Ydmygede;
Da forbarmed sig de sorte Magter med en Qvindes Harm; -
Og hvad *Oluf* skulde krænke, blev *Dig selv* til Krænkelse!

HELGE

Ulyksaligste blandt Fædre! Odin, Thor! hvad har jeg gjort?

OLUF

Ægtet nu Din egen Datter, Du som skiændte Moderen!

133

HELGE

Det var Alfesang i Natten, det var ingen Qvindes Røst!

OLUF

Til en Svartalf, stolte Konge, har Din Grumhed tryllet mig.
Taalder Skammen Solens Straaler? Søger Kumren Lysets Blik?
Med en vild, paataget Kiækhed sad jeg paa min Ganger kun,
Kneiste jeg paa Kongestolen, efter hin Elendighed.
Maanen var min troe Veninde, Mørket var mit Klædebon.
Ved de kolde Ellemoser gik jeg mellem Buskene;
Med en dyb en stille Vanvid talde jeg med Sivets Rør.
Da forbandt de kolde Taager over Ellemosen sig -
Over Havets hvide Bølger, til en Skikkelse, hvis Røst
Tirred op min Harm, og lærte gyseligt at hævne mig.
Det er skeet. Nu har den Blege intet meer at søge her!
Intet meer at bede Nattens Magter om; Forløsningen
Stunder til. - Jeg synker gierne ned til Nastronds Øglesal;
Hvad er Helveds værste Slange vel mod Slangen i mit Bryst?
Tag da Dolken Helge, tag den! Hævn Dig atter Halfdans Søn.
Længe nok har Du og Oluf Tærning spilt om Livets Held,

Det er Tid engang at alting sættes paa det sidste Kast.
Giennembor mig! See, jeg blotter villig Dig mit Moderbryst.
Stød det skarpe Staal til Hæftet i et unaturligt Blod!
Gierne synker jeg! Men skaan mig for Dit taarefulde Blik!

HELGE

O min Broder! Fredegode Hroar i Din Bøgeskov!
Hil Dig! Du har valgt det Bedste, fromme, lykkelige Drot!
Blodet flyder let og roligt i Dit Bryst, som Kilderne,
Ved Dit skyggefulde Leire; stormer ei som Helges Hav!
Hvorfor lød min vilde Stolthed ei Dit Varsel, gode Svend?
Da Du kaldte mig fra Hævnen, over Brodermorderen!
Gyseligt har Nornen straffet. Men jeg sprang paa Bægeret
Af det luefyldte Hekla, agted ingen Lavastrøm;
Agted ei at Saallen brændte, loe ad Tragten! voved mig
Over Randen selv - nu styrter redningsløs den Snublede!

134

OLUF

Dræb mig med Din Dolk, Du Grumme! dræb mig ikke med Dit
Ord.

HELGE

Odin! Du som hisset sidder i det lyse Valaskialf,
Du, som tit fra Hlidskialf skued Leirekonningens Bedrift,
Styrk mig med Dit Blik i Nøden! Lad mig falde Stammen værd.
Rolig saaest Du mig med Sværdet, fægtende paa Skibets Rand,
Medens Kæmper skreg i Striden; medens rød Blodstraalen sprang
Skummende fra Hals og Pande; medens bleg med sorte Skiæg,
Baglænds den forvovne Stridsmand vælted i Skumbølgerne.
Tilgiv stærke Seierfader! mig hver smaalig Lidenskab,
Hvorved Helge faldt i Snaren, udspændt af Svartalferne!
Villig vil jeg Qvalen lide. Livets Held har jeg forspilt.
Men jeg veed det vist, Du sender mig Din Sleipner, høie Drot!
At jeg ride kan til Valhal, som en ægte Søn af Skiold.

OLUF

Yrsa vil Du grunt forlade? Nu saa tag Din Slegfred med!
Lad mig følge Dig i Graven! Giv mit Hierte sidste Saar!

HELGE

Hvad har jeg paa Dig at agte, fæle, blege Spøgelse,
Som forbittrede min Ungdom? Følge skulde Du endnu
Giennem Freias lyse Himmel Kæmperen til Valaskialf?
Troer Du da at Hornet rækkes Heltene til Velkomst der
Af en Hex med hule Øine? Tænk Du at finde hist
Døsigskumle Mosetaager, hvor en Havfru giæster Dig?
Bliv Du kun ved Dine Huler! Selv har Du beredt Din Qval!
Graagliglange Sørageskygger vil hver Aften møde Dig,
Og fortælle Dig om Hallen, hisset hos den gustne Hæl,
Hvor der flettes Dig et Bolster silkeblødt af Slangerne.

OLUF

Og Din arme Yrsa?

135

HELGE

Yrsa er uskyldig; Baldur vil
Ei mit stakkels Barn forlade; min ulykkelige Brud.
Hendes høie Blik skal ikke mørknes, ved at skue nu
Faderens, den fæle Brudgoms hæslige Fortvivlelse.
Løst er nu hvert Baand som binder mig til Livet. Eja flink!
Hurra mine raske Dreng! spænder op de hvide Seil!
Lad den sorte Svane hvæse med sit begetbrede Bryst
Giennem Bølgerne! Lad blinke høit mod Maanen hendes Fiær!

Spænder Jer i blanke Plader! Ud paa Dybet! Hornets Klang
Skralde hen ad Østresaltet, kalde Kæmperne til Dyst.
Tappre Frisér! Stolte Skotte! Kæmper fra din Ørkenø!
Iler hurtigt at forsøge disse Armes sidste Kraft!
Snabel møde Snabel! Bugen støde kiækt mod Skibets Bug!
Lad den vilde Rovfugl hugge Kobberkloe i Dækkets Rand!
Og naar da den røde Sved udvelder gennem Bryniens Rift,
Spotte vi vort Saar og ride siungende til Valaskialf!
Han gaaer

FOLKVAR

kommer O Dronning! Asathor! O Freia!

OLUF

Nu min Helt!
Gak Du foran, Du viser os den rette Vei!

FOLKVAR

O hør mig Dronning!

OLUF

Rædde Gubbe! vandre til
Dit Fiskerleie! Ægir tak for dine Kaar!
Nu bytted Oluf gierne bort sit Kongedom
For Baaden og dit sorte Næt! Nu ei din Søe
Hist stormer halv saa frygtelig, som dette Bryst.

136

FOLKVAR

O lad os redde -

OLUF

Redningsløse!

FOLKVAR

Dronning, tab
I denne Storm ei Fatningen!

OLUF

Jeg blegner ei.

FOLKVAR

Hun kommer -

OLUF

Høi fra Ygdrasil, den strænge Mø,
Med bortvendt Ansigt?

FOLKVAR

Yrsa!

OLUF

Ei saa frygtelig.

FOLKVAR

O hør mig -

OLUF

Tael! Det støier ei fra Gravene.

FOLKVAR

Hun veed sin Skiæbne, veed sin Qval!

OLUF

Traf Pilen alt?

137

FOLKVAR

Den grumme Havfru -

OLUF

Yrsa fandt -

FOLKVAR

Paa hviden Strand.
»Vel mødt Fru Yrsa! skreeg hun, Helges Datter-Brud!
Nu ægted Du din Fader, som har avlet Dig
Med Dronning Oluf. Held til Eders Ægteskab!
Men ei mit Øre døves skal af Eders Hyl.
Med mine Søstre svømmer jeg til Sikilei,
Og kommer først om lang Tid hid til Nord igien.«
Saa sang hun høit, og sprang i maaneklare Søe.
Og paa den lyse Flade saae jeg hende, fulgt
Af mange lede Qvinder, skiælbestiortede;
Hvidbarmede som Svaner; rankt med Halsene
De svømmed fort og dukked sig, og svandt tilsidst.
Men Yrsa hvid tilbage stod, som Møens Klint
Der speiler dybt sin blege Kind i Bølgerne.
Oluf gaaer

YRSA

kommer med en Dolk Denne Dolk, han mig gav,
Med Demanter besat, med blodig Rubin,
Skaffer mig Lindring. -

FOLKVAR

Elskede Datter!

YRSA

O hil den Stund,
Da din Datter jeg var,
En Fiskerpige!
138Kiændte kun Guld og
Fløil af Rygte;
Bar paa min Skulder,
Klædt i Vadmel
Stangen med Nættet
Selv til Stranden.

FOLKVAR

Hør mig, min Yrsa!

YRSA

Jeg følger Dig ei
Sneehvide Folkvar!
Følger Dig ei til
Humledalen!
Hils mine Lilier
Urter og Tusindskiøn,
Tusind Gange!
Naar Du nu sidder i
Vinterqvælen,
Trygt ved din Arne,
Tætomkredset af
Leiets Piger!
Naar de da bede Dig:
Fader fortæl os
Sære Frasagn!
Nu saa fortæl dem om
Fiskerpigen;
Som Dronning blev, som
Ægted sin Fader, og
Selv sig dræbte.
Undrende vil de

Sagnet høre;
Gyse derved og
Ikke troe Dig!
Sige, nu digter Du
Eventyrer!
139Ak, og Du est dog kun
Alt for sanddru.
Yrsa fortvivlet har
Alt oplevet. - -
Viis dem da Anglen og
Purpurkaaben!
Viis dem i Maanskin
Ved Sølvpilen
Yrsas Gienfærd,
Bleg, med det blinkende
Staal i sit Bryst.
Hun hæver Daggerten, i det samme tordner det mildt. Freia bliver tilsyne paa en Sky

FREIA

Stands Yrsa!

YRSA

Ha! hvo kalder mig til Liv igjen?

FREIA

Den Disa, hvorved hele Jorden faaer sit Liv.

YRSA

O Himmelske, guldhaaret, blaa af Klædebon;
Hvo est Du? Selsomt virker paa min Siæl Dit Smil.

FREIA

Mit Navn er Freia, Odins Datter, Elskovs Diis!

YRSA

Du est ei *min* Gudinde! Send den blege Hel!

FREIA

Hvert Hierte skabt for Kiærlighed tilhører mig.
Jeg lover Dig den bedste Fryd en Qvinde fandt.

140

YRSA

Og hvilken?

FREIA

Moderglæden!

YRSA

skiuler sit Ansigt i sine Hænder Jeg Elendige!

FREIA

Hvad gyseligt undfanget er, skal skjønt opstaae.
Paa Lavabierget voxer hist den bedste Viin,
Og giftig Sump udklækker ofte herligst Frugt
Af Jordens rene Moderskiød. Thi græm Dig ei!
Den Søn, Du under Hiertet bær, skal hædre Dig;
Og ikke Dig, men Danmarks Land! Ei Danmark blot,
Men hele Norden! Norden ei i Livet kun,
Men evig finkle skal hans stolte Helteroes,
Og høit begeistre Verden om totusind Aar
Hans Priis at siunge. *Hrolf* - saa skalst Du kalde ham!
Hans Fader reed til Odin nys fra Gravens Høi;
Men Hrolf skal arve Helges Krone. Bring ham hiem
Til Danmark! Lad den fromme Hro opdrage ham
Til Kongedyd i Leireskov ved Kilderne.
Hans Navn skal samle Kæmper, som skal elske ham

Og døde med ham. Og naar han døde, da skal hans Død
Selv lyse gennem Gravens Nat, som Stjerne; som
Det bedste Billed Oldtid har at glimre med
Paa nordisk Krafts urokkelige Trofasthed.
Farvel! Farvel! - Aftør Din Taare! Lev! og viid:
Uskyldighed forlades ei af Guderne.
Hun forsvinder

YRSA

O Himmelske! dybt har Dit Løfte styrket mig.

141

REIGIN

kommer med Kong Helges Krone, fulgt af danske Kæmper Hil dig, vor Dronning!

YRSA

Reigin, ha hvor er Din Drot?

REIGIN

Du hørte det af Freias Mund. I Odins Sal.

YRSA

O Fader! Fader!

REIGIN

Græm Dig ei! Han har det godt!

YRSA

Siig mig hans Død; thi Taaren lindrer Hiertets Qval!

REIGIN

Hans Hu stod til at storme hen paa Ægirs Hav,
At finde Døden, hvor han fandt sin Helteroes.
Taus vandred han til Skibet ud; men da han saae
Dets sorte Barm, og Masten med sit Silkesegl,
Da vendte han sig rædselfuld, og raabte: See
Den fæle Drage, hvor den gloer paa Bølgerne!
På *den* det var, at Frode foer til Vifils Øe,
At søge Pilten i Jordhulen! Den det var
Som bragte mig til Oluf med Stridskæmperne;
Som fnyste Hævn, da Qvinden blegfortvivlet skreg.
Den var det kun, som klækked ud en Brøde nys
I skumle Skiød, meer fæl end Basiliskens Æg. -
Ved Stranden stod Dankongens liden Gangerpilt
Med hans kulsorte Ganger, holdt ved Bidselet,
Om Kongen ønskte den til Ridt. - Da Helge saae
Sin Hest, som hvrindsked høit og med Guldhoven slog,
Saasart den hørte ham paa Klirr af Sporerne;
142Da blussed han; og svang sig, klædt i Harnisket,
Fuldrustet, kobberblank, med Hielm og Stang og Skiold.
Og langsomt reed han, tankefuld, som Spøgelset
Af dræbte Helt ved Midnat over Markerne.
Men dybt i Skoven stod en Høi, af Bøge krandst,
Med bælmørk Hule, muret af fem Kampesteen;
Den femte laae ved Hulens Aabning, musbegroet.
Hin Gravhøi Dronning Oluf lod for lang Tid alt
Sig selver kaste. Tit hun sad i den og sang
Naar Sol gik ned, og Maanen stod ved Bølgerne.
Men femten Aar har skuet den med Sommergræs,
Og Vinterkuldens stjerneblanke Snee bedækt,
Og hungrig vented aabned Svælg end Dødningen.
Da Helge saae den vedbendkrandste Rædselsdør,
Da smilte han, og raabte høit: Tak Asathor!
Du bygte mig i Hast min sikkre Kongeborg.
I gode Kæmper skynder Eder! Lukker til
Det aabne Svælg, at Surtur ei med Flammerne

Forfølger mig. Flink! vælter stærken Kampesteen
For Graven! Saadan siungende, fra gyldne Hielm
Han Krandsen tog, som Skiold og Mykilati bar,
Og raabte: Bringer den til Hro i Dannemark. -
Da nu vi mærkte tydeligt, at Kongens Hu
Stod til at ride levende til Valaskialf,
Da føied vi hans Ønsker froe; og Landserne
Som tit i Strid tilforn var brugt for Helges Liv,
Arbeided nu med lige Troskab paa hans Død,
Henvæltende den tunge Steen for Aabningen. -
Da Hulen nu var lukket til, da hørte vi
Med freidig Stemme Kongen sang sit Biarkemaal,
Mens Hesten vrindsked stolt og slog med Hovene.
Dog lang Tid ei! thi Luftten mangled; Døden kom
Og qualte dem med venlig Haand; ei smertefuldt!

YRSA

Nu rider han paa Bifrost, som Einheria!

143

REIGIN

Græd nu ikke meer, men følg os!

YRSA

Høi Beundring græder kun!

REIGIN

Tag Din Kongekrands!

YRSA

Jeg sætter den paa mine Flætninger!

REIGIN

Nu afsted til Danmarks Rige!

YRSA

Ak hvor er den arme Viv?

REIGIN

Tal, hvem savner Du?

YRSA

Min Moder.

REIGIN

Du har ingen Moder havt.

YRSA

Ak hvor er hun?

REIGIN

Hisset ude synker hun i Bølgerne.

YRSA

Ogsaa hun?

144

REIGIN

Jeg saae den Stolte springe selv fra
Klippens Rand.

YRSA

til Folkvar Har jeg Dig endnu min Fader?

FOLKVAR

Trofast, som i femten Aar!

REIGIN

Tænk paa Freias store Løvte, svæk Dig ikke med Din Graad!

YRSA

Haster Du saa utaalmodig?

REIGIN

Hæftigt brænder Saallen os,
Disse Kyster at forlade, hvor vor tapre Konge faldt.

YRSA

Velan da jeg følger! Farvel, farvel!
Yndige Flod, min Bøgeskov Du!
Skummende Strand, hvor min Ungdom randt,
Truende Huler! som skued min brat
Kommende, min bratsvindende Qval.
Jeg græder ei meer; thi Freia min Diis
Har velsignet mit Liv! Jeg føder for Nord
Herlig en Søn, som skal krone dets Haab.
Grøn nu vinker mig Herthas Øe!
Den ærværdige Hro, og hans herlige By!
Hellige Kilder, tre gange tre,
Eders lifflige Væld, kiølende, sprudlende
Siunger min Nød langt bort fra min Seng.
Yndigt et Alfepar, hvidt som Snee,
Ved Leiet skal staae, og vatne min Søn.
145Knæsættes han skal, opfostres af Hro,
Og forsone sin Fødsel med Dyder!

REIGIN

Saa seile vi hiem ved Medbørsvind
Til det kiærligtvinkende Fædreneland!
Huldt Ægir blæser i Seilet!

146

Anmærkning

Af dette Digt haaber Forfatteren at give en Fortsættelse,
som vil indeholde *Hrolf Krakes* Historie.

147

Efterskrift og noter

148

149

Efterskrift

1. Sagnkredsen om Rolf

Man skal lægge mærke til den anmærkning som Oehlenschläger forsynede førsteudgaven af *Helge* (1814) med. Det værk om »Hrolf Krakes Historie« som her annonceredes, kom ganske vist til at vente længe på sig. Den direkte fortsættelse af *Helge* blev prosafortællingen *Hroars Saga* fra 1817, og i den optræder kong Rolf kun i sluttetale, som en lille dreng på sin moders skød. Heltedigtet *Hrolf Krake* kom først et tiår senere, i 1828, og der er ingen indre forbindelse mellem det og de to forudgående digtninge. Eller, som digteren selv bemærker i sin fortale: »Dette Digt, der, som Sagn betragtet, er en Fortsættelse af Historien om Helge, fremtræder her i poetisk Selvstændighed«.

Men altså alligevel: det var det samlede sagnstof om Rolf Krake som Oehlenschläger tog for sig, da han i sommeren 1814 slog sig ned i et lejet værelse i degneboligen på Frederiksberg for at vise sig selv og sin samtid sin styrke som den poetiske forvalter af det nordiske stof, efter i den forudgående vinter at have skrevet tragedien *Hagbarth og Signe*, som blev en succes på teatret og udkom i 1815. Endnu så sent som d. 16. oktober 1814 - hvor *Helge* i det store og hele må have været færdig, den var i boghandelen i december - omtaler han i et brev til den tyske kritiker Friedrich Schlegel sin plan som et samlet hele. Han arbejder, skriver han, på et stort nordisk digt om Helges og Rolfs saga som skal komme i fem bøger: »de to første romancer i forskellige former - det tredje et sørgespil i græsk maner [hermed er *Helge* karakteriseret], det fjerde en shakespearesk History, den femte bog bliver igen episk« (m.o.)

Oehlenschlägers vanskeligheder med at skrive den historie igennem skyldes ikke manglende sammenhæng i stoffet sådan som det forelå for ham. Hans hovedkilde var fornaldersagaen *Rolf 150 Krakes Saga*, en islandsk fortælling fra omkring 1400, som han kendte fra en svensk oversættelse fra 1737 af Erik Julius Björner. Den kunne han så supplere med Saxos variant af den samme historie i *Danmarkskrønikes* 2. bog.

Tilsammen giver de to kilder, med sagaen som den tydeligste og fyldigste men med vigtige træk fra Saxo, en nogenlunde afrundet sagnkreds omkring heltekongen Rolf. Den begynder med at fortælle om Frodes drab på sin bror kong Halvdan og om hans forgæves eftersøgning efter de to kongesønner Helge og Hroar, der skjuler sig først på bonden Vifils ø, dernæst som tjenestedrenge hos søsteren Signe og hendes mand Sævar Jarl. Knapt voksne sniger drengene sig med til julegilde hos Frode og dræber ham. Derefter bliver de hyldet som konger og deler magten mellem sig: Helge bliver søkonge, mens Hroar bliver hjemme og råder for riget. Derefter er det mest Helge som der fortælles om, og især om hans togt til dronning Oluf af Saxland som er skildret som en amazonedronning. Ved deres første møde forelsker Helge sig i hende, men hun afviser og forhåner ham og han må drage forsmædeligt bort. Ved det næste møde hævner han forhånelsen ved at lokke hende bort fra hendes borg og voldtage hende. Da han forlader hende anden gang, er hun svanger med datteren Yrsa som får navn efter hendes hund.

Yrsa vokser op til at blive en overmåde smuk ung kvinde. Hende træffer Helge tilfældigt på et af sine togter, forelsker sig i hende og tager hende med hjem til sit rige som dronning. Her føder hun sønnen Rolf. Da han er ved at være en voksen mand, kommer dronning Oluf til Yrsa og fortæller hende at hun lever i ægteskab med sin egen far. Afsløringen skiller Helge og Yrsa, som drager bort med sin mor. Helge går i seng og græmmes. Her får han besøg af en elverkone som føder ham datteren Skulde. Yrsa gifter sig mod Helges vilje med svenskekongen Adils. Helge drager op til dem med det formål at vinde hende tilbage, men Adils lokker ham i baghold og dræber ham.

Rolf bliver konge efter sin far. Han bliver den ideelle heltekonge, på en gang tapper og gavmild, og samler en skare helte om sig med Bjarke, Hjalte og Viggo som de vigtigste - om dem fortælles der selvstændige historier, blandt andre den om Viggo som Rolf 151 vinder for sig ved sit storsind, og som ved sin optagelse i hirden sværger at hvis Rolf omkommer ved sværdet vil han hævne ham.

Adils, som Yrsa har giftet sig med, er Rolfs modsætning, rænkefuld og gerrig. Han har samlet sig en vældig skat, og på Yrsas opfordring drager Rolf til hans kongsgård for at gøre ham til sin underkonge og røve hans rigdomme. Forehavendet lykkes kun halvt, men skaffer alligevel Rolf megen hæder. I mellemtiden har hans halvsøster Skulde som er gift med underkongen Hjarvard, ægget sin mand til at snigløbe Rolf for at gøre sig til konge i hans sted. Under ven- og slægtskabs dække smugler han sine velbevæbnede mænd ind i kongsgården til gilde, og i nattens mulm og mørke, mens Rolfs kæmper sover rusen ud, overfalder Hjarvard og hans folk kongen og hans mænd. Det bliver til en voldsom kamp hvor Rolf og alle hans tapre kæmper omkommer. Undtagen Viggo. Han svarer ja, da Hjarvard spørger om han vil sværge ham troskab. Hjarvard rækker sit sværd frem mod ham at sværge ved, men Viggo siger at hos Rolf svor kæmperne altid ved skæftet. Hjarvard vender sværdet om, Viggo griber skæftet og jager klingens gennem Rolfs banemand. Selv bliver han hugget ned.

Dermed slutter fortællingen om kong Rolf, bogstavelig talt med at alle er ude af sagaen. Det er en rigtig

historie med en begyndelse, en midte og en slutning, men den har knap nok et før og slet ikke noget efter. Rolf er godt nok en Skjoldunge, det vil sige han er et skud af den danske sagnkongeæt, men han er et sideskud. Sagnkredsen samler sig omkring ham og løfter ham så at sige ud af historien og op i en ideal sfære hvor han kan stå som indbegrebet af heltekongen og heltenes konge. Både litteratur- og bevidsthedshistorisk hører *Rolf Krakes Saga* til i den riddertid den er skrevet i, ikke i den oldhistorie den fortæller om.

2. Oehlenschläger og det nordiske. Programmet

Oehlenschläger følger kilderne rimeligt trofast igennem *Helge* fra Frodes drab på broderen Halvdan og lige til Helges bryllup med datteren Yrsa. Her sker så bruddet, idet en poetisk nødvendighed tvinger ham til at afslutte sin historie om Helge med den tragiske 152 helts død. Den sammenhæng mellem Helges og Rolfs historier som der er i kilderne, og som gør begivenhederne i Rolfs liv og død afhængige af at Yrsa både er hans mor og hans søster, den afskærer Oehlenschläger sig fra idet han vælger sin udgang på Helges historie. Vi har ingen eksterne kilder - i hans breve eller erindringer - som belyser baggrunden for dette valg, så vi må finde begrundelserne i de digteriske arbejder selv. Der er to. Den første og vigtigste findes i den indre sammenhæng og nødvendighed i *Helge* som tragisk digtning - den skal jeg vende tilbage til.

Den anden skal søges i Oehlenschlägers flertydige forhold til det nordiske stof. I 1800, to år før det digteriske gennembrud med *Digte 1803* (1802), besvarede den da 21-årige student og skønånd en prisopgave fra universitetet som stillede spørgsmålet: »Var det gavnligt for Nordens skønne Litteratur, om den gamle nordiske Mythologie blev indført og almindelig antaget, istedet for den Grædske?«.

Oehlenschläger viger klogeligt uden om den fælde der ligger i spørgsmålets »istedet for«. Han argumenterer ikke for en direkte forkastelse af den græske mytologi, men hans besvarelse er en udførlig begrundelse for det synspunkt at den moderne, nordiske digter vil og bør foretrække den nordiske. Hans udgangspunkt er en overvejelse over mytologien overhovedet. Den beriger digteren »[...] med Billeder og Opfindelser, som foruden det Fortrin, de besidde, i Henseende til deres Styrke og Kraft, og, som foruden den Hielp de give Digteren ved at aabne ham en saa stor Sandseligheds Rige, tillige eie en Ærværdighed, deres Ælde giver dem, hvilke udbreder et vist høitideligt Mørke, og en vis Religjøsitet, over Digtet, som er det fordeelagtigt«.

Mytologien udfordrer altså den digteriske fantasi, og beforder den. Det gør nu den nordiske mytologi bedre end den græske fordi den i sig selv er lige så gammel og ærværdig og lige så fyldt med styrke og kraft; samtidig med at den som stof for fantasien er ny, mens den græske er tynget ned, ja nærmest slidt op af traditionen: »Det Malm, som har havt nogle tusinde Aar, til at blive koldt i sin Form, vinder ikke lettelig ved Omsmæltning, man er vant til at see det i sin gamle Skikkelse, man sætter, saa at sige, ingen Liid til den nyeskabte Ting, og den mangler Ælde og Høitidelighed. I den 153 nordiske Mythologie finde vi derimod endnu det udannede Stof, som kun venter en Kunstnerhaand for at dannes«.

I forhold hertil spiller det en mindre rolle for Oehlenschläger at den nordiske mytologi er nordisk. Han nævner det sent og udtrykkeligt som en »underordnet Fordeel«, og han knytter det først og fremmest til naturen: »Digteren sættes ved at bruge den, istand til at skildre de *nordiske Naturskønheder*«. Det tema gennemspilles over en lille side, mens »*Fædrelandskierligheden*« må nøjes med en reverens på ni linjer.

Stofligt forholder Oehlenschläger sig først og fremmest til den egentlige mytologi, prisopgaven rummer i kort form en oversigt over myterne som han kendte dem. Men i en passage inddrager han »*den gamle nordiske Historie*«. Han understreger omhyggeligt at det er den »gamle« han taler om, »Middelalderen og den nyere Historie« udelukkes. Ved hvilket årstal han sætter skellet kan man ikke se (og han ville nok have faet kvaler hvis man havde spurgt ham, det er ikke som lærd digter Oehlenschläger gør indtryk). Men skellet er alligevel klart, den gamle historie hører op der hvor man kan begynde at spørge til den historiske sandhed i beretningerne. Det er sagnhistorien han taler om, den udgør sammen med mytologien »*Denne Fantasieverden*, som virkelig har en *noget* poetisk Verden til Grund, [og den] bliver i mine Tanker den meest poetiske, og altsaa den fordeelagtigste, for den høiere Digter. Han kan ved at sætte sig hen i den, uden Indskrænkning bruge det sande, ædle, poetiske Sprog [...] Han behøver kun at idealisere Lidenskaber, at skildre Naturmennesker paa en digterisk Maade. Intet vil da lægge Baand paa hans Genie, uden *Smagen*, det vil have uindskrænket Frihed til at udbrede Karakter og Originalitet over hans Digt, og Mythologien kommer ham til Hielp, den forstærker hans Udtryk, og udvider Sandselighedens Rige«.

Oehlenschlägers prisopgave er det første egentlige programskrift for en *romantisk poesi* i dansk litteratur. Det vil sige det er et program for en »progressiv universalpoesi« som den tyske kritiker Fr.

Schlegel udtrykte det. Det er ikke en poesi for poesiens skyld, i begrebet »det progressive« ligger netop at poesien skal gribe ind i historien, forandre den for at bringe den fremad. Men dette indbrud i historien skal komme fra det »universelt poetiske«, det vil 154 sige fra det anelsesfulde, det dunkle, det brudfyldte. Med det står digteren i forbindelse i kraft af sit geni, dvs. sin skabende fantasi. I kraft af den når han ud i de dimensioner af tilværelsen som ligger uden for fornuftens domæne, de dimensioner som mennesket kan gribe og gribes af, men som det ikke kan begribe - Oehlenschläger indleder sin prisopgave med at konstatere: »At bringe *usandselige Ting i en skøn sandselig Form*, det er Poesiens Domæne«, og at præcisere »jo mere Fantasien er underkastet den dannede Fornuft og dens Abstraktionsevner, des mindre stærke bliver dens Kræfter«.

3. Oehlenschläger og det nordiske. Realiseringen

I to af de digte i gennembrudssamlingen *Digte 1803* som forholder sig til det nordiske stof, kan man se hvordan Oehlenschläger indløser programmet - og det er ikke nogen tilfældighed at det netop er de digte som (sammen med det lyriske drama *Sanct Hansaften-Spil*) er kommet til at stå som selve indbruddet af romantik i dansk digning.

Det ene af dem er »Guldhornene«. Inspirationen til det er tyveriet af de to guldhorn fra Gallehus og deres omsmelting. I Oehlenschlägers digt bliver disse horn til en gave fra den poetiske oldtids magter (»De forklarede Høie«) til en nutid, som imidlertid -svækket af sin fornuft i sin evne til at begejstres - ikke formår at værdsætte gaven, hvorfor giverne tager dem tilbage. Om dette forhold i nutiden handler især digtets slutning, og i den er der en strofe som udsiger hvordan hornene burde have været modtaget:

Hædrer dem, thi Skiebnen skalter!
snart maaskee de er forsvunden.
Jesu Blod paa Herrens Alter
fylde dem, som Blod i Lunden.

Guldhornene er hellige kar, siger Oehlenschläger her, og deres plads i vor tid burde være i vor tids helligdom, så at de umiddelbart kunne forbinde den poetisk-mytiske tid med vores tilbedelse af det guddommelige. I sin formulering af den tanke får han så 155 skabt en direkte forbindelse mellem sakramentets forestilling om vinen som Jesu blod og det offerblod som de (tror han nok) er blevet fyldt med ved oldtidens blot. Det religionshistoriske korrekte eller forkerte i tanken har han næppe overvejet, men åbenbart heller ikke det blasfemiske i billedannelsen. Hvad han søger og udtrykker er den poetiske sammenhæng og dens henpegen på det dybe mysterium: det hedenske offers gru åbner for dyb som også burde åbnes i sakramentets symbolske offer.

Med romancen »Hakon Jarls Död« (der som alternativ titel har »Christendommens Indførsel i Norge«) vender Oehlenschläger sig mod en af de historiske dele af det nordiske stof - og behandler det endnu ahistorisk. Igen bliver det tydeligt i digtets slutning:

Det ruller i Horizontens Himmel
og sagtelig skielver Hav og Jord.
De gamle Guders brogede Vrimmel
forsvinder, og kommer ej meer til Nord.
Istedet for Lundens ærværdige Minder
man idel Kirker og Klosters finder.
Kun hist og her
man fiern og nær
en Høi og en opreist Kampesteen skuer,
som minder om Oldtidens slukte Luer.

Digtet handler mere om et tab og et fald end om en historisk overgang. Det sætter »Valhals Guder« over for »Du hvide Christ« som taberne over for sejrherren, menneskeliggør denne modsætning i Hakon Jarl og Kong Olaf, skildrer sejren, men samler interessen om taberen og om tabets gru. Digtet handler om gude-magt imod gude-magt, der er ikke megen forskel på skildringen af offerlunden i strofe 1 og af den gotiske kirke i strofe 2, forskellen er at i den første hersker taberne og i den anden vinderen, og når Hakon og hans træl i den skumle hule hvor historien om Hakon slutter, drømmer - den ene om »Asa Hermod« den anden om »Jesus [...] med smilende Kinder« - så er det den samme modsætning, begge drømmer om død og drab. I det regi løftes Hakon Jarl og hans dødsgerninger op over det moralskes sfære. Hans 156 sønneoffer og drab på vennen skildres i al deres gru, men den gru er ikke barbari, den er undergangens gru.

Der gik ikke lang tid inden Oehlenschläger vendte tilbage til historien om kristendommens indførelse i Norge, allerede i 1805 skrev han sørgespillet *Hakon Jarl hiin Rige* som blev optaget i *Nordiske Digte* 1807. I den større form er stoffet naturligvis bredt ud og rigere behandlet, men grundlæggende er det den samme historie der fortælles. Så hvad der først og fremmest er forandret er den tolkning digteren lægger ned over den fortælling stoffet giver ham. Tydeligst træder forskellen frem i den nuancering af Hakon Jarls skikkelse, som den bredere udfoldelse giver rum for. Hakon skildres her som en helt der bryder sammen indvendigt, forud for og som forudsætning for sit ydre fald. Det sammenbrud er i høj grad et moralsk sammenbrud, og det viser sig netop i sønneofret som han griber til i fortvivlelse, men som han ikke kan forsvare, heller ikke over for sig selv.

Hakon Jarls moralske sammenbrud skyldes ikke en karakterbrist hos ham, det udgår fra de værdier han har viet sig til og forsvarer: hedenskabet, de gamle guder og deres dyrkelse. Der er fortsat megen poesi i Oehlenschlägers fremstilling af dem, men samtidig er der en klar understregning af at de er barbariske. Over for dem står de værdier som kong Olaf slås for, i og med ham fremstilles de kristne værdier som en højere, ideal humanitet. Denne modsætning er i stykket tæt sammenvævet med en anden omkring magtens legitimitet. Kong Olaf er den rette arvekonge til Norges rige, mens Hakon Jarl er en usurpator som har tilranet sig kongemagten og stræber efter også at tilrane sig kongenavnet.

Med den kobling bliver *Hakon Jarl* i egentlig forstand en historisk digtning. Det er ikke i og for sig de to religioner, hedenskabet og kristendommen, som konfronteres i stykket, overgangen mellem dem tolkes som en civilisationshistorisk overgang, en bevægelse fra barbari til humanitet. I det lys tolkes også stykkets magtkonflikt, den rette kongemagt er ret netop fordi den henter sin legitimitet i sin tilknytning til den højere humanitet. At det forholder sig sådan understreges i skuespillet *Palnatoke*, skrevet i 1807. I det tematiseres magtens legitimitet endnu tydeligere, og her repræsenterer Svend Tveskæg den rette magt og dens begrundelse i de 157 humanere værdier, selv om han som hedning står over for den kristne kong Harald.

Det vil være forkert at sige at der sker et skift i Oehlenschlägers opfattelse af det nordiske stof. Den nordiske oldtid med dens myter og sagn står stadig for ham i al sin poetiske herlighed, men den opfattelse problematiseres af en etisk-historisk betragtningsmåde. Forholdet til det nordiske stof gennemtrænges af en ambivalens som kan udtrykkes på den måde, at der opstår en modsætning i det mellem betragtningen af oldtiden som poetisk inspirationskilde og som faktisk historisk fortid.

Den udvikling hænger sammen med en udvikling i Oehlenschlägers opfattelse af digteren. I gennembrudsårene er han, og ser han sig selv som, fuldt ud romantisk digter. Digteren er geniet som står i direkte forbindelse med tilværelsens dybe og oversanselige kræfter, og som giver sine syner herfra sanselig form i sin digtning så at andre kan få adgang til dem. Men han kommer tidligt under påvirkning af to tyske digtere som står uden for og i mange henseender i opposition til den frembrydende romantik: J.W. Goethe og Friedrich Schiller. Især den sidste får afgørende betydning for ham, og fra ham lærer han at digterens kald i overvejende grad har en etisk dimension. Digteren skal stille sig i idealets tjeneste og gennem sit virke fremme dannelsen, ikke i nogen som helst overfladisk forstand men netop som en højere, mere ideel humanitet. Det er digterens opgave at virke til at den ideale enhed af det sande, det gode og det skønne bliver virkeliggjort i samfundet som en højere civilisationstilstand.

4. Den historiske baggrund

Udviklingen er imidlertid ikke kun en indre proces hos Oehlenschläger, en personlig modning eller hvad man nu skal kalde det. Den hænger meget tæt sammen med at de historiske omstændigheder for hans digtning forandrer sig stærkt i de første år efter århundredskiftet.

Helt op til år 1800 kunne det se ud som om de voldsomme verdensbegivenheder der havde taget deres begyndelse med den 158 franske revolution i 1789, var noget der foregik derude og som man i Danmark kunne forholde sig til som tilskuer. Den neutralitetspolitik som de skiftende danske regeringer i 1700-tallet havde gennemført, og som var baggrunden for landets velstand og for det reformværk, først og fremmest landboreformerne, der var blevet gennemført ved århundredets slutning, klyngede man sig stadig til.

Men omkring århundredskiftet rasede Napoleonskrigene i Europa som en verdenshistorisk ny konfrontation mellem kontinentalmagten Frankrig og sømagten England om dominansen ikke kun i Europa, men også globalt; og med Slaget på Rheden i 1801 kom det første varsel om at den konflikt kunne et Danmark, der geografisk hang sammen med kontinentet og militært var en betydelig flådemagt, ikke holde sig udenfor.

Og hvis det endnu kunne lade sig gøre at betragte begivenhederne i 1801 som en episode der lod sig tolke heroisk i en slags David mod Goliath-myte, så blev det i løbet af de næste seks år uhyggeligt klart hvad det drejede sig om. Med englændernes bombardement af København og flåderovet i 1807, som med et slag fjernede hele den danske krigsflåde og en stor del af koffardiflåden, var Danmark uhjælpeligt inddraget i begivenhederne på taberens side. Reduktionen af landet fra en velstående og relativt stærk magt til en lille, afmægtig og - skulle det snart vise sig - aldeles forarmet brik i de stores spil, var en kendsgerning.

Det var den historiske udvikling som tvang sig ind på digteren Oehlenschläger, og som han måtte forholde sig til i sin digtning. Hele udviklingen i Danmark i de første årtier af 1800-tallet, også den ånds- og bevidsthedshistoriske, måtte nødvendigvis blive historien om en national og historisk selvbesindelse. Det var i den historie med alle dens flertydigheder og selvmodsigelser, at Oehlenschläger skulle orientere sig, og imod den han måtte orientere sin digtning.

I 1814 da Oehlenschläger tog Rolf-sagnene for sig, havde den historiske tumult som indledte århundredet nået en afklaring, men unægtelig en sørgelig. Året før havde den danske regering nedskrevet pengenes værdi til 1/6 som eneste udvej for at afvikle krigsgælden (det er den manøvre som har faet navnet 159 »Statsbankerotten«), og samme år fastlagde Wienerkongressen den nye europæiske ordening som betød at Danmark måtte afstå Norge. Indenlandsk var de store reformer fra det forrige århundredes slutning på det nærmeste gået i stå, den landsdækkende forordning om almueskolen fra 1814 var godt nok deres sidste udløber og med den indførtes undervisningspligten for alle i Danmark, men skolevæsenet var til det yderste fattigt så ordningen blev i begyndelsen næsten uden indhold. Og i de følgende år fortsatte nedturen fordi kornpriserne faldt og faldt, så at landbrugets og dermed hele landets indtjeningssevne udhuledes. Det er i de år at opfattelsen af landets lidenhed bliver en væsentlig del af den danske selvforståelse. Så vel Grundtvigs »Langt højere Bjerge« som P.M. Møllers »Glæde over Danmark« er fra 1820 - den sidste slutter:

Glad mit sorte danske Brød jeg bryder,
Takker Gud, mens fra min Læbe lyder:
»Danmark er et lidet fattigt Land!«

5. Helge og Hroars Saga som civilisationshistorisk digtning

Denne selvbesindelsens tid kom til at præge Oehlenschlägers behandling af Rolf-stoffet i selve dens anlæg. Fra kilderne har han oplysningen om at brødrekongerne Helge og Hroar deler magten mellem sig på den måde at Helge bliver søkonge og Hroar landkonge, og yderligere fra Saxo - men sikkert også fra andre kilder - kender han den forklaring på navnet Roskilde at det er en forkortelse af Hroars Kilde, og at byen hedder sådan fordi kong Hroar har anlagt den.

Men den tolkning Oehlenschläger lægger på dette forhold, er helt hans egen. Modstillingen mellem krigshelten og erobreren Helge og fredshelten og kulturbyggeren Hroar er der ingen spor af i kilderne. For Oehlenschläger bliver den afgørende, for det er igennem den han skaber sammenhængen mellem det forhistoriske stof og sin samtid, på en sådan måde at stoffets poetiske rigdom kan formes i en digtning der rummer den højere menneskelige og samfundsmæssige idealitet som digtningen skal tjene.

Tolkningen anlægges fra begyndelsen af i *Helge*. Allerede i den skitse af de to brødres psyke som rummes i de første romancer, markeres Helge som den mere dristige og Hroar som den mere forsigtige, og i selve det afgørende moment hvor drengene styrter Frode og overtager kongemagten, får den sit dybt betydningsfulde udtryk i det forhold at Hroar vil lade Frode slippe, mens Helge er den som kræver blodhævn for faderen. Videre igennem værket, helt frem til den afsluttende tragedie *Yrsa*, hvor Hroar ikke er med, fastholdes og uddybes denne modsætning. De få romancer som er viet til Hroar virker ganske vist umiddelbart først og fremmest som folie for fremstillingen af Helges karakter og historie, men i den dynamik i værket som bærer ud over det, og som giver mening til Frejas guddommelige indgriben i tragediens slutning, er det modsætningen mellem de to som er drivkraften.

Modsætningens betydningsindhold bliver imidlertid først klart i fortsættelsen *Hroars Saga*, som i nærmest forbløffende grad er en politisk roman. Forbløffende dels fordi Oehlenschläger ellers ikke i særlig høj grad var en politisk digter, dels fordi den politiske diskussion i disse år var lagt så godt som død. Men måske er det netop i det sidste forhold man skal finde forklaringen på romanens karakter. Omstændighederne, især den skærpede censur, gjorde nemlig at den politiske debat i århundredets første tredjedel blev ført forskudt, det vil sige som indirekte indhold i værker der ellers handlede om noget andet,

om historien for eksempel. Det klima kan godt have været medvirkende til at Oehlenschläger, der altid var fintmærkende over for sit publikums behov og krav, benyttede sit stofs muligheder for camouflage til en mere direkte politisk ræsonneren end han ellers plejede.

Romanen begynder med en skildring af den produktionsidyl som Hroar har skabt i Danmark og da i særdeleshed i Roskilde. Men idyllen er fra begyndelsen af truet. Udviklingen efter Helges død har skabt et parti af Helges gamle kæmper, for de kan ikke umiddelbart anerkende Hroars overtagelse af den samlede kongemagt og da slet ikke hans fredelige forvaltning af den. Selv om 161 udtrykkene er anakronistiske går det udmærket an at kalde dette parti for de »reaktionære« og tilsvarende at kalde det parti som danner sig omkring kongen for de »progressive«.

Til det reaktionære parti slutter sig goderne, altså den hedenske kults offerpræster, og det forhold gør det aldeles klart hvad det er for et indhold Oehlenschläger lægger i den magtkamp han skildrer. Konflikten tilspidser sig omkring behandlingen af en skatkonge, som har troet han kunne unddrage sig sine forpligtelser nu Helge er død, men som Hroar uden tøven har sendt krigsmagten ud for at kalde til orden. Han bliver bragt som fange til Roskilde og spørgsmålet er så hvad der skal ske med ham. Skal han, som goderne vil, bringes som blodoffer til de gamle guder, eller skal han, som Hroar vil, behandles med mildhed når han i øvrigt har bøjet sig for kongemagtens strenghed?

Som man ser er der tale om en genoptagelse af den civilisationshistoriske tematik som Oehlenschläger allerede behandlede i sin omdigtning af Hakon Jarl-skikkelsen. Forbindelsen understreges af at Oehlenschläger indlægger en fortælling i fortællingen: om en nordisk helt som hører frasagn om Jesu virke i Østerland, som drager derned og som når frem tidnok til at overvære korsfæstelsen. Oehlenschläger lader naturligvis ikke Hroar indføre kristendommen i Danmark, men den indlagte fortælling har kun mening netop som en markering af forbindelsen, og det understreger kraftigt at problematikken ikke for ham var af religiøs, men af historisk art. Og det igen præciserer i hvilken forstand *Hroars Saga* er en politisk roman. Den handler ikke om politiske stridigheder i samtidens Danmark, den var der som sagt knap nok nogen af - den handler om de forventninger man, dvs. sige det befolkningslag han tilhørte og havde som publikum, »embedsborgerskabet«, havde til kongemagten og dens forvaltning i de svære tider man gennemlevede.

Den magtkamp som romanen fortæller om, ender da også med kongens sejr. Men dermed ender romanen ikke. Rigets velstand lokker en fremmed erobrerkonge til - Oehlenschläger henter Uppsalakongen Adils ind til at spille den rolle, med meget ringe belæg i kilderne. Hans komme tvinger endelig Hroar til at forsvare sit værk med sværd i hånd. Han udfordrer Adils til tvekamp - og 162 falder. Således er alt tabt, indtil Adils træder ind i kongshallen for at overtage højsædet. Der sidder imidlertid dronning Yrsa med den spæde kong Rolf på skødet. Han bøjer Adils sig for og forvandler sig fra erobrere til beskytter af dronningen og den umyndige konge, indtil han er blevet kronen voksen. »Hermed endes Hroars Saga« som der står.

Med den slutning bliver det tydeligt hvilken opfattelse af kong Rolf der måtte blive konsekvensen af forhistorien, sådan som Oehlenschläger har fortalt den. Rolf skulle fremstå som syntesen af Helge og Hroar: den fuldkomne konge, kriger og fredsfyrste i én person. Men det bliver også klart hvorfor han ikke kunne skrive historien om ham i forlængelse af den samtidshistoriske forhåbning som han havde accentueret med *Hroars Saga*. Ganske vist tillader kildernes skildring af Rolf sagtens tolkningen. Men lige fuldt får historien om ham sin mening fra hans fald, det er den fuldstændige afslutning, den totale lukkethed om helten, udelukkelsen af enhver mulighed for fortsættelse, ligeså meget som det er skikkelsen selv, der giver historien om ham dens storhed. Sådan var det også for Oehlenschläger, det fremgår både af en forelæsning han holdt om Ewalds skuespil *Rolf Krage* som led i en forelæsningsrække om Ewald og Schiller i årene 1810-12, og af fortalen til den Rolf-digtning han selv skrev et tiår senere. Men præcis det samme forhold har gjort det umuligt for ham at skrive hans historie i direkte forlængelse af den tolkning han havde lagt ind i forhistorien. For den civilisationshistoriske utopi som træder så stærkt frem her, ville jo blive aldeles meningsløs hvis den blev ført ind i en historie der ikke havde fremtiden for sig.

6. »Den nordiske Ødip«?

Imidlertid kan anlægget til *Hroars Saga* rigtignok læses allerede i *Helge*, men ikke desto mindre viser kilderne at romanen ikke var den fortsættelse som umiddelbart foresvævede Oehlenschläger i 1814 - i brevet til Fr. Schlegel nævner han således muligheden af et krønikespil med Shakespeare som forbillede. I visse henseender er det derfor mere rigtigt at se *Hroars Saga* som en tolkning af de 163 muligheder som var anlagt - og i den sammenhæng understrege at den kræver en omtolkning af Helge-skikkelsen sådan som han er skildret i *Helge*. Romanen fortier ikke ligefrem at Rolf er avlet i blodskam, men den underbetoner det ganske kraftigt for så meget mere i mindet om Helge at kunne understrege den rigdom og magt han har

skaffet riget.

Det forhold retter igen opmærksomheden imod den omstændighed at Oehlenschläger jo overhovedet havde gjort sig opgaven med at skrive hele sagnkredsen omkring Rolf igennem vanskelig ved at lade blodskamsforholdet blive afsløret umiddelbart og ved at lade Helge dø ved slutningen af *Helge*. Som sagt har det sine egne indre poetiske begrundelser, og dem er det på tide at se nærmere på.

I sin banebrydende artikel om kompositionen i *Helge* påpeger H.G. Topsøe-Jensen, at vennen Knud Lyne Rahbek omkring forelæsningerne om Ewald og Schiller havde oplyst Oehlenschläger om at man i Ewalds manuskripter havde fundet to fragmenter af skuespil med nordisk emne. Det ene, *Frode*, var netop udgivet. Det andet gik under titlen *Den nordiske Ødip*, det er senere blevet udgivet og er optaget i den moderne udgave af Ewalds samlede skrifter under titlen *Helgo*. Det består af en enkelt scene med Yrsa som hovedfigur.

Denne oplysning om oplysningen må stå der i sin knaphed. Vi ved at Oehlenschläger læste *Frode*, han affærdiger kort og temmelig surt fragmentet i forelæsningen om *Balders Død*, men han nævner selv intetsteds den anden titel. Til gengæld nævner han tit og ofte den klassiske tragedie som titlen hentyder til: Sofokles' *Kong Ødipus*.

Det var en tragedie som Oehlenschläger satte umådelig højt. Han havde taget den som forbillede da han skrev *Baldur hiin Gode* (fra *Nordiske Digte* 1807). Forsøget indbragte ham skarp kritik, og han blev selv stadig mere skeptisk over for sin frembringelse. Så meget mere optaget blev han imidlertid af at forsøge at finde ud af om det overhovedet kunne lade sig gøre for en moderne digter at skrive en tragedie i klassisk maner, og af hvorfor det var så svært. Hen gennem forelæsningerne udkrystalliserer der sig et svar.

Oehlenschläger anser den klassiske tragedie for at være 164 udsprunget af kultkorenes fremsyngen af de mytiske fortællinger ved den hedenske kult. Et geni har så fundet på at dramatisere fortællingens højdepunkter ved at lade en eller flere personer ikke blot fremsige, men agere disse højdepunkter i handling. Derfor er det for det første naturligt at koret stadig er på scenen i den klassiske tragedie som repræsentanter for det publikum som tragedien på en gang er for, ud af og om; mens det i et moderne skuespil virker som et illusionsbrud, fordi det moderne teaters virkelighedsrelation er mere indirekte, teatret fungerer som spejl for virkeligheden.

Men for det andet betyder den klassiske tragedies oprindelse at den forbliver bundet til de religiøse forestillinger bag den kult den udspringer af. Den opfattelse af det tragiske som formen udtrykker, hænger sammen med en opfattelse af guderne som ubønhørlige magter, der griber ind i menneskenes liv og skalter og valter med dem efter forgodtbefindende. Det tragiske er hos grækerne bundet til forestillingen om skæbnen som en magt der råder med menneskene uafhængigt af deres egenvilje, og den tragiske helt er ham som kommer i skæbnens hænder og går til grunde ved det. Helten gennemlever i forstørret og tilspidset form menneskenes lod, i al sin storhed som fyrste er han afmægtig i gudernes hænder. Derfor vækker hans skæbne grækernes frygt og medlidenhed.

Bundetheden til et sådant skæbnebegreb er for Oehlenschläger det forhold som dybest set gør det umuligt at efterligne den klassiske tragedie i moderne tid. Det hører nemlig - og her kommer hans civilisationshistoriske opfattelse af forholdet mellem oldtid og nutid ind igen - til på et lavere kulturtrin. Med direkte henvisning til kristendommens civilisatoriske betydning hævder han at vi ikke kan forstå og anerkende et begreb om guddommen som en magt der handler med menneskene efter forgodtbefindende, og følgelig kan vi ikke anerkende et begreb om skæbnen som ikke knyttes til det forhold at mennesket har en fri vilje.

Af forelæsningerne kan man se at Oehlenschläger heroverfor stiller to muligheder for den moderne tragedie. I den ene er den helt tragisk som omkommer i heroisk kamp mod en ond overmagt der udspringer af en anden egenvilje end hans. Rolf er en sådan tragisk helt, for han bukker under i kampen mod det svig som 165 udgår fra hans søster Skulde og hendes magtbegær. Rolfs skæbne er derfor rystende fordi han bukker under for tilværelsens onde kræfter, og opløftende fordi han bukker under i kamp.

Den anden slags tragiske helt er så ham der selv binder sig til sin onde skæbne. Ikke fordi han vil det onde, men fordi det han vil - uafhængigt af hans vilje og som en magt der er større end ham selv og hans indsigt - rækker ind i det onde. En sådan helt er Hakon Jarl. Han handler i og for sig ædelt, idet han vælger at forsvare den gamle, traditionelle kult, men i og med at denne kult i sig selv er barbarisk, forbinder han sig med det onde og går til grunde ved det. Det er på en måde denne heltetype og tragiske skæbne som for os moderne står den klassiske nærmest. Han vækker nemlig vores frygt og medlidenhed, fordi han gennemlever og ødelægges ved muligheder som vi må erkende at vi har i os selv.

En sådan helt er også Helge sådan som Oehlenschläger fremstiller ham. Så når der er grund til at hæfte sig ved at han havde faet at vide at hans store forbillede havde beskæftiget sig med skikkelsen under titlen *Den nordiske Ødip*, så skyldes det ikke kun at blodskammen er skæbneafgørende for både den græske og

den nordiske sagnkonge. Det skyldes ligeså meget at titlen rummer en henvisning til en form som Oehlenschläger gennem hele sit digterliv havde opfattet som en udfordring. Det er også den han tager op med *Helge*.

7. Helge som tragisk skæbne

Umiddelbart er det sidste del af digtningen, *Yrsa* - som jo også skilles ud fra helheden med den selvstændige genreangivelse »Tragødie« - som efterligner det formelle forbillede. Ikke alene må man give Topsøe-Jensen ret i at hele kompositionen er anlagt med henblik på *Yrsa*, men man må give ham i så høj grad ret at man må tage forbehold over for hans karakteristik af de to forudgående romancekredse som en »indledning« til tragedien der fortæller dens forhistorie. De er dele af den.

En god indfaldsvej til forståelsen af form og forløb, og sammenhængen mellem dem, i *Helge* får man ved at tage udgangspunkt i 166 Oehlenschlägers bestemmelse af den klassiske tragedie som en forvandling fra den berettende til den direkte fremstillende form i det øjeblik hvor kultsangens mytefortælling når sit dramatiske højdepunkt. På samme måde indtræder nemlig skiftet i fremstillingsform i *Helge* i det øjeblik, hvor skjaldens sang »... i hvælvede Sal / Om Hævnens Følger - og Hævnens Qval« (»Julegildet« - slutstrofen) er nået dertil hvor helten har bundet sig uhjælpeligt til sin skæbne og skal fuldbyrde og indløse den i en handlingsfølge så rask at den ikke længere kan fortælles, men må vises.

Dramaet begynder således med digtets første strofe. Dets eneste forudsætning, som endda allerede er led i dramaet, er Frodes drab på Danmarks rette konge. Resten, lige frem til Helges selvmord i Olufs gravhøj, er fortællingen om de to kongesønners og især Helges reaktion på dette drab.

Blandt de allerførste romancer i *Frodes Drapa* skal man især lægge mærke til de to dialoger mellem brødrene: »Helge og Hroar i Jordhuset« og »Helge og Hroar ved Faarestien«. Som sagt er det allerede i dem at den grundlæggende modstilling mellem brødrene fastlægges og man bemærker at i den første formuleres den på den måde at Helge vil hævde Danmarks hæder på alle have, mens Hroar vil holde ret i riget og rejse staden. Men derudover tjener de to dialoger til at lade Helge træde i karakter som helt. I den første udtrykker Hroar sin dødsangst og fremhæver derved Helges besluthed på at værges sit liv og falde med sværd i hånd; og i den anden klynker Hroar over fornedrelsen som hyrdedreng, mens Helge tværtimod opfatter det usle liv som en hærdende forberedelse til kommende dåd.

Den dåd er afsættelsen af usurpatoren og tyrannen Frode og genoprettelsen af den rette kongemagt. Den skildres i Julegildet, og her er det helt tydeligt at dåden er Helges. Det er ham som fører an, mens Hroar blot følger efter. Og det er Helge som ikke vil standse dåden her, men føre den til ende, »Julegildet«s slutstrofe lyder i sin helhed:

Nu lad ham flygte med ængstlig Hu;
Tak Odin for Eders Redning nu!
167 Den usle Rest af Livet ham levn!
Men Helge raaber: Kun Hævn! kun Hævn!
Og Skialden si unger i hvælvede Sal
Om Hævnens Følger - og Hævnens Qval.

Det er ikke en dialog mellem Hroar og Helge. Det er skjalden som ud fra sin højere indsigt taler til begge brødrene, og Helge overhører ham. Umiddelbart kan hans råb læses som et simpelt udbrud af blodrus, men i den følgende romance, »Frodes Død«, bliver det gjort klart at noget andet er sagen. Her er der et ordskifte mellem Hroar og Helge, hvor Hroar opfordrer til at lade Frode løbe, for han skuer fremad mod den kommende kongegerning og vil ære sin fader ved at fortsætte hans værk. Men Helge skuer tilbage på sin faders død og vil hævne drab med drab.

Det er værd at bemærke at det er den Odin som skjalden henviste til i »Julegildet«, som hjælper Helge til hævn idet han forhindrer »Den Jeters Datter« i at skjule Frode. Det betyder ikke at digtet og digteren pludselig skifter syn på Odin, for hans indgriben bevirker blot at Helge får mulighed for at konfrontere sig med og vælge sin skæbne. Det gør han så i sit svar på Frodes bøn om nåde:

Nu Du erfarer
Hvad Hævn formaaer.
Høit Halfdan svæver
I Skyen rød;

Hans Skygge kræver
Sin Morders Død.

Det er afgørende for at forstå Helges skæbne som tragisk at det her kraftigt understreges at han handler frit, men også at han ikke handler i og for sig ondt. Hævndrabet på Frode er Helges skæbnesvangre fejl, ikke fordi han ved det pådrager sig skyld - for som straf over Frode er drabet berettiget nok - men fordi han gennem det binder sin skæbne til hævn. Hans skæbnesvangre fejl udspringer af hans begrænsede indsigt, som igen er snævert forbundet med hans heltenatur. Med drabet på Frode indfrier han som heltesøn faderens krav på ham, men den skæbnemagt som han 168 derved på en gang frigør og binder sig til, er hævnens gudinde. Og i virkeligheden er det hende, i havfruens skikkelse, og ikke faderens skygge som danser i flammerne. For hende viger Helge, men for sent:

Men dybt i Fiorden
En dæmpet Torden
Sig høre lod;
En Gysen farer
I Helteskarer,
I Kongens Blod.
aa alle Kyster
Slaaer Bølgen op;
Og Sivet ryster
Sin Blomstertop!

I den anden af digtets romancekredse, *Helges Eventyr*, sker der så det at Helge bindes til sin skæbne og binder sig til den. I denne del af digtet, hvor skjalden fortæller om hævnens følger men endnu ikke om hævnens kval, er der en bemærkelsesværdig fordeling af de handlende personer. Hele forløbet er styret af havfruen Tangkjær, og det er *sin* hævn hun styrer det frem imod. Det er også hende der forfører Helge, og med ham avler Skulde som hun senere bruger som redskab for sin hævn, og det er hende der forvandler sig til den fugl der fortæller Helge om den dejlige dronning Oluf af Saxland. Ligesådan er det hende der, med Skulde som budbringer, minder Helge om den krænkelse Oluf har udsat ham for. Og endelig er det hende som redder dronning Oluf og med hende Helges datter Yrsa, som hun skal bruge som redskab for sin endelige hævn.

Men i de romancer som er viet til selve konfrontationen mellem Helge og Oluf, optræder de to som selvstændigt handlende personer. I »Helge reiser til Dronning Oluf« optræder dronningen ikke som Tangkjærs redskab, hun handler som hun gør, fordi hun er den hun er. Og tilsvarende er Helges handlinger i »Helges List« og »Jagten« helt hans. Det er ham som lægger fælden for hende, fanger hende i den, bortfører hende til sit skib, holder hende 169 fangen der i tre uger og voldtager hende. Naturligvis har Tangkjær forudset dette forløb og i den forstand styrer hun det. Men hun griber ikke ind i det, det vil sige Helge handler her frit. Han er sin egen herre og ikke den afmægtige i skæbnemagtens hænder. Men i sin frihed binder han sig yderligere til den tragiske skæbne han gav sig ind under i *Frodes Drapa*.

Det viser sig ved den handling han udfører: han hævner, det vil sige han gentager den handling hvormed han i sin tid bandt sig til sin skæbne. Men i denne gentagelse forvandler han samtidig sin handling, for det er kun som hævn den er en gentagelse. I selve sin karakter er hans hævn over Oluf dybt forskellig fra hans hævndrab på Frode. For det første fordi det er en hævn for en krænkelse han selv har lidt, ikke en faderhævn. Og for det andet fordi der ikke i hans handling mod Oluf er noget som helst lige forhold mellem krænkelse og hævn. Hævnen over Frode var drab for drab. Men tilfangetagelsen og voldtægten af Oluf er en fornedrelse af hende som er helt ude af proportion med den smule hån hun har udsat ham for.

Dermed forvandler han hvad der i *Frodes Drapa* endnu blot var hans skæbnesvangre fejltagelse til egentlig skyld. Og dermed er Helges historie blevet ført frem dertil hvor hans skyld bliver endelig, fordi den er blind og derfor kun kan sones med hans død. Det er dramaets højdepunkt og slutpunkt, og det fremstilles i direkte handling uden skjaldens formidlende mellemkomst, i form af tragedien *Yrsa*.

Her gentages nu forholdet mellem Tangkjær og personerne som i *Frodes Drapa*. Det vil sige forløbet er fortsat styret af Tangkjær, men det handles af personerne. Tangkjær optræder ganske vist i to samtaler, først med Oluf, siden med Helge. Men det gør hun kun for så at sige at skruer tiden de seksten år tilbage, som nødvendigvis må være gået for at Yrsa kan blive født og vokse op til kvinde. Det gør hun ved i samtalen med Oluf at minde hende om hendes cd, men især om hendes fornedrelse, og i samtalen med Helge at lade ham vide at hans hævn over Oluf er forløbet uden spor, som om den slet ikke var hændt. Derefter forlader hun dramaet - for ganske vist får vi at vide at det er hende som fortæller Yrsa at hun har giftet sig med sin far, men det sker netop uden for scenen; og 170 ganske vist optræder hun sammen med sine havvæsner for at synge triumfsangen over sin hævn, men det sker i den pause i handlingen som nødvendigvis må være der mellem Helges bejlen og brylluppet.

Hvad Tangkjær opnår er at det gamle had står så usvækket mellem Helge og Oluf, som om de lige havde

forladt hinanden, da de konfronteres med hinanden henover og tværs igennem Yrsa. Det er på grund af dette had at Oluf gør Tangkjærs hævn til sin ved at fortie hvem det er Helge bejler til. Men det er også det som får Helge til at insistere på sin bejlen, fordi han mener dog at kunne tilføje Oluf en forsmædelse ved at ophøje hendes træl til dronning og dermed til hendes lige.

Hævnen gentager sig - og det er hele *Helges* tragiske ironi at den sidste brøde Helge begår, den som er så uhyrlig at den pådrager ham en skyld der ligger hinsides al soning, den begår han uvidende og i den forstand uskyldig. Hans uvidenhed er ikke bare den nødvendige forudsætning for at han gifter sig med sin datter. Den er først og fremmest det symbolske udtryk for den blindhed som hans skæbne har hildet ham i. Blodskammen er den skæbne som Helge er forudbestemt til. Men den forudbestemmelse er ikke skæbnemagternes vilje med Helge. Den er den skæbne han selv valgte sig til, da han af i og for sig ædel vilje til at yde sin far sin skyldighed, gav sig ind under hævnens i blindhed over for det faktum at hævn bliver skæbne fordi hævn avler hævn.

Det er for at understrege denne tragiske ironi at det bliver nødvendigt for Oehlenschläger, at *Helges* sidste brøde afsløres for ham i samme øjeblik han har begået den. Afsløringen af brøden må udspringe af brøden selv fordi den består i *Helges* selvgenkendelse, det er i den Helge får indsigt i sin egen skæbne som sin. Det understreges yderligere af den døds måde han vælger. Idet han vender sit skib ryggen viser han sin selvindsig ved at vælge sig bort fra det hav han har knyttet sin skæbne til; og idet han fuldt rustet som krigerkonge rider ind i gravhøjen og lader jorden lukke sig bag ham viser han sin storhed som helt. Men som tragisk helt - for hans storhed består i at han tager sin skæbne og dens fald på sig.

171

8. Helge i driftens vold

Som sagt griber Tangkjær ikke direkte ind i handlingen i *Yrsa*. Det gør derimod en anden skæbnemagt, Freja, der forhindrer Yrsa i at dræbe sig selv. Det gør hun selvfølgelig først og fremmest for overhovedet at sikre en fortsættelse, det barn Yrsa er svanger med er jo Rolf. Men i *Helges* indre logik griber Freja ind for at understrege at Yrsa er underlagt en anden skæbnemagt end hendes far. Når det så understreges så kraftigt at Freja er kærlighedsgudinde, så peger det på at det er *Helges* skæbnemagt Tangkjær også, hun er bare gudinde for en helt anden slags kærlighed.

Inspirationen til hendes skikkelse kommer fra det sted i sagaen hvor der dukker en »elverkvinde« op for at blive mor til Skulde og så forsvinde igen. At binde hende så tæt ind i historien at hun bliver dens ene hovedskikkelse, og at gøre hende til havfrue, det er imidlertid Oehlenschlägers egen idé. Med hende skaber han et overvældende driftssymbol og muligheden for en gennemgående driftssymbolik, idet han knytter hende til det destruktive hav og gør det til *Helges* element - mens Ægir, guden for det fredelige og frugtbare hav, er knyttet til Hroar.

Tangkjær er med i digtet fra første færd. I den strofe i »Frode paa Vifils Øe« som skildrer hans sejlads til øen står der:

Dankonning gaaer fra Leirelund,
Han seiler ud en Morgenstund
Fra Issefiordens Kyster.
Havfruen svømmer ved hans Skib,
Med sine hvide Bryster.

Umiddelbart virker denne havfrue nærmest som et tilfældigt ornament, men det er hun ikke. Hun er knyttet til drabsmanden Frode, hun følger ham på den morderiske færd - og hun viser sin fagerhed.

Den har hun med sig da hun viser sig i sin fulde skikkelse, men nu viser digteren også hvad den er forbundet med. Da Frode omkommer i flammerne i det tårn som er både hans og hendes, og 172 hvor hun har forsøgt at skjule ham (»Frodes Død«), vokser hun ovenud af røgen:

I Baalets Bølger
Hun halv fordølger
Sin Snogedeel;
Men Arm og Bryster,
Som huldt forlyster,

Dem seer man heel.
Hun rædsomt smiler
I Nattens Lund,
Og Fingren hviler
Paa hendes Mund.

Den Tangkjær vi ser her, er hende som sværger at hævne Frodes drab på Helge, hendes finger på læben er på en gang edens tegn og udtrykket for at hun vil hævne sig ved list. Men det er vigtigt at hun er et dobbeltvæsen og ikke bare hævnens inkarnation. Hendes runde skuldre og fulde bryster er som det siges til lyst, men det er en lyst som nedadtil er forbundet med det dyriske i mennesket og i driften. Og det er ingen tilfældighed at denne havfrue ikke har en fiskehale, men at hendes dyriske del er en »Snogedeel«, for det forbinder hende med den kristne religions Satan, sådan som han optræder som slangen i Edens have der forfører Eva til arvesynden.

I den sammenhæng bliver det følgerigtigt at Tangkjær forfører Helge (romancen »Havfruen besøger Konning Helge«), selv om episoden og dens følge, datteren Skulde, i og for sig er funktionsløs i hans historie - Skulde får først afgørende betydning i Rolf Krakes. For godt nok er Tangkjær i sin oprindelse Frodes elskerinde, og hendes hævn over Helge er hævn for den dræbte elsker. Men i og med forførelsen knytter hun ham til sig på Frodes plads - det vil sige han er ikke bare hendes offer, han er i et og alt hendes.

Helge er en mand i driftens vold. Driften er seksualdrift, men det er denne drift i dens destruktive aspekt og den folder sig ud som vold. Al den seksuelle aktivitet vi ser Helge inddraget i, har overgrebets karakter: Tangkjærs forførelse af ham, voldtægten af 173 Oluf, blodskamsforholdet til Yrsa - og i samtalen med Hroar (»Helges og Hroars Afskeed«) siger han direkte at den anden side af seksualiteten, den ømme og frugtbare, er han afskåret fra.

Og alle disse overgreb foregår på eller ved havet: i badehuset eller ombord på Helges skib. Det er af afgørende betydning for *Helge* - og især for de to romancekredse - som naturlyrisk værk. Alle naturskildringerne i den fra den mest idylliske til den voldsomste forholder sig til havet, og de får deres betydningsindhold som variationer og gennemspilninger af havets muligheder som driftssymbol. Det er også i kraft af denne symbolik at Hroar tydeligst bindes ind i værket som Helges modpol.

Helt klart symbolsk er således det badehus Hroar bygger til sin bror. For ham er det havkongens forbindelse til land, her skal Helge beskygget af træerne hvile ud fra sine bedrifter til søs (»Roeskilde bygges«):

Og medens Helge glæder Asathor,
Saa skynder Jer I Tømmermænd, at lave
Et Badehuus ham ved den kiøle Fiord.
Jeg selv har plantet ham en Æblehave.
Did skal han vandre hen fra Giæstebord,
Og fryde sig ved Yduns modne Gave.
Der skal han nyde Livet, glemme Leire,
Og styrke Kræfterne til nye Seire.

Men for Helge bliver det omvendt forbindelsen fra land til hav. Det er her Tangkjær kan opsøge ham, for det er her han opsøger hendes og sit fælles element (»Havfruen besøger Konning Helge«):

Dagen er lang og Sommeren heed,
Snart Morgen paa Aften følger.
Konning Helge gaaer til sit Badehuus ned,
At qvæges i Havets Bølger.
[...]
Her er for snevert, her er for trangt,
174 Han aabner den Brædeluge.
Derude Badet er mere langt,
Der skal mig Bølgerne sluge.

Den problematiske drift er med til at danne forbindelse mellem *Helge* og *Hroars Saga*, men igen i fortolkning. Problematikken optræder her forskudt på Skulde og Yrsa som kontrastfigurer, hvor Skulde optræder i rent ud sadistisk driftsudfoldelse, mens Yrsa står for den ømme kærlighed. Med Hroar som den centrale figur bliver det så gjort tydeligt at i det civilisationshistoriske perspektiv bliver problematikken et spørgsmål om at lade sig beherske af driften eller at beherske den. Forudsætningen for at Hroar som fredsfyrste kan beherske den ydre natur, er at han som person kan beherske den indre.

Det perspektiv er i og for sig anlagt allerede i *Helge*, men her kommer det knapt til udfoldelse simpelthen fordi Hroar står så blegt. Derfor bliver det i langt højere grad Oluf der her kommer til at stå som

Helges modstykke, fordi hun både i det erotiske forhold til ham og i det moderlige til Yrsa kommer til at stå som en kvinde der helt ud afviser sine drifter. Dermed er det imidlertid, og i endnu højere grad end for Helges vedkommende, den frugtbare side af seksualiteten hun fornægter («Helge reiser til Dronning Oluf«):

En Krone med Rubiner den skalt Du ogsaa faae.
En Skioldmø kan saalidet som Ægteviv bestaae.
Naar Sommerfuglen parres, da maa den snarlig døe,
Kun Knuppen eier Styrke, men Blomsten gaaer i Frø.

Men netop denne totale køns- og driftsfornægtelse bringer også hende i driftens vold, og igen er det forholdet til Tangkjær som viser det. For Oluf er ikke blot Tangkjærs viljeløse redskab. Da Tangkjær har forhindret hendes selvmord efter at Helge har forladt hende, giver hun sig ind under havfruens herredømme i sit blinde had til Helge, og det er nede i hendes rige at hun fornægter sin datter.

I kraft heraf bliver *Helge* også til en skildring af det 175 had-kærlighedsforhold der binder Helge og Oluf uløseligt til hinanden. Det, lige så meget som den tragiske patos, giver tragedien *Yrsa* dens dramatiske nerve. Tværs gennem den stramme metriske styring er der i Helges og Olufs konfrontation og replikskifte op til og efter det fatale bryllup en psykologisk spænding som virker langt mere moderne end hævntragediens overvejelser over skyld og skæbne. Her er der to mennesker som står over for hinanden, hver for sig drevet af forskellige og modsatrettede impulser. Helge vakler mellem sine faderlige følelser for Yrsa, sin erotiske betagethed af hende og lysten til at fornede Oluf ved at ophøje hendes trælkvinde. Oluf vakler mellem den skyldighed hun trods alt føler mod datteren og mod anstændigheden, den brændende tørst efter hævn over Helge og sin modbydelighed ved Yrsa som er følgen af og tegnet på hendes fornedrelse. Og således inderligt og lidenskabeligt forbundet driver de hinanden ud i destruktion og selvdestruktion.

Det forhold og dets forbundethed med den driftssymbolik som er opbygget omkring havfruen Tangkjær gennem hele værket, samler Oehlenschläger i den slutning han giver sit værk. For idet Helge - for sent og forgæves - vender havet og sin skæbne ryggen og søger sin død i Olufs gravhøj, mens Oluf søger døden ved drukning og dermed for evigt hengiver sig til Helges og Tangkjærs hav, bytter de død - og dermed understreges deres inderlige samhørighed som mennesker i driftens vold.

9. *Helge* som romantisk fragment

Helge blev Oehlenschlägers sidste poetiske hovedværk, men det er ikke så helstøbt som dem fra det forudgående årti. Det skyldes at det er første del af en langt mere omfattende digtning som digteren ikke kunne gennemføre efter dens anlæg. Ganske vist fik det en fortsættelse i *Hroars Saga*, men den er for det første langt mere poetisk fattig end *Helge*, og for det andet er den kun en fortsættelse af en af de tematikker som blev anlagt, så heller ikke den er en afrunding. Den kom aldrig, for hele anlægget løb ind i et blindspor - og det kan udmærket hænge sammen med at *Helge* blev for stor en skikkelse til at kunne være forløberen for Rolf, 176 samtidig med at Oehlenschläger ikke ville, eller ikke havde overblik til at slippe sin oprindelige idé.

Men måske kan vi netop takke denne mangel på afrunding for *Helges* poetiske rigdom. Det hører med til den romantiske poetik at være optaget af fragmentet og dets muligheder. De stammer nu fra fragmentets karakter af at være afbrudt. Det åbner i sig selv for fantasien, den manglende afslutning lader ane en mangfoldighed af mulige fortsættelser, samtidig med at den rummer et overordnet udsagn: der findes ingen afslutning, brudtheden er et af den menneskelige tilværelses vilkår.

Helge er ikke et sådant bevidst romantisk fragment. Men det blev altså et fragment alligevel. Og de mange heterogene anlæg der findes side om side i det, er ikke dets ringeste kvalitet. Værket er en civilisationshistorisk appel til Danmark og dets konge og folk i nødens stund; det er et forsøg på at skrive en moderne skæbnetragedie efter Sofokles' mønster; og det er en digtning der lader den destruktive drift komme til syne og forsøger at lodde dens dybder. Men det er ikke underordnet ét af disse temaer. Derfor er det også det mest romantiske af Oehlenschlägers nordiske hovedværker. For i det får den appel til fantasien som han fandt i de nordiske myter og sagn med deres skikkelses- og handlingsrige dunkelhed, lov til at folde sig friest ud.

10. Modtagelse og efterliv

I 1814 da *Helge* blev skrevet, var Oehlenschläger ude i kritisk modvind. Den var begyndt i 1812, da N.F.S. Grundtvig i et afsnit af *Verdenskrøniken* havde påpeget et digterisk fald siden *Nordiske Digte* 1808, men tonen var blevet væsentlig skærpet af Jens Baggesen som i 1813 var vendt tilbage til København fra et langt ophold i udlandet, og som markerede sin tilbagevenden med åbningen af en lang kritisk polemik mod Oehlenschläger. Der er ingen tvivl om at denne kritik var en af sporerne til indsatsen med *Helge*, og Oehlenschläger noterer da også med tilfredshed i sine erindringer at værket for en tid bragte Baggesen til tavshed. Grundtvig derimod agtede værket ringe, det fremgår af hans bemærkninger om 177 det i artiklen »Om Digterne Baggesen og Oehlenschläger« fra 1818.

Grundtvigs artikel var et forsøg på at skifte sol og vind lige i den litterære fejde som var brudt ud i kølvandet på Baggesens kritik. Hans kommentar til *Helge* former han derfor som en erklæring om at han ville være den første til at juble over værket hvis det betegnede digterens genrejsning, men det gør det altså ikke. Dermed kommenterer han også den mere generelle modtagelse af digtet, og da især den som blev formuleret af det parti af unge digtere og intellektuelle som havde dannet sig til forsvar for skjalden og som gik under navnet »Tylvten« (»de tolv«). De så netop i *Helge* bekræftelsen på Oehlenschlägers geni, og værket blev på den måde det som slog fast i den rådende litterære mening, at han var den ypperste blandt Danmarks digtere.

En af de tolv var Carsten Hauch. Han skrev samtidens mest udførlige og principielle kritik af værket. I 1817 offentliggjorde han i tidsskriftet *Athene* en lang og dybtborende analyse af det under titlen »Om Digtet *Helge* af Oehlenschläger. En æsthetisk Afhandling«. Heri fremhæver han især digtningens organiske sammenhæng som udgår fra den tragiske skæbne i heltens kamp mod sin egen brøde. På den baggrund fremhæver han karaktertegningens fasthed og dybde og dens sammenhæng med digtets natursymbolik, og han hæfter sig ved det metriske mesterskab der ytrer sig både i romancerne og i den vekslende brug af versemål gennem *Yrsa*. Med disse metriske overvejelser lægger han grunden til en tradition som er blevet videreført i den mere moderne litteraturvidenskabelige beskæftigelse med værket. Denne tradition har faet sin autoritative afrunding i Jørgen Fafners lille, men præcise studie i Oehlenschlägers verskunst.

Et vidnesbyrd om værkets nordiske gennemslagskraft er at det inspirerede en af Sveriges store digtere til et lignende arbejde. I årene 1820-25 offentliggjorde Esaias Tegner sin store nordiske heltedigtning *Frithiofs saga*. Karakteristisk nok er dette værk en ren romancekreds, det var især Oehlenschlägers held med at fortælle en stor historie i små afrundede episoder som inspirerede.

Fra sin offentliggørelse indgik *Helge* således i nationallitteraturen og dermed i det læsende publikums dannelsesgrundlag. Det 178 bekræftes så sent som i 1880 i J.P. Jacobsens roman *Niels Lyhne*. Her kan han nemlig lade en af de kvindelige hovedpersoner, fru Boye, udtrykke sine egne seksuelle frustrationer i en kritik af Oehlenschlägers fremstilling af havfruens tilhyllede nøgenhed i *Helge*, og være sikker på at det publikum han skrev for forstod referencen.

Oehlenschläger forsøgte ikke selv at bringe *Yrsa* på scenen, han betragtede den som en del af en helhed der var beregnet på at blive læst. Men omkring århundredskiftet blev tragedien opført på Det kongelige Teater i to omgange, og nærmere på vor egen tid har den været opført i Radioteatret. Der er da heller ingen tvivl om at det må volde store vanskeligheder at opføre *Yrsa*, afhængig som den jo er af forhistorien sådan som den er fortalt i *Frodes Drapa* og *Helges Eventyr*. Alligevel kunne man godt ønske at et moderne teatermenneske ville tage udfordringen op. *Yrsa* er Oehlenschlägers reneste og mægtigste tragedie, og den er en af de meget få rigtige tragedier i dansk dramatisk litteratur.

11. Teksten

Der kendes ikke noget manuskript til *Helge*. Foruden originaludgaven besørgede Oehlenschläger selv to udgaver i samlinger, en i 1835 og en i 1845. De afviger i detaljer fra originalen, men ellers først og fremmest ved at i dem er *Yrsa* skilt ud som en selvstændig digtning.

I sin store samlede udgave af Oehlenschlägers værker lagde EL. Liebenberg alle tre udgaver til grund, så at teksten dér indeholder de rettelser af Oehlenschläger som Liebenberg har anset for forbedringer.

I nyere tid er værket kommet i to redigerede og kommenterede udgaver ved H. Topsøe-Jensen i 1930 og ved Poul Ingerslev-Jensen i 1976. Begge disse udgaver lægger teksten fra 1814 til grund.

Det samme princip er fulgt i denne udgave. Der er foretaget ganske få rettelser af oplagte trykfejl, men der er ikke foretaget konsekvensrettelser hverken i ortografi eller tegnsætning. Teksten fremtræder derfor her med inkonsekvenser som man finder i originaludgaven. Med hensyn til typografisk tilrettelæggelse er der brugt kursiv hvor originalen bruger spatiering. I originalen er der i *Yrsa* angivet en afsnitsinddeling ved forskellige typer vandret streg, den er her markeret ved dobbelt linjeafstand. I øvrigt 179 er den mest iøjnefaldende afvigelse fra originalen at den oprindelige fraktur er erstattet af en moderne typografi.

I udstyr er forskellen imidlertid meget stor. Ikke blot med hensyn til forsyningen med noter og efterskrift, men også i papir- og trykkvalitet. Oehlenschläger var sin egen forlægger på bogen, og hans private økonomi var på udgivelsestidspunktet i en lige så dårlig forfatning som landets. Det ses på originaludgaven. Den er i sit ydre en nydelig bog i oktavformat, men papirkvaliteten er elendig og det ser ud som den er sat med godt brugte typer, med det resultat at teksten sine steder nærmer sig det ulæselige.

12. Litteratur

Steffen Auring et al.: *Dansk litteraturhistorie bd. 5, 1807-48. Borgerlig enhedskultur*. Gyldendal, København 1984.

Søren Baggesen: »Natur, kultur og historie i Oehlenschlägers *Helge* og *Hroars Saga* - en litteraturhistorisk tekstlæsning« i *Nordisk litteraturhistorie - en bog til Brøndsted* (ed. H. Bekker-Nielsen, H.A. Kofoed og J. de Mylius). Odense Universitetsforlag, Odense 1978.

Jørgen Fafner: *Oehlenschlägers verskunst*. Oehlenschläger Selskabets Skriftserie nr. 5, København 1965.

Johan Fjord Jensen et al.: *Dansk litteraturhistorie bd. 4, 1746-1807. Patriotismens tid*. Gyldendal, København 1983.

Anker Gemzø: »'Hakon Jarls Död' - poetisk teknik og historiesyn hos den unge Adam Oehlenschläger« i *Edda* nr. 2, 1989.

N.F.S. Grundtvig: »Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng« i *Værker i Udvalg* bd. 1 (ed. Georg Christensen og Hal Koch). Gyldendalske Boghandel - Nordisk Forlag, København 1940.

N.F.S. Grundtvig: »Om Digterne Baggesen og Oehlenschläger. Med særdeles Hensyn paa deres offentlige Mellemværende« i *Værker i Udvalg* bd. 2 (ed. Georg Christensen og Hal Koch). Gyldendalske Boghandel - Nordisk Forlag, København 1941.

Carsten Hauch: »Om Digtet *Helge* af Oehlenschläger. En æsthetisk Afhandling« i *Athene*, bd. 8, 1817. Optr. i *Dansk Litteratur- og Teaterkritik* (ed. Frederik Nielsen) 1948, s. 49-69.

Adam Oehlenschläger: *Digte* (ed. Povl Ingerslev-Jensen). Oehlenschläger Selskabet, København 1979.

Adam Oehlenschläger: *Helge. Et Digt* i *Poetiske Skrifter V* (ed. H. Topsøe-Jensen). Holbergselskabet af 23. September, G.E.C. Gads Forlag 1930.

Adam Oehlenschläger: *Helge. Et Digt* (ed. Povl Ingerslev-Jensen). Oehlenschläger Selskabet, København 1976.

Adam Oehlenschläger: *Æstetiske skrifter 1800-1812* (ed. Ej. Billeskov Jansen). Oehlenschläger Selskabet, København 1980.

Daniel Preisz (ed.): *Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1809-1829* bd. 1. Gyldendalske Boghandel - Nordisk Forlag, København 1953.

Rolf Krakes saga (ed. Claus Lund). Gyldendals Tranebøger, København 1983.

Sakses Danesaga. Oldtid og ældste Middelalder (ed. Jørgen Olrik). G.E.C. Gad, København 1925.

H. Topsøe-Jensen: »Oehlenschlägers 'Helge'. Bemærkninger til Kompositionen« i *Danske Studier* bd. 26, København 1929, s. 111-126.

181

Noter

De fleste af de ord og vendinger i *Helge* som kræver forklaring, forekommer adskillige steder i digtningen. Derfor er noterne til denne udgave udformet dels som en liste over ord med vanskelig betydning, dels som en liste over mytologiske, sagnhistoriske og geografiske navne. Desuden er der noter til enkelte passager i digtet med henvisninger til sidetal.

Ordliste

Helge er en pastiche, dvs. den er skrevet i et bevidst gammelagtigt sprog. Det gælder strofeformer, syntaks - især den hyppige brug af foranstillet »den« eller »hin« som bestemt artikel - og ordforråd. I nærværende liste er sådanne ord forklaret, men også ord som var gængse på O.s tid, men som nu er ude af sproget eller har skiftet betydning.

aarle: tidlig. - *Agersmanden*: bonden. - *Almetræer*: elmetræer. - *Angel*: fiskekrog - heraf *angle*: fiske med snøre og krog. - *Axel*: skulder.

Baar: bære. - *Balgen*: skeden. - *Banemand*: drabsmand. - *Basilisk*: dødbringende fabeldyr. - *bedaget*: gammel. - *bedugte*: dækket af dug. - *Blommer*: blomster. - *bold*: tapper. - *Bolstre*: hynder. - *Brog*: bukser.

daarlig: tåbelig. - *Demant*: diamant. - *dennesinde*: denne gang. - *Diis, Disa*: gudinde. - *Disken*: bordet, bordpladen. - *Drapa*: heltekvad. - *Drot*: konge. - *Dug*: klæde.

Eger: egetræer.

fange: få. - *fast*: kan betyde næsten. - *fiærede*: forsynet med fjer. - *Flitter*: pynt. - *forgiætter*: glemmer. - *Frille*: elskerinde. - *fro*: glad. - *Frænder*: slægtninge. - *Funken*: gnisten.

Gangerpilt: stald dreng. - *gialt*: gjaldede. - *Giord*: bælte. - *Glavind*: sværd. - *Glut*: pige. - *gram*: vred. - *Granefiæl*: granplanke. - *Graverøl*: gravøl. - *Gyldenkiol*: kåbe indvirket med guldtråd.

Harm: vrede, skade. - *Himbær*: hindbær. - *Huldre*: kvindelig naturånd. - *182hvalte*: hvælvede. - *Hælhest*: spøgelseshest - ikke fra nordisk mytologi, men fra senere overtro.

Jarl: stormand, underkonge. - *Jordehus*: jordhule.

Karfunkel: ædelsten. - *Kiæmperad*: række af kæmper. - *kiølt*: køligt. - *Kløverbladsstøvler*: støvler med udkæringer i skafterne. - *Knup, knupper*: knop, knoppes. - *krystet*: knuget.

Ledemod: lemmer. - *Lidser*: bånd. - *Liin*: klæde. - *Lilievand*: liljestængel. - *Løvetand*: mælkebøtte.

Maade (i til *Maade*): tilpas. - *Maag*: svoger. - *Maard*: jomfru. - *Marmelstene*: marmorblokke. - *Midienat*: midnat. - *Mus*: mos.

Niding: usling. - *Noer*: spædbarn.

paltuge: pjaltede. - *Pilt*: dreng.

qvægsom: vederkvægende. - *Qvide*: nød.

Rader: rækker. - *Ring*: ordet bruges i *Helge* om såvel fingerringe og armringer som krone. Konteksten

angiver hvilken betydning der er tænkt på.

Seid: trylledrik. - *silde*: sen. - *siunge*: syng. - *skatte*: betale skat til. - *skikked sig til*: gav sig til. - *Skiæl*, *gjøre Skiæl*: yde gengæld. - *skiælbestiortede*: med skællet hale. - *skiælne*: skele, skelende. - *Skofte*: brødskorpe. - *Slegfred*: elskerinde. - *Slegfredbarn*: uægtefødt barn. - *smekker*: slank og smidig. - *Stang*: spyd. - *Steenplanten*: korallen. - *Steile*: en lodret pæl som brugtes ved henrettelser (»lægge på hjul og stejle«). - *Svands*: hale. - *Svanesang*: dødssang. - *Sølvermor*: slør med sølvtråd.

tielde: udsmykke med tæpper. - *Tilie*: gulv. - *Toft*: jordstykke omkring hus eller gård. - *Tusindskiøn*: tusindfryd. - *tvende*: to. - *Tæve*: hunhund.

ubehænde: klodset. - *Ulivssaar*: dræbende sår. - *under Ø*: af sted.

Vaand: kvist. - *vaer*, *blive vaer*: blive opmærksom på. - *Vantrevning*: barn som trives dårligt. - *vatne*: døbe. - *veldædig*: godgørende, nådig. - *vog*: dræbte. - *vorder*: bliver. - *Vraa*: krog, ussel hytte.

Ædderkorn: giftkorn.

Øxnene: okserne.

Liste over mytologiske, sagnhistoriske og geografiske navne

Opfattelsen af den nordiske mytologi har ændret sig en del siden forrige århundredes første halvdel. I denne liste er forklaringerne i overensstemmelse med den opfattelse som rådede i O.s samtid. Navne fra sagnkredsen 183 omkring Rolf er ikke medtaget her, da de er omtalt i efterskriften til udgaven.

Alf: godsindet naturånd, knyttet til aserne. - *Alrune*: navnet på spåkvinden i »Julegildet« er O.s opfindelse. Alrune var i folketroen navnet på roden af en plante som voksede under galgen, og som havde magiske egenskaber. - *Angelsaxen*: det rige dronning Oluf hersker over. Næppe særlig fast geografisk placeret for O. - blot et rige hinsides Østersøen. - *As*: gud. Bruges ofte som præfix til et gudenavn: Asathor, Asamimer etc. - *Aukathor*: tilnavn til Thor.

Bifrost: regnbuen, broen fra Jorden til gudernes hjem. - *Breidablik*: den blide og fredelige Balders hus i gudernes bolig. - *Bretland*: England.

Einheria: en som tilhørte Odins følge af faldne kæmper. - *Embla*: ifølge en nordisk myte den første kvinde.

Filefield: egn i de norske fjelde. - *Folkvangur*: Freias hus i gudernes bolig. - *Freia*: kærlighedens gudinde. - *Frigga*: Odins hustru.

Heimdall: guden som vogtede *Bifrost*. Hanen var hans fugl. - *Hekla*: vulkan på Island, nedgang til dødsriget. - *Hel (Hela)*: herskerinden over det mørke dødsrige *Helheim*, hvortil de kom som ikke faldt i kamp. - *Herthas Øe*: Sjælland. - *Herthedal*: Sjælland. - *Hler*: egentlig en jætte, men ofte identificeret med *Ægir* - af O. brugt som dennes tilnavn. - *Hlidskialf*: Odins højsæde hvorfra han kunne overskue hele verden. - *Hæl*: se Hel.

Jetter: i den nordiske mytologi er jætterne asernes modstandere.

Leire: det var på O.s tid opfattelsen at de danske sagnkonger havde haft sæde i Lejre ved Roskilde Fjord. *Leiregaard* er så kongsgården i Lejre. - *Lindesnes*: Norges sydligste forbjerg. - *Lofn*: ægteskabets beskytterske. - *Loke*: var af jætteslæggt, men færdedes som gud blandt aserne. For O. var han indbegrebet af svig og forræderi.

Maanegarm: ulv som forfølger månen og opsluger den ved Ragnarok. - *Midgaardsormen*: en slange som i mytologien er knyttet til jætterne. Den omslynger jorden og er med som jordødelægger ved Ragnarok. - *Mimer*: hos O. en visdomsgud. Egentlig en jætte som sad under verdenstræet Ygdrasil og vogtede visdommens brønd. - *Mykilati*: tilnavn til sagnkongen Dan, betyder »storladen« eller »stolt«.

Nastrond: Helheims nordligste og uhyggeligste egn. - *Niffelheim*: tågeverdenen, den dybeste afgrund i Helheim. - *Njord*: gud for vejrlig og søfart. - *Norner*: skæbnegudinder.

Odin: den fremmeste og viseste blandt de nordiske guder. Han lod de faldne helte hente fra slagmarkerne og bringe til Valhal.

184

Ragnarok: det endelige slag mellem aser og jætter; tidernes ende. - *Ran*: Ægirs hustru som fanger de druknede søfolk i sit net. - *Roeskilde*: Roskilde.

Sikilei: Sicilien. - *Siofna*: en af Freias ledsagere. - *Siølund*: Sjælland. - *Skade*: stormenes gudinde. - *Skioldunger*: den danske sagnkongeslægt, der nedstammer fra kong *Skjold*. Han var ifølge sagnene en søn af guden Odin. - *Skuld*: en af nornerne, Helges datter *Skulde* har navn efter hende. - *Sleipner*: Odins hest som havde otte ben. - *Svartalf*: ondsindet naturånd.

Thor: tordengud og gud for den mandige kraft. O.s yndling blandt de nordiske guder. Hans våben og hellige tegn var hammeren. - *Thuiskon*: Den romerske historiker Tacitus nævner en jordgud Tuisto som germanernes mytiske stamfader.

Urdur: Urd, en af nornerne. - *Utgardiloke*: den mægtigste af jætterne og Thors særlige fjende.

Valaskialf: bygning omkring Odins højsæde. - *Valhal*: Odins hal hvortil de kæmper kom, som var faldne i kamp. - *Valkyrier*: kvindelige ledsagere til Odin når han kom på slagmarken for at hente de faldne til Valhal. - *Vifil*: navnet på bonden har O. fra kilderne. Han optræder kun i dette sagn.

Ydun: gudinde som vogtede de æbler der sikrede guderne evig ungdom. - *Ygdrasil*: ask som rakte fra jord til himmel midt i verden; verdenstræet.

Ægir: havgud.

Ørkenø: (en af) Orkneyøerne. - *Østresaltet*: Østersøen.

Kommentarer til enkelte passager

s. 13 str. 2.

Mit lidet Sværd, min Skimring: Skimring er Helges eget navn til sit sværd. I alle nordiske sagn har særligt gode sværd, ofte med magiske evner, deres eget navn.

s. 18 str. 6.

Du skiælder din Dragt?: skælder ud på.

s. 22 str. 14.

Kun Trællen var ham i Klæderne skaaret: det var kun i klædedragten han var træl.

s. 22 str. 16.

Og mindes vel Eders unge Dage: husk på hvor unge I er.

s. 24 str. 10.

med skummelt Mod: i mørk sindsstemning.

s. 30 str. 13.

De Hænder baade: begge hænder.

s. 36 str. 4.

i Leireskovens dunkle Hygge: »hygge« betyder her «ly».

185

s. 36 str. 6.

Skyens Brud: en revne i skydækket.

s. 38 str. 14.

Og at der kæmpes kan foruden Plader: at også arbejde som ikke kræver at man iklæder sig en brynje, kan kræve kamp.

s. 54 str. 5.

Mit Spyd bestøvet i Hallen staaer: mit spyd samler støv (...).

s. 55 str. 11.

Af Odins hellige Stamme: som Skjoldunge nedstammer Helge fra Odin.

s. 56 str. 4.

som Fuglen mig besang: som fuglen sang for mig om.

s. 57 str. 8.

Hans Sadel var stenet: besat med ædelsten.

s. 58 str. 16.

Den granvoxne Skioldmøe: Skjoldmø det samme som Valkyrie (s.d.) Her metaforisk om Oluf.

s. 69 str. 9.

Listigt vi komme: Hentydning til en fortælling fra nordisk mytologi hvor Thor besøger jætterne forklædt som Freia (og med kampesten som barm) for at få sin stjålne hammer tilbage.

s. 73 str. 10.

Saxers Dronning/ Heel gierrig var paa Guld: var meget begærlig efter (...).

s. 79 str. 3.

En Valmukrands: på grund af dens opiumholdige saft er valmuen symbol på søvn og glemsel.

s. 102

for femten Aar: for femten år siden.

s. 104

mellem os: af os to.

s. 120

med Herreskiold: som erobrer.

s. 123

forlangte dig: begærede dig.

s. 123

Svenden loved Jomfruen: elskede.

s. 126ff

I havfruernes første kor (før Tangkjærs hævn sang) påkaldes store dele af den nordiske mytologis fortællinger om verdens tilblivelse og undergang. I kort form er sammenhængen således: *Ginnungagap* er det oprindelige øde svælg mellem tåge- og frostverdenen Niffelheim (*Kuld*) mod nord, og det flammende og lysende *Muspelheim* mod syd. Fra Niffelheim flyder elve ned i Ginnungagap hvor de fryser til is, men smeltes igen af gnister fra Muspelheim og i denne blanding af frost og tøj opstår jætten *Ymer*. Af hans lemmer fødes de første jætter, *Hrymtusserne*. Af frost og tøj i Ginnungagap opstår også koen *Audumble* (*den Yverbespændte*) som Ymer dier. Audumble slikker rimen af stenene omkring sig, og derved slikker den *Bure* frem. Han får sønnen *Bør* som bliver gift med en jættedatter og med hende avler han tre sønner: *Odin*, *Vili* og *Vee*, de første aser (*Frostkæmperne*). De dræber Ymer og skaber verden af hans kadaver. I

blodstrømmen som flyder fra ham, drukner alle jætterne undtagen Bergelmer og hans kone som redder sig på en kværn. Fra dem stammer alle de senere jætter. Siden har der stået kamp mellem guder og jætter. Den endes ved Ragnarok. 186 Da vil jætten *Surtur* komme med ild og sværd fra Muspelheim og med de øvrige jætter vil han danne en hær som udsletter guderne men også udslettes af dem. I det slag vil *Fenrisulven* opæde Odin, og Thor vil kæmpe med Midgårdsormen (*Jormungard*) som han dræber, men først efter at den har oversprøjtet ham med gift så han dør ni skridt fra den.

s. 136

Høi fra Ygdrasil, den strænge Mø, / Med bortvendt Ansigt: Nornen som skal klippe Olufs livstråd over.

s. 142

Med freidig Stemme Kongen sang sit Biarkemaal: Bjarkemål er det kvad Rolf Krakes kæmper synger som optakt til den skæbnesvangre kamp med Hjarvards mænd (se Efterskrift). Men det bruges også om en strofeform, og O. har åbenbart selv opfattet det som genrebetegnelse for en heltesang. Således skrev han i 1802 et digt med titlen Biarke-Maal som er en kampsang i almindelighed.

187

Indhold

- *Helge. Et Digt* 5
- *Frodes Drapa* 7
- *Helges Eventyr* 33
- *Yrsa. Tragødie* 87
- *Anmærkning* 146

Efterskrift

- - 1. Sagnkredsen om Rolf 149
 - 2. Oehlenschläger og det nordiske. Programmet 151
 - 3. Oehlenschläger og det nordiske. Realiseringen 154
 - 4. Den historiske baggrund 157
 - 5. *Helge* og *Hroars Saga* som civilisationshistorisk digtning 159
 - 6. »Den nordiske Ødip«? 162
 - 7. *Helge* som tragisk skæbne 165
 - 8. *Helge* i driftens vold 171
 - 9. *Helge* som romantisk fragment 175
 - 10. Modtagelse og efterliv 176
 - 11. Teksten 178
 - 12. Litteratur 179
- *Noter* 181